Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB3480

[Total No. of Pages : 3

[6228]-101
M.Com. - I
101 : MANAGEMENT ACCOUNTING
(2019 Credit Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks :60*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicates full marks.***
3) ***Use a simple calculator is allowed***

Q1) a) What is Management Accounting? Explain how it differs from other types of Accouting? **[15]**

OR

b) The following is the Cost Structure of a product Gemini for 2022-23. **[15]**

Particulars	Unit Cost Rs.
Direct Material	100
Add: Productive Wages	(+)80
Add:Variable Overhead	(+)20
Total Variable Cost	**200**
Add: Fixed Cost	(+)40
Total Cost	**240**
Add: Profit	(+)60
Sales	**300**

Galaxi Ltd., Gangapur produced and sold 5,000 units during the year 2022-23.

You are required to Calculate:

i) P/V Ratio
ii) BEP(Sales)
iii) Margin of Safety
iv) Profit when Sales are Rs.30,00,000
v) Sales when profits are Rs.1,00,000

P.T.O.

Q2) a) What is Budgetary Control? Explain Advantages and Limitation of Budgetary Control. **[15]**

OR

b) Summarized below are the income and expenditure forecasts for the month of March to August,2020 of Flex Ltd.,Faridabad **[15]**

Months	Credit Sales	Credit Purchases	Wages	Manufacturing Expenses	Office Expenses	Selling Expenses
March	60,000	36,000	9,000	4,000	2,000	4,000
April	62,000	38,000	8,000	3,000	1,500	5,000
May	64,000	33,000	10,000	4,500	2,500	4,500
June	58,000	35,000	8,500	3,500	2,000	3,500
July	56,000	39,000	9,000	4,000	1,000	4,500
August	60,000	34,000	8,000	3,000	1,500	4,500

You are given the following further information:

i) Plant costing Rs.16,000 is due for delivery in July 2020, payable 10% on delivery and balance after three months.
ii) Advance Tax of Rs.8,000 each is payable in March and June,2020
iii) Period of credit allowed by suppliers 2 months.
iv) Period of credit allowed to customers one month.
v) Lag in payment of manfacturing expenses half month.
vi) Lag in payment of all other expenses one month.
vii) Opening Cash Balance on1st May,2020 of Rs.8,000.

You are required to prepare a Cash Budget for three months starting on 1st May,2020.

Q3) a) What is Mean by Marginal Costing? Explain Cost-Volume-Profit(CVP) Analysis. **[15]**

OR

b) Following Information is provided by Dixy Ltd. Dombivali to determine the quantum of working capital needed by the company for the forthcoming financial Year. **[15]**

Estimated cost per unit of production Rs. 170 includes Raw Material Rs.80, Direct Labour Rs. 30, and Overheads (exclusive of depreciation) Rs.60.

Selling price is Rs.200 per unit. Level of activity per annum1,04,000 units.

Raw material in stock, average 4 week , work-in-progress (assume 50% completion stage), average 2 weeks, Finished Goods in Stock, average 4 weeks.

Credit allowed by supplier, average 4 weeks,
Credit allowed to Debtors, average 8 weeks,
Lag in payment of wages, average 1.5weeks,
Cash at Bank is expected to be Rs.25,000.
You may assume that production is carried on evenly throughout the year (52 weeks) and Wages and overheads accrue similarly. All sales are credit basis only. You may state your assumption, if any.
(Necessary Working Notes are required)

Q4) Write Shorts Notes (Any Three) **[15]**

a) Key Factor

b) Scope of Management Accounting

c) Cash Budget

d) Working Capital

e) Factors affecting Pricing of a Product

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : [ ]

PB3481

[Total No. of Pages : 4

[6228]-102
M.Com. (Part - I)
STRATEGIC MANAGEMENT
(Credit 2019 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from Q.2 to Q.5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) Fill in the blank with the most appropriate alternative (any six) **[6]**

i) _____ is NOT a feature of a Mission Statement (Vagueness, Clarity, Objectivity)

ii) Under the _____ approach, the CEO addresses strategy planning and implementation simultaneously. (Colleaborative, Cultural, Crescive)

iii) ____ is selection of best strategy. (Strategic alternatives, Strategic choice, Expansion strategy)

iv) Business units or products that have low market share in low -growth market are known as _____ . (Cash cows, Dogs, Stars)

v) _____ is a method of evaluating investments based on their contribution to the aggregate performance of the entire corporation. (Portfolio decision, Dividend decision, Investment decision)

vi) Evaluation of ____ means to distinguish between the high performing firm and low performing firms. (Strategic Planning, Strategic choice, Strategic performance)

P.T.O.

vii) _____ is a management approach to improve by means of elevating the efficieny & effectiveness of processes that exist within an organization. (Corporate Restructuring, Business Process Reengineering, Benchmarking)

viii) _____ is the analysis of rational behaviour in situations involving interdependence of outcomes for development of competitive strategy. (Portfolio analysis, Road mapping, Game Theoretic Modelling)

Q2) What do you mean by Strategic Planning? Explain the advantages and disadvantages of Strategic Planning. **[14]**

Q3) Explain the various phase in Strategic Management process. **[14**

Q4) Explain in brief the meaning of Company's Mission. Explain the characteristics of Company's Mission Statement. **[14]**

Q5) What is Strategic Implementation? Describe the key issues/points involved in strategic implementation. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any two) **[12]**

a) Logistics Strategy

b) Total Quality Management

c) Benchmarking

d) Corporate Restructuring

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 6]

PB3481

[6228]-102

M.Com. (Part - I)

STRATEGIC MANAGEMENT

(Credit 2019 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 60**

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्रमांक 2 ते प्रश्न क्रमांक 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडेल दिलेली संख्या पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 6) **[6]**

i) ..... हे ध्येय धोरणाचे वैशिष्ट्य नाही.

(अस्पष्टता, स्पष्टता, वस्तुनिष्ठता)

ii) ..... या दृष्टिकोनांतर्गत, मुख्य कार्यकारी अधिकारी रणनीती नियोजन व त्या नियोजनाची अंमलबजावणी एकाच वेळी हाताळतात.

(सहयोगी, सांस्कृतिक, क्रिसिव्ह)

iii) ..... म्हणजे सर्वोत्तम धोरणाची निवड.

(व्यूहरचना पर्याय, धोरणात्मक निवड, विस्तार धोरण)

iv) ज्या व्यवसाय एककांचा किंवा उत्पादनांचा कमी वाढीच्या बाजारपेठेत कमी बाजार वाटा आहे त्यांना ..... म्हणून ओळखले जाते.

(Cash cows, Dogs, Stars)

v) गुंतवणूकीचे संघटनेच्या ऐकून कामगिरीतील योगदानाच्या आधारे त्यांचे मूल्यांकन करण्याची पद्धत म्हणजे .....

(पोर्टफोलिओ निर्णय, लाभांश निर्णय, गुंतवणूक निर्णय)

vi) ..... चे मूल्यमापन म्हणजे उच्च कामगिरी करणाऱ्या कंपन्या आणि कमी कामगिरी करणाऱ्या कंपन्या यांच्यातील फरक ओळखणे.

(व्यूहरचना नियोजन, व्यूहरचना निवड, व्यूहरचना कामगिरी)

vii) ..... हा एखाद्या संस्थेमध्ये अस्तित्वात असलेल्या प्रक्रियांची कार्यक्षमता आणि परिणामकारकता वाढवून सुधारण्यासाठी व्यवस्थापनाचा दृष्टीकोन आहे.

(कंपनी पुनर्रचना, बिझनेस प्रोसेस रीइंजिनियरिंग, बेंचमार्किंग)

viii) ..... म्हणजे स्पर्धात्मक धोरणाच्या विकासासाठी परिणामांचे परस्परावलंबन असलेल्या परिस्थितीत तर्कसंगत वर्तनाचे विश्लेषण.

(पोर्टफोलिओ विश्लेषण, रोड मॅपिंग, गेम सैद्धांतिक मॉडेलिंग)

प्र.2) व्यूहरचनात्मक नियोजन म्हणजे काय? व्यूहरचनात्मक नियोजनाचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापनाच्या प्रक्रियेतील विविध टप्पे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) कंपनीचे ध्येय धोरण म्हणजे काय? कंपनीच्या ध्येय धोरणांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) व्यूहरचनात्मक अंमलबजावणी म्हणजे काय? व्यूहरचनात्मक अंमलबजावणी करताना समाविष्ट होणारे प्रमुख मुद्दे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) रसद धोरण

ब) एकूण गुणवत्ता व्यवस्थापन

क) बेंचमार्किंग

ड) कंपनी पुनर्रचना

* * *

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

PB3482

[Total No. of Pages :4

[6228]-103
M.Com. (Part - I)
ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION
103 : Advanced Accounting
(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Group - A) (Special Paper - I)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory and carry equal marks.***
2) ***Give working notes whenever necessary.***
3) ***Use of simple calculator is allowed.***

Q1) What do you mean by Accounting Theory. Explain the role of Accounting Theory. **[15]**

OR

Write Short Note. (Any 3)

a) Accounting Environment
b) Methods of Valuation of Goodwill
c) Deficiency Account
d) Minority Interest
e) Classification of Accounting Theory

Q2) X Company Ltd. purchases shares of Y Company Ltd. and Z Company Ltd. on 1-4-2023 and 1-10-2023 respectively. The balance sheets of the companies as at 31st March,2024 given below: **[15]**

Balance Sheet as on 31st March 2024

Liabilities	X Ltd. Rs.	Y Ltd. Rs.	Z Ltd. Rs.	Assets	X Ltd. Rs.	Y Ltd. Rs.	Z Ltd. Rs.
Share Capital:							
Equity Shares of Rs. 50 each	4,00,000	2,00,000	2,40,000	Fixed Assets	88,000	1,67,000	1,44,000
9% Preference				Investments at cost			
Shares @ 50 each	-	60,000	-	2,500 Equity Shares			
				in Y Com. Ltd.	1,50,000	-	-

P.T.O.

				800 Preference Shares in Y Co.Ltd.	50,000	-	-
				3,200 Equity Shares in Z Com. Ltd.	1,70,000	-	-
General Reserve	40,000	-	10,000	Loan to Y Co.Ltd.	10,000	-	--
Profit & Loss A/c: 1-4-2022	40,000	20,000	-	Stock	30,000	--	20,000
Current year's Profit	30,000	16,000	32,000				
Trade Creditors	40,000	15,000	8,000	Bills Receivable from Z Com. Ltd.	2,000	-	-
Loan from X Com. Ltd.	-	10,000	-	Debtors	25,000	60,000	10,000
Bills Payable	-	-	4,000	X's Current A/c	-	--	6,000
Z Com's Current A/C	5,000	-	-	Bank	30,000	94,000	1,14,000
	5,55,000	3,21,000	2,94,000		5,55,000	3,21,000	2,94,000

The following particulars are available:

a) The loan to Y Co. Ltd. was given on 1st July, 2023. Interest thereon at the rate of 12% p.a. was neither paid nor provided.

b) The fixed assets of Z Co. Ltd. include plant purchased in January 2024 from X Co. Ltd. for Rs. 4,500. The cost of the same to X Co. Ltd. was Rs. 3,600 and credit for the profit was taken by the company.

c) Dividend for the year 2022-23, in respect of Preference Shares of Y Co.Ltd. was accrued to the date of acquisition of shares by X Co. Ltd., it was not paid in 2023.

d) The whole of the stock-in-trade of Y Co. Ltd. as at 30th Sep., 2023, Rs.20,000 was later sold to X Co. Ltd. for Rs. 25,600 and it remained unsold as at 31st March, 2024. You are required to prepare consolidated balance sheet of the group as on 31st March, 2024.

Q3) Mr. R. P. Sharma is appointed Liquidator of Goodluck Company Limited in Voluntary liquidation on 31st March, 2024, and the following balances are extracted from the books on that date: **[15]**

Liabilites	Rs.	Assets		Rs.
Capital: 32,000 Shares of Rs. 10 each	3,20,000	Machinery		1,20,000
Debentures	2,00,000	Leasehold Properties		1,60,000
Bank Overdraft	72,000	Stock-in-Trade		4,000
Liabilities for Purchases	80,000	Book Debts Less: Reserve for DD	2,40,000 40,000	2,00,000
		Investments		24,000
		Calls-in-Arrear		20,000
		Cash-in-Hand		4,000
		Profit and Loss A/c (Dr. Bal.)		1,40,000
Total	6,72,000	Total		6,72,000

The asssets were valued as under:

Machinery	Rs. 2,40,000
Leasehold Properties	Rs. 2,92,000
Investments	Rs. 16,000
Stock-in-Trade	Rs. 8,000
Bad Debts	Rs. 8,000

The Doubtful Debts are Rs. 16,000 estimated to realize Rs. 8,000. The Bank Overdraft is secured by the deposit of title deeds of Leasehold Properties. Preferential creditors for taxes and wages are Rs. 4,000. The telephone rent owing is Rs. 320

Prepare a Statement of Affiars to be submitted to the meeting of creditors.

Q4) From the following information compute the Net Asset Value of an Equity share of TCL Ltd. **[15]**

Balance Sheet as on 31st March 2024

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
10,000 Equity Shares of Rs. 10 each fully paid-up	1,00,000	Land & Buildings	40,000
1,000, 6% Preference Shares of Rs. 10 each. fully paid	10,000	Plant & Machinery	40,000
Reserves and Surplus	25,000	Sundry Debtors	5,000
100, 5% Debentures of Rs. 100 each	10,000	Investment in 5% govt. Securities	10,000
Sundry Creditors	10,000	Cash at bank	25,000
		Stock	20,000
		Cash at hand	10,000
		Preliminary Expenses	5,000
Total	1,55,000	Total	1,55,000

Additional Information:

a) The normal rate of return on capital employed in this type of business is around10% p.a.

b) Goodwill is to be taken at 5 years Purchase value of Super Profit.

c) Average of the profits for the last seven years is Rs,19,000.

d) Profit is more or less stable over years and the same trend is expected to be maintained in the near future.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB-4517

[Total No. of Pages : 4

[6228]-104

M.Com. (Part - I)

ADVANCED ACCOUNTING & TAXATION

Income Tax

(2019 Pattern) (Semester - I) (Group - A)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 (Three) questions from Question No. 2 to Question No.5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any six)** **[6]**

i) Income Tax is imposed by _____

a) State Government b) Central Government
c) Both of the above d) Constitution of India

ii) Highest Administrative Authority for Income Tax in India is _____.

a) Finance Minister b) CBDT
c) President of India d) Director of Income Tax

iii) Income-tax Act, 1961 applies to _____.

a) Whole of India b) Whole of India excluding J&K
c) Maharashtra d) All of the above

iv) 'Income' includes _____.

a) Legal b) Illegal
c) Both d) None

v) Assessment Year is the period of 12 month commencing on 1st day of _____

a) April every year b) December every year
c) July every year d) January every year

vi) Gross Total Income means Aggregate of Incomes under all heads of Income _____.

a) After claiming deduction u/c VI-A
b) Before claiming deduction u/c VI-A
c) Income for which no deduction u/c VT-A
d) None of the above

P.T.O.

vii) Share of the profits from the firm by the partner is _____.

a) Fully taxable b) Fully Exempt u/s 10(2A)

c) Fully taxable u/h "Salary" d) Exempt upto Rs. 2.5 lacs

viii) Interest on Gold Deposit Bonds and bonds issued by LA is _____.

a) Exempt b) Taxable

c) Partly Exempt d) None of the above

Q2) Mr. Sumit working as 'Manager' in a General Electronic Ltd. Pune has submitted the following data regarding his Income. **[14]**

i) Basic Salary Rs. 50,000 p.m.

ii) D.A. Rs. 4,000 p.m.

iii) City Compensatory Allowance Rs. 2,000 p.m.

iv) Entertainment Allowance Rs. 1200 p.m.

v) Children Education Allowance for two children at Rs. 280 p.m. per child.

vi) Hostel Allowance for two children at Rs. 800 p.m. per child.

vii) Transport allowance Rs. 800 p.m.

viii) He contributed Rs. 3,600 p.m. towards his Recognized Provident Fund and an equal amount is contributed by employer.

ix) Interest on Recognized Provident Fund @ 12% p.a. is Rs. 36,000.

x) House Rent Allowance Rs. 6, 000 p.m. He paid Rent for house Rs. 5,500 p.m.

xi) He was given a gift worth Rs. 10,000 in cash by his employer on his birthday.

xii) He received Rs. 5,000 by way reimbursement of the Club Subscription.

xiii) He paid Rs. 2,500 as a professional Tax.

You are required to compute the taxable income from salary of Mr. Sumit for the A. Y. 2024- 25 as per old regime.

Q3) Mr. Avinash owns two houses. **[14]**

Particulars	House I	House II
Municipal Valuation	41,000	35,000
Fair Rent	37,500	30,000
Standard Rent (Under Rent Control Act)	35,000	35,000
Rent Received	32,000	33,000
Municipal Taxes	4,100	3,000
Repairs	4,000	3,000

Ground rent is paid @ 10 % of net annual value in respect of each house. Interest paid on capital borrowed for renewal of house I amounting to Rs. 10,000. The loan was taken on 1st June 2023. You are required to compute income from house property for the A.Y. 2024-25.

Q4) The following is the Profit and Loss account of Mr. Salman for the financial year ending on 31st March 2024. **[14]**

Profit and Loss Account

Particulars	Amount (Rs.)	Particulars	Amount (Rs.)
To Salary	2,50,000	By Gross Profit	6,30,000
To General Expenses	23,000	By Commission	30,000
To Conveyance	4,000	By Sundry Receipts	5,000
To Advertisement	750	By Interest on Fixed Deposits	47,150
To Depreciation	50,000	By Gift from Friend	24,000
To Stationary	5,000	By Bad Debts Recovered	20,000
To Construction of Canteen	31,400		
To Donation	21,000		
To GST	50,000		
To RDD	5,000		
To Net Profit	3,16,000		
Total	**7,56,150**	**Total**	**7,56,150**

Additional Information

i) Salary includes Rs. 25,000 paid to Mr. Salman.

ii) General expenses include Rs. 11,700 as the gift to a friend.

iii) Depreciation allowed as per income tax rule is amounted to Rs. 44,000.

iv) GST include Rs. 5,000 as penalty.

You are required to determine the taxable income from Business for A.Y. 2024-25.

Q5) Mr. Sachin is working in Pune furnished the following information in respect of the F. Y. 2023-24. **[14]**

i) Basic Salary Rs. 24000 p.m.

ii) D.A 20 % of basic salary.

iii) Transport allowance Rs. 24,000.

iv) City Compensatory Allowance Rs. 100 p.m.

v) He has contributed Rs. 2,400 p.m. to Unrecognized Provident Fund and an equal amount is contributed by the company.

vi) During the year, he has received interest on Government Security Rs. 18,000 and Family Pension of his wife Rs 6,000 p.m.

vii) He has Self-Occupied Property. On 1st January 1998, he has borrowed Rs 8,00,000 for acquisition of the house. During the year he has paid Rs. 48.000 as principal amount and Rs 32,000 as interest on this loan.

viii) Income from Business Rs. 8,00,000, interest on Saving Bank Account Rs. 30,000.

ix) He has made investment in National Saving Certificates of Rs 40,000 and has paid Rs. 36,000 as Premium on Life Insurance Policy during the year.

x) Company has deducted tax at source Rs. 16,000 and Professional Tax Rs 2.500 You are required to determine the taxable income and Tax liability for A.Y. 2024-25 as per old regime.

Q6) **Write short notes (Any two) :** **[12]**

i) Difference between direct and Indirect Taxes

ii) Income Exempt from tax

iii) Permissible deductions U/s. 80

iv) Relief U/s. 89

▽▽▽▽

Total No. of Questions :6]

SEAT No. : ____

PB3483

[Total No. of Pages : 4

[6228]-105

M.Com. (Part - I)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

105 : Information System & E - Commerce Practices

(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Paper - I) (Group - B)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No.6 are compulsory.***
2) ***Attempt any three questions from Q.No.2 to Q.No. 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks.(Any 6) **[6]**

i) _____ is a set of information which processes the data transaction in database system that monitors transactions programs.

a) Automation System
b) Management Information System
c) Transaction Processing System
d) Decision Support System

ii) Which of the following is the key difference between B2B and B2C Marketing?

a) B2B Marketing involves selling products in bulk
b) B2B Marketing focuses on emotional appeals
c) B2B Marketing targets individual consumers
d) B2B Marketing uses traditional marketing

iii) Which of the following is a primary use of an intranet?

a) Sharing information with the general public
b) Collaborating and Communicating within an organization
c) Providing Internet Connectivity to remote areas
d) Conducting online transaction

iv) What is a Digital Signature?

a) A scanned image of a handwritten signature
b) An electronic code used to encrypt files
c) A cryptographic technique to verify the authenticity of a digital message
d) A unique identifier for a digital document

P.T.O.

v) Which of the following is NOT a component of an Information System?

a) Hardware b) Software

c) People d) Data

vi) Which of the following is NOT the benefit of E-Commerce?

a) Global Reach

b) Lower Operating Cost

c) Limited Customer Base

d) Customer Services

vii) Which of the following information is typically required to initiate an Electronic Fund Transfer?

a) Account Number and Routing Number

b) Social Security Number

c) Credit Card Expiration Date

d) None of the above

viii) What is the first step in the procedure of online selling?

a) Setting up a secure payment gateway

b) Creating a professional website

c) Identifying the target market

d) Listing products for sale on an online platform

Q2) Define Information System. Explain in detail the supporting major functions of an Information System. **[14]**

Q3) State the meaning of E-Commerce. Explain in detail the categories of E-Commerce. **[14]**

Q4) State the meaning of the Inter-Organizational System. Explain in detail the structure and benefits of the Inter-Organizational System. **[14]**

Q5) Explain in detail the problems in taxing E-Commerce. **[14]**

Q6) Write short notes on (Any Two) **[12]**

a) General Model of System

b) B2C

c) Application of Extranet

d) Purchase Procedure in E-Commerce

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 6]

PB3483

[6228]-105

M.Com. (Part - I)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

105 : Information System & E - Commerce Practices

(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Paper - I) (Group - B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास*]* *[*एकूण गुण : *60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्रमांक 1आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्नप्रमांक 2 पासून प्रश्न क्रमांक 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.*1)* रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) ..... माहितीचा एक संच आहे जो डेटाबेस सिस्टममधील डेटा व्यवहारावर प्रक्रिया करतो जो व्यवहार कार्यक्रमांचे निरीक्षण करतो.

अ) ऑटोमेशन सिस्टम

ब) व्यवस्थापन माहिती प्रणाली

क) व्यवहार प्रक्रिया प्रणाली

ड) निर्णय समर्थन प्रणाली

ii) बी 2 बी आणि बी 2 सी मार्केटिंग मधील मुख्य फरक कोणता आहे?

अ) बी 2 बी विपणनामध्ये मोठ्या प्रमाणात उत्पादनांची विक्री समाविष्ट असते

ब) बी 2 बी विपणन भावनिक आवाहनांवर लक्ष केंद्रित करते

क) बी 2 बी विपणन वैयक्तिक ग्राहकांना लक्ष्य करते

ड) बी 2 बी विपणन पारंपारिक विपणन वापरते

iii) खालीलपैकी इंट्रानेटचा प्राथमिक वापर कोणता आहे?

अ) सर्वसामान्यांशी माहिती शेअर करत आहे

ब) संस्थेमध्ये सहयोग आणि संप्रेषण

क) दुर्गम भागात इंटरनेट कनेक्टिव्हिटी प्रदान करणे

ड) ऑनलाइन व्यवहार करणे

iv) डिजिटल स्वाक्षरी म्हणजे काय?

अ) हस्तलिखित स्वाक्षरीची स्कॅन केलेली प्रतिमा

ब) फायली एनक्रिप्ट करण्यासाठी वापरला जाणारा इलेक्ट्रॉनिक कोड

क) डिजिटल संदेशाची सत्यता पडताळण्यासाठी क्रिप्टोग्राफिक तंत्र

ड) डिजिटल दस्तऐवजासाठी एक अद्वितीय ओळखकर्ता

v) खालीलपैकी कोणता माहिती प्रणालीचा घटक नाही?

अ) हार्डवेअर ब) सॉफ्टवेअर

क) लोक ड) डेटा

vi) खालीलपैकी कोणता ई–कॉमर्सचा फायदा नाही?

अ) जागतिक पोहोच ब) कमी ऑपरेटिंग कॉस्ट

क) मर्यादित ग्राहक आधार ड) ग्राहक सेवा

vii) इलेक्ट्रॉनिक फंड ट्रान्सफर सुरू करण्यासाठी खालीलपैकी कोणती माहिती सामान्यत: आवश्यक असते?

अ) खाते क्रमांक आणि राउटिंग क्रमांक

ब) सामाजिक सुरक्षा क्रमांक

क) क्रेडिट कार्ड कालबाह्यता तारीख

ड) वरीलपैकी काहीही नाही

viii) ऑनलाइन विक्रीच्या प्रक्रियेतील पहिली पायरी कोणती आहे?

अ) सुरक्षित पेमेंट गेटवे सेट करणे

ब) व्यावसायिक वेबसाइट तयार करणे

क) बाजार लक्ष्य ओळखणे

ड) ऑनलाइन प्लॅट फॉर्मवर विक्रीसाठी उत्पादने सूचीबद्ध करणे

प्र.*2)* माहिती प्रणाली ची व्याख्या द्या. माहिती प्रणालीच्या आधारभूत प्रमुख कार्यांचे तपशीलवार वर्णन करा. **[14]**

प्र.*3)* ई–कॉमर्सचा अर्थ सांगा. ई–कॉमर्सच्या श्रेणींचे तपशीलवार वर्णन करा. **[14]**

प्र.*4)* इंटर ऑर्गनायझेशन सिस्टमचा अर्थ सांगा. इंटर ऑर्गनायझेशनल सिस्टीमची रचना आणि फायदे तपशीलवार सांगा. **[14]**

प्र.*5)* ई–कॉमर्सवर कर आकारणीतील समस्या सविस्तरपणे सांगा. **[14]**

प्र.*6)* टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) सिस्टमचे सामान्य मॉडेल

ब) बी 2 सी

क) एक्स्ट्रानेटचे अनुप्रयोग

ड) ई–कॉमर्स मधील खरेदी प्रक्रिया

* * *

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB3490

[Total No. of Pages : 4

[6228]-106
M.Com. (Part - I)
BUSINESS LAW
106 : Intellectual Property Law
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group - B)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Q No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question no. 2 to question no. 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting a suitable choice. (Any 6) **[6]**

i) The importance of Intellectual property was first recognized in the Paris convention for the protection of_____

a) Industrial Property
b) Literature & Artistic work
c) Product property

ii) A process patents mean_____

a) The end product is patented
b) Manufacturing process is patented
c) Invention is patented

iii) Which of the following principleis applicable to Trademarks?

a) A Trademark should be distinctive
b) A Trademark should be capable of distinguishing goods or services
c) All of the above

iv) The Biological diversity act came into force in_____

a) 2005
b) 2010
c) 2003

P.T.O.

v) The Rights of a patentee are_____
   a) Sell or Distribute
   b) License
   c) All of the above

vi) _____is an intergovernmental organization that regulates and facilities. Interantional trade
   a) WTO
   b) GAAT
   c) WIPO

vii) A patent is an exclusive right granted for_____
   a) An invention
   b) Construction
   c) Bio diversity

viii) The agreement on Trade- Related Aspects of Intellectual Property Rights came into effect from_____
   a) 1995
   b) 2000
   c) 2005

Q2) What is the meaning of Intellectual Property? Explain various types of Intellectual property Rights. **[14]**

Q3) Explain the concept of patent? Discuss the various reliefs available against infringement of patents. **[14]**

Q4) Define the concept of TradeMark? Explain the process of Registration of Trademark. **[14]**

Q5) What is mean by Bio-diversity? Explain in detail functions and powers of state Bio-diversity Board. **[14]**

Q6) Write Short Notes. (Any 2) **[12]**
   a) Types of Trademark
   b) Application for Patents
   c) WTO
   d) Sustainable use of Biodiversity

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 6]

PB3490

[6228]-106
M.Com. (Part - I)
BUSINESS LAW
106 : Intellectual Property Law
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group - B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास*]* *[*एकूण गुण : *60*

सूचना :– *1)* प्र. क्र. 1 आणि प्र. क्र. 6 अनिवार्य आहेत.

2) प्र. क्र. 2 ते प्र. क्र. 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही सहा) **[6]**

i) ..... च्या संरक्षणासाठी बौद्धिक मालमत्तेचे महत्व प्रथम पॅरिस अधिवेशनात ओळखले गेले.

अ) औद्योगीक मालमत्वा

ब) साहित्य आणि कलात्मक कार्य

क) उत्पादन मालमत्वा

ii) प्रक्रिया नमुना म्हणजे .....

अ) अंतीम उत्पादन पेटंट आहे

ब) उत्पादन प्रक्रिया पेटंट आहे

क) शोध पेटंट आहे

iii) खालीलपैकी कोणते तत्त्व ट्रेडमार्कला लागु आहे?

अ) ट्रेडमार्क विशिष्ट असावा

ब) ट्रेडमार्क वस्तु आणि सेवांमध्ये फरक करण्यास सक्षम असावे.

क) वरील सर्व

iv) जैविक विविधता कायदा ..... मध्ये लागु झाला

अ) 2005

ब) 2010

क) 2003

v) पेटंट चे अधिकार ..... आहेत.

अ) विक्री किंवा वितरण

ब) परवाना

क) वरील सर्व

vi) ..... हि एक आंतर–सरकारी संस्था आहे जी आंतर–राष्ट्रीय व्यापाराचे नियमन आणी सुविधा देते.

अ) WTO

ब) GAAT

क) WIPO

vii) पेटंट हा ..... साठी दीलेला एक विशेष अधिकार आहे.

अ) एक अविष्कार

ब) बांधकाम

क) जैवविविधता

viii) बौद्धिक संपदा हक्काच्या व्यापाऱ्याशी संबंधीत पैलु वरील करार ..... पासुन अंमलात आला.

अ) 1995

ब) 2000

क) 2005

प्र.2) बौद्धिक मालमत्तेचा अर्थ काय आहे? विविध प्रकारचे बौद्धिक संपदा हक्क स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) पेटंटची संकल्पना स्पष्ट करा? पेटंटच्या उल्लंघनाविरूद्ध उपलब्ध असलेल्या विविध सवलतींवर चर्चा करा. **[14]**

प्र.4) ट्रेडमार्कची संकल्पना परिभाषित करा? ट्रेडमार्कच्या नोंदणीची प्रक्रिया स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) जैवविविधता म्हणजे काय? राज्य जैवविविधता मंडळाचे कार्य आणि अधिकार तपशीलवार स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) ट्रेडमार्कचे प्रकार

ब) पेटंट अर्ज

क) WTO

ड) जैवविविधतेचा शाश्वत वापर.

* * *

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB3484

[Total No. of Pages : 2

[6228]-107
M.Com. - I
107 : ADVANCED COST ACCOUNTING
(Credit 2019 Pattern)(Semester - I)(Group - C)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***All Questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicates full marks.***

Q1) What is Material Control? Explain in detail the various methods of material control. **[15]**

OR

The following are the costing records for a Month December 2023 of a manufacturer: **[15]**

Particular	
Direct Material Consumed	Rs. 4,00,000/-
Direct Labour	40% of Direct Material Cost
Direct Expenses	50%of Direct Labour Cost
Factory Overheads	25%of Prime Cost
Office Expenses	Rs. 150/- per 10 units produced
Selling & Distribution Expenses	Rs. 500/- per 100 units Sold
Opening Finished Stock	800 units @ Rs. 85.50 perunit
Closing Finished Stock	400 units
Finishes Goods Sold	16,400 units
Profits	1/6 of Sales

Prepare a Cost Statement for the month December 2023 showing the total profit and selling price per unit

Q2) What is labour Cost? Explain the significance of Labour cost and Methods of Remunerations. **[15]**

OR

The following information is available from a factory where A, B, C & D are works Standard time for a Job is 20 Hours and Rate Per Hour Rs. 10/- plus Dearness Allowance @ 3.00 per hour worked. Actual time taken by

A = 15 Hours B = 17 Hours C = 13 Hours D = 18 Hours

Calculate the earnings of all worker under:

a) Time Rate System
b) Halsey Plan
c) Rowan Plan

P.T.O.

Q3) What is overheads? Explain the Accounting procedure of Overheads. **[15]**

OR

The Star Manufacturing Ltd. has three production departments X, Y and Z two service Departments P and R. Following figures are from Co. records. **[15]**

Particulars	Rs.
Rent and Rates	25,000/-
General Lighting	3,000/-
Indirect Wages	7,500/-
Power	7,500/-
Depreciation on Machinery	50,000/-
Sundries	50,000/-

The following are further details:

Particulars	X	Y	Z	P	R
Floor Space (Sq. Mts.)	2,000	2,500	3,000	2,000	500
Light Points	10	15	20	10	5
Direct Wages	15,000	10,000	15,000	7,500	2,500
H.P. of machines	60	30	50	10	-
Value of Material	60,000/-	80,000/-	1,00,000/-	--	-
Value of Machinery	3,00,000/-	4,00,000/-	5,00,000/-	25,000/-	25,000/-

Prepare Statement showing Primary Distribution of Overheads.

Q4) Write Short notes (Any 3). **[15]**

a) Advantages and Limitations of Cost Accounting

b) Labour Turnover

c) Over and under absorption of overheads

d) Contract Costing

e) Operating costing used in Health Industry.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB3491

[Total No. of Pages :3

[6228]-108
M.Com. - I
ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEM
108 - : Costing Techniques and Responsibility Accounting
(2019 CBCS Pattern) (Semester - I) (Paper - II) (Group - C)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicates full marks.***
3) ***Use of simple calculator is allowed.***

Q1) What is Budget? Explain the process of preparing Budget. **[15]**

OR

Prepare Flexible Budget as on 30th June, 2021 from the following particulars in the books of Nobel Books. The following data. is provided for 5000 units.

Particulars	Rs.	Variation
Raw Material	Rs. 25,000	100% Vary
Direct Labour	Rs. 15,000	100% Vary
Stores Overheads	Rs. 1,000	100% Vary
Productive Expenses	Rs.10,000	100% Vary
Repairs	Rs. 2,000	75% Vary
Power	Rs. 1,250	50% Vary
Inspection	Rs. 500	20% Vary
Office Overheads	Rs. 5,000	25% Vary
Selling Overheads	Rs. 3,000	25% Vary

Prepare a Flexible Budget at Production Levels of 4,000 Units and 6,000 Units.

P.T.O.

Q2) What is sales variance? Explain the following Sales Variances: **[15]**

a) Price Variance

b) Volume Variance

OR

From the following information you are require to Calculate **[15]**

a) Material Cost Variance

b) Material Price Variance

c) Material Usage Variance

d) Material Mix Variance

e) Verify your results

Material	Standard			Actual		
	Qty	Rate		Qty	Rate	Amount
A	40	10	400	20	35	700
B	20	20	400	10	20	200
C	20	40	800	30	30	900

Q3) What is Uniform Costing? State area and advantages of Uniform Costing.**[15]**

OR

Sudam Ltd. Operates number of divisions located in different regions. Division A incurred losses in the first half of the current year. Relevant revenue and cost data pertaining to this division are as follows. **[15]**

Particulars	Amount (Rs.)
Sales Revenue	65,000
Controllable Variable Cost	35,000
Controllable Fixed Cost	20,000
Attributable segment costs	5,000
Common firm-wide costs allocated to division A	6,000
Loss	(1,000)

You are required:

a) To prepare a performance evaluation report of division A in the proper format and

b) Advice the management whether its operations should be continued or shut down.

Q4) Write short notes. (any three) **[15]**

a) Cash Budget

b) Benefits of Responsibility Accounting

c) Controllable and non - controllable costs

d) Pre requisites of Inter firm comparison

e) Advantages of Standard Costing

Total No. of Questions :6]

SEAT No. : ____

PB3485

[Total No. of Pages : 4

[6228]-109

M.Com. (Part - I)

CO - OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

109 : CO - Operative Movement in India

(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Group - D) (Special Paper - I)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No.6 are compulsory.***
2) ***Attempt any three questions from Q.No2 to 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Choose the correct option for following questions. (Any 6) **[6]**

i) The first phase of the co-operative movement in India is _____.

a) 1904-1911 b) 1912-1918
c) 1919-1929 d) 1929-1939

ii) In _____ profit is not important but welfare of society and weaker sections is important.

a) One Person Company b) Private Company
c) Cooperative Society d) Partnership Firm

iii) According to the Maharashtra State Co-operative Societies Act, Co-operative Societies are required to_____.

a) Reconstruction b) Registration
c) Integration d) Donation

iv) The liability of the members in a co-operative society is _____.

a) Zero b) Unlimited
c) Limited d) Joint

v) _____ have powers to inspect and inquire into the affairs of cooperative societies.

a) Divisional Joint Registrar
b) Cooperative Commissioner and Registrar
c) District Deputy Registrar
d) Assistant Registrar

P.T.O.

vi) As per the structure of the cooperative departments, at the district level _____is the chief officer.

a) Assistant Registrar
b) District Deputy Registrar
c) Divisional joint Registrar
d) Cooperative Commissioner and Registrar

vii) _____ appointed the Rural Credit Review Committee in 1969.

a) Bank of India
b) Reserve Bank of India
c) State Bank of India
d) Central Bank of India

viii) The full form of NABARD is _____

a) National Bank for Audit and Rural Department
b) National Bank for Assessment and Rural Department
c) National Bank for Agricultural and Rural Development
d) National Bank for Agricultural and Railway Development

Q2) Explain the problems and challenges of Co-operative movement in India. **[14]**

Q3) Expalin the Maharashtra State Co-operative Societies Act 1960 in detail. **[14]**

Q4) Explain the state level structure of Cooperative Department. **[14]**

Q5) Explain background and contribution of NABARD in cooperative sector. **[14]**

Q6) Write a Short Notes on. (Any Two) **[12]**

a) Co-operative movement in pre-independence period in India
b) 97th Amendement to Cooperatives Act
c) Duties of Registrar
d) National Cooperative Development Corporation

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 6]

PB3485

[6228]-109

M.Com. (Part - I)

CO - OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

109 : CO - Operative Movement in India

(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Group - D) (Special Paper - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास*]* *[*एकूण गुण : *60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र.5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांचे अचूक पर्याय निवडा. (कोणतेही सहा) **[6]**

i) भारतातील सहकारी चळवळीचा पहिला टप्पा ..... असा आहे.

अ) 1904-1911 ब) 1912-1918

क) 1919-1929 ड) 1929-1939

ii) ..... मध्ये नफा महत्वाचा नसून समाज व दुर्बल घटकांचे कल्याण महत्वाचे असते.

अ) एक व्यक्ती कंपनी ब) खाजगी कंपनी

क) सहकारी संस्था ड) भागीदारी संस्था

iii) महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायद्यानुसार सहकारी संस्थांना ..... करणे बंधनकारक आहे.

अ) पुनर्रचना ब) नोंदणी

क) एकत्रीकरण ड) देणगी

iv) सहकारी संस्थेतील सभासदांची जबाबदारी ही ..... असते.

अ) शून्य ब) अमर्यादित

क) मर्यादित ड) संयुक्त

v) ..... यांना सहकारी संस्थांच्या कारभाराची तपासणी आणि चौकशी करण्याचे अधिकार आहेत.

अ) विभागीय सहनिबंधक ब) सहकार आयुक्त व निबंधक

क) जिल्हा उपनिबंधक ड) सहाय्यक निबंधक

vi) सहकारी विभागांच्या रचनेनुसार जिल्हा स्तरावर ..... हे प्रमुख अधिकारी असतात.

अ) सहाय्यक निबंधक ब) जिल्हा उपनिबंधक

क) विभागीय सहनिबंधक ड) सहकार आयुक्त व निबंधक

vii) ..... ने 1969 साली ग्रामीण पत पुनरावलोकन ही समिती नेमली.

अ) बँक ऑफ इंडिया ब) रिझर्व बँक ऑफ इंडिया

क) स्टेट बँक ऑफ इंडिया ड) सेन्ट्रल बँक ऑफ इंडिया

viii) NABARD चे पूर्णरूप ..... हे आहे.

अ) National Bank for Audit and Rural Department

ब) National Bank for Assessment and Rural Department

क) National Bank for Agricultural and Rural Development

ड) National Bank for Agricultural and Railway Development

प्र.2) भारतातील सहकार चळवळीच्या समस्या व आव्हाने सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायदा 1960 सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) सहकार विभागाची राज्यस्तरीय रचना स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) नाबार्डची पार्श्वभूमी व नाबार्डचे सहकार क्षेत्रातील योगदान स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) भारतातील स्वातंत्र्यपूर्व काळातील सहकार चळवळ

ब) सहकारी कायद्यातील 97 वी दुरूस्ती

क) निबंधकाची कर्तव्ये

ड) राष्ट्रीय सहकारी विकास महामंडळ

* * *

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB3492

[Total No. of Pages : 4

[6228]-110

M.Com. (Part - I)

COOPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

110 : Rural Development

(2019 Pattern) (Semester - I) (GROUP-D) (Credit System) (Special Elective)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Q.No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question Q.No. 2 to Q.No. 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks. (Any 6) **[6]**

i) Rural people depend on _____ .

a) Nature b) Government

c) Agriculture d) All of the above

ii) In rural areas approx_____% of people are illiterate

a) 50 b) 75

c) 70 d) 55

iii) Rural Pilgrimage Development Schemes are classified into _____ categories.

a) One b) Two

c) Three d) Four

iv) National Rural Employment Scheme was launched in the year _____ .

a) 1970 b) 1980

c) 1990 d) 2001

v) Self-Employment Training Institute was established in the year_____ .

a) 1985 b) 1982

c) 1979 d) 1980

P.T.O.

vi) Swarna Jayanti Gram Swayamrojgar was created in the year_____ .

a) 1985 b) 1999

c) 1979 d) 1980

vii) In 1980_____banks were nationalized

a) 06 b) 10

c) 15 d) 20

viii) At the highest level _____ committee is constituted to implement the rural development plan.

a) Central b) State

c) District d) Taluka

Q2) Explain the importance for rural development in Maharashtra. **[14]**

Q3) Explain the role of Government in rural development in Maharashtra. **[14]**

Q4) Explain the government schemes & Programme in rurual development in India. **[14]**

Q5) Explain the details steps in district and block level planning. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any 2) **[12]**

a) Need in rural development in India

b) Current scenario of rural development in Maharashtra

c) Problems of rural development in India

d) Rural Development in India

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 6]

PB3492

[6228]-110

M.Com. (Part - I)

COOPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

110 : Rural Development

(2019 Pattern) (Semester - I) (GROUP-D) (Credit System) (Special Elective)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास*]* *[* एकूण गुण : *60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्रमांक 2 पासून प्रश्न क्रमांक 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही सहा) **[6]**

i) ग्रामीण जनता ..... वर अवलंबून आहे.

अ) निसर्गावर ब) सरकारवर

क) कृषीवर ड) वरील सर्व

ii) ग्रामीण भागात अंदाजे ..... टक्के लोक अशिक्षित आहेत.

अ) 50 ब) 75

क) 70 ड) 55

iii) ग्रामीण तीर्थक्षेत्र विकास योजनेची ..... वर्गामध्ये वर्गवारी करण्यात येते.

अ) एक ब) दोन

क) तीन ड) चार

iv) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार योजना ..... वर्षी सुरू करण्यात आली.

अ) 1970 ब) 1980

क) 1990 ड) 2001

v) स्वयंरोजगार प्रशिक्षण संस्था ..... वर्षांत स्थापन करण्यात आले.

अ) 1985 ब) 1982

क) 1979 ड) 1980

vi) स्वर्णजयंती ग्राम स्वयंरोजगार योजना ही ..... या वर्षांमध्ये तयार करण्यात आली.

अ) 1985 ब) 1999

क) 1979 ड) 1980

vii) 1980 मध्ये ..... बँकांचे राष्ट्रीयकरण करण्यात आले.

अ) 6 ब) 10

क) 15 ड) 20

viii) ग्रामीण विकास योजना कार्यंवित करण्यासाठी सर्वोच्च स्तरावर ..... समितीची स्थापना केले जाते.

अ) केंद्रीय ब) राज्य

क) जिल्हा ड) तालुका

प्र.2) महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकासाचे महत्त्व स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकासामध्ये शासनाची भूमिका स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) भारतातील ग्रामीण विकासातील सरकारी योजना आणि कार्यक्रम स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) जिल्हा आणि बलॉक स्तरावरील नियोजनातील तपशीलवार पायऱ्या स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) भारतातील ग्रामीण विकासाची गरज.

ब) महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकासाची सध्याची परिस्थिती.

क) भारतातील ग्रामीण विकासाच्या समस्या.

ड) भारतातील ग्रामीण विकास.

* * *

Total No. of Questions :6]

SEAT No. :

PB3486

[Total No. of Pages : 4

[6228]-111

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

111 : Organized Traders and Markets

(2019 Pattern) (Semester - I) (Group - E) (Credit system)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and question No.6 are compulsory.***
2) ***Q.2 to Q.5. all carry equal marks.***
3) ***Solve any three questions from Q.2 to Q.5.***

Q1) Fill in the blanks.(Any 6) **[6]**

i) _____is the primary purpose of a credit policy.

a) To Make Customer Pay in Cash
b) To Attract More Customer
c) To Ensure Timely Payment from Customer
d) To Discourage Sales

ii) In a retail business, the selling price typically based on_____.

a) The cost of goods sold
b) The market demand
c) Employee salaries
d) Weather conditions

iii) _____of the following is difficult to evaluate.

a) Jewelry
b) Auto Repair
c) Furniture
d) Clothing

iv) _____is the role of State Trading Corporation (STC).

a) Promoting Domestic Retailers
b) Encouraging Foreign Investment
c) Encouraging International Trade
d) Focusing on Local Market

P.T.O.

v) _____is Foreign Direct Investment.

a) Tangible Good
b) Intangible Goods
c) Intellectual Property Rights
d) Human Resources

vi) _____retail chain is known for its central mall concept in India.

a) D Mart
b) Reliance Mart
c) Walmart
d) Amazon

vii) Selling Produce through Intermediaries is an example of Direct Marketing for_____.

a) Farmers
b) Government
c) Customers
d) Employee

viii) E-Commerce means_____.

a) Electronic Commerce
b) Emerging Commerce
c) Electrical Commerce
d) Environmental Commerce

Q2) What is the concept of business in the modern context? Explain its objectives and scopes of business in the modern context. **[14]**

Q3) What is Service Sector? Explain the role and importance of 'Service Sector' in development of Indian economy? **[14]**

Q4) What is Foreign Direct Investment? Explain the Role of Foreign Direct Investment in Retail Trade. **[14]**

Q5) What is Cooperative Marketing? Explain the objectives and features of Cooperative Marketing. **[14]**

Q6) Write a Short Notes (Any 3) **[12]**

a) Regulated Markets
b) Characteristics of Services
c) Super Markets
d) Direct Marketing for Farmers
e) Innovative Marketing Practices

Total No. of Questions : 6]

PB3486

[6228]-111

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

111 : Organized Traders and Markets

(2019 Pattern) (Semester - I) (Group - E) (Credit system)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास*]* *[*एकूण गुण : *60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्रमांक 1 व प्रश्न क्रमांक 6 सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) प्रश्न क्रमांक 2 ते 5 पैकी कोणतेही 3 सोडवा.

3) प्रश्न क्रमांक 2 ते 5 सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

4) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 6) **[6]**

i) ..... हा क्रेडिट पॉलिसीचा प्राथमिक उद्देश आहे.

अ) ग्राहकाला रोखीने पैसे देणे ब) अधिक ग्राहक आकर्षित करणे

क) ग्राहकाकडून वेळेवर पेमेंट सुनिश्चित करणे ड) विक्रीला परावृत्त करणे

ii) किरकोळ व्यवसायात, विक्री किंमत विशेषत ..... यावर आधारित असते.

अ) विकलेल्या मालाची किंमत ब) बाजारातील मागणी

क) कर्मचारी पगार ड) हवामान परिस्थिती

iii) खालीलपैकी ..... चे मूल्यमापन करणे कठीण आहे.

अ) दागिने ब) ऑटो दुरुस्ती

क) फर्निचर ड) कपडे

iv) ..... ही राज्य व्यापारी महामंडळाची (STC) भूमिका आहे.

अ) देशांतर्गत किरकोळ विक्रेत्यांना प्रोत्साहन देणे

ब) विदेशी गुंतवणुकीला प्रोत्साहन देणे

क) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराला प्रोत्साहन देणे

ड) स्थानिक बाजारपेठेवर लक्ष केंद्रित करणे

v) ..... ही थेट विदेशी गुंतवणूक आहे.

अ) दृश्य वस्तू ब) अदृश्य वस्तू

क) बौद्धिक संपदा हक्क ड) मानवी संसाधने

vi) ..... किरकोळ साखळी भारतातील मध्यवर्ती मॉल संकल्पनेसाठी ओळखली जाते.

अ) डी मार्ट ब) रिलायन्स मार्ट

क) वॉलमार्ट ड) ऍमेझॉन

vii) मध्यस्थांमार्फत उत्पादनाची विक्री करणे हे ..... साठी थेट विपणनाचे उदाहरण आहे.

अ) शेतकरी ब) सरकार

क) ग्राहक ड) नोकर

viii) ई–कॉमर्स म्हणजे .....

अ) इलेक्ट्रॉनिक कॉमर्स ब) इमर्जिंग कॉमर्स

क) इलेक्ट्रिकल कॉमर्स ड) एन्वायरमेंट कॉमर्स

प्र.2) आधुनिक संदर्भात व्यवसायाची संकल्पना काय आहे? आधुनिक संदर्भात व्यवसायाची उद्दिष्टे आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) सेवा क्षेत्र म्हणजे काय? भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या विकासात सेवा क्षेत्राची भूमिका आणि महत्त्व स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) थेट विदेशी गुंतवणूक म्हणजे काय? किरकोळ व्यापारातील थेट विदेशी गुंतवणूक भूमिका स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) सहकारी विपणन म्हणजे काय? सहकारी विपणनची उद्दिष्टे आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) **[12]**

अ) नियंत्रित बाजार

ब) सेवांची वैशिष्ट्ये

क) सुपर मार्केट्स

ड) शेतकऱ्यांसाठी थेट विपणन

इ) नाविन्यपूर्ण विपणन पद्धती

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB3493

[Total No. of Pages : 4

[6228]-112

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

112 : Business Environment And Policy

(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Group - E) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Q No.6 are compulsory.***
2) ***Answer any three questions from question no. 2 to question no. 5.***
3) ***Figures to the rignt indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (any 6 out of 8) **[6]**

i) _____Environment includes specific forces such as investors, customers, competitors and suppliers

a) Business b) Employees

c) Transport d) Stable

ii) _____ is not a component of specific forces of the business environment

a) Technology conditions b) Investors

c) Employee d) Customer

iii) _____is about not having enough money to meet basic needs including food, clothing and shelter

a) Poverty b) Unemployment

c) Regional Imbalance d) Social injustice

iv) _____factors can contribute to regional imbalances

a) Centralization of economic activities in certain regions
b) Equal investment in infrastructure across all regions
c) Equal Development in infrastructure across all regions
d) Homogeneous distribution of natural resources

P.T.O.

v) _____is a secondary pollutant

a) Smog b) Carbon monoxide
c) Carbon dioxide d) Nitrogen oxide

vi) ____activities are primary causes or water Pollution.

a) Human b) Animals
c) Plants d) Road

vii) _____is the connection of different parts of the world

a) Globalization b) State
c) Local d) District

viii) _____affected by foreign competition after globalization

a) Water Industry b) Dairy Products
c) Vehicle Industry d) Clothing Industry

Q2) What is 'Business Environment'? Describe in detail Business Environment with reference to India. **[14]**

Q3) What is 'Regional Imbalance'? Explain various causes of Regional Imbalance and Poverty of India. **[14]**

Q4) What is 'Pollution'? Explain in detail various problems and types of Pollution. **[14]**

Q5) What is 'Globalization'? Explain the importance, scope and challenges of Globalization. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any 2 out of 4) **[12]**

a) Importance aspects of Environment
b) Unemployment
c) Regulatory mechanism & laws relating to pollution
d) Objectives of Globalization

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 6]

PB3493

[6228]-112

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

112 : Business Environment And Policy

(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Group - E) (Special Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (8 पैकी कोणत्याही 6) **[6]**

i) ..... पर्यावरणात गुंतवणूकदार, ग्राहक, स्पर्धक आणि पुरवठादार यासारख्या विशिष्ट शक्तींचा समावेश होतो.

अ) व्यवसाय ब) कर्मचारी

क) वाहतूक ड) स्थिर

ii) ..... हा व्यावसायिक वातावरणातील विशिष्ट शक्तींचा घटक नाही.

अ) तांत्रिक परिस्थिती ब) गुंतवणूकदार

क) कर्मचारी ड) ग्राहक

iii) ..... म्हणजे अन्न, वस्त्र आणि निवारा यासह मूलभूत गरजा पूर्ण करण्यासाठी पुरेसे पैसे नसणे होय.

अ) दारिद्र्य ब) बेरोजगारी

क) प्रादेशिक असमतोल ड) सामाजिक अन्याय

iv) ..... घटक प्रादेशिक असमतोलनास कारणीभूत ठरत असतात.

अ) काही प्रदेशांमध्ये आर्थिक उपक्रमांचे क्रेंद्रीकरण

ब) पायाभूत सुविधांमध्ये सर्व प्रदेशांमध्ये समान गुंतवणूक

क) सर्व क्षेत्रांमध्ये पायाभूत सुविधांचा समान विकास

ड) नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे एकसंध वितरण

v) ..... एक दुय्यम प्रदूषक आहे.

अ) धुके ब) कार्बन मोनोऑक्साइड

क) कार्बन डाय ऑक्साइड ड) नायट्रोजन ऑक्साइड

vi) ..... उपक्रम हे जलप्रदूषणाचे प्राथमिक कारण आहेत.

अ) मानव ब) प्राणी

क) वनस्पती ड) रस्ता

vii) ..... हे जगाच्या वेगवेगळ्या भागांशी संबंधीत आहे.

अ) जागतिकीकरण ब) राज्य

क) स्थानिक ड) जिल्हा

viii) जागतिकीकरणानंतर परकीय स्पर्धेमुळे ..... प्रभावित झाले.

अ) पाणी उद्योग ब) दुग्धजन्य पदार्थ

क) वाहन उद्योग ड) वस्त्र उद्योग

प्र.2) 'व्यवसाय पर्यावरण' म्हणजे काय? भारताच्या संदर्भात व्यवसाय पर्यावरणाचे सविस्तर वर्णन करा. **[14]**

प्र.3) 'प्रादेशिक असमतोल' म्हणजे काय? भारतातील प्रादेशिक असमतोल आणि दारिद्र्याची विविध कारणे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) 'प्रदूषण' म्हणजे काय? प्रदूषणाच्या विविध समस्या आणि प्रकार यांचे सविस्तर वर्णन करा. **[14]**

प्र.5) 'जागतिकीकरण' म्हणजे काय? जागतिकीकरणाचे महत्त्व, व्याप्ती आणि आव्हाने स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा (चार पैकी कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) पर्यावरणाचे महत्त्वाचे पैलू

ब) बेरोजगारी

क) प्रदूषणाशी संबंधित नियामक यंत्रणा आणि कायदे

ड) जागतिकीकरणाची उद्दिष्टे

* * *

Total No. of Questions :6]

SEAT No. : ____

PB3487

[Total No. of Pages : 4

[6228]-113

M.Com. (Part - I)

113 : PRODUCTION AND OPERATIONS MANAGEMENT

(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Group-F)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and question No.6 are compulsory.***
2) ***Questions no 2 to 5 solved any 3 question.***
3) ***Figures to the rignt indicated full marks.***

Q1) Fill in the blanks.(Any 6) **[6]**

i) _____ is one of the onjective of production management.
(Right person, Right cost, Right quality, Continuous process)

ii) The purpose of supply chain mangement is _____.
(Provide customer satisfaction, Improve quality of a product, Intergrating supply and demand mangement, increasing production)

iii) _____ is function of production planning and control system .
(Scheduling, Dispatching, Expediting, Routing)

iv) The objective of good layout _____.
(Reduce productivity, Reduce wastage, Reduce production, Reduce labour)

v) _____ is not a process tools for TQM system.
(Processs flow analysis, Histograms, Plier, Pie charts)

vi) TQM stands for _____.
(Total Quality Management, Title Quality Management, Task Quality Management, Total Quality Management)

vii) _____ is not an inventory.
(Machines, Raw material, Finished products, Consumable tools)

P.T.O.

Q2) What is Production Management? Explain the objectives and importance of Production Management. **[14]**

Q3) What is Supply Chain Management? Explain the techniques of Supply Chain Management. **[14]**

Q4) Define Production control? Explain the factors affecting Production control. **[14]**

Q5) What is Total Quality Management? Explain the Various Dimensions of Total Quality Management. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any 2) **[12]**

a) Plant Layout

b) Batch production

c) Factors affecting product design

d) Waste Management

Total No. of Questions : 6]

PB3487

[6228]-113

M.Com. (Part - I)

113 : PRODUCTION AND OPERATIONS MANAGEMENT

(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Group-F)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास*]* **[एकूण गुण : *60***

सूचना :– ***1)*** **प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.**

2) **प्रश्न क्रमांक 2 ते 5 मधील कोणतेही 3 प्रश्न सोडवा.**

3) **उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.**

प्र.1) **रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा)** **[6]**

i) **..... हे उत्पादन व्यवस्थापनाचे एक उद्दिष्ट आहे.**

(योग्य व्यक्ती, योग्य किंमत, योग्य गुणवत्ता, सतत प्रक्रिया)

ii) **पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाचा उद्देश .....आहे.**

(ग्राहकांचे समाधान प्रदान करणे, उत्पादनाची गुणवत्ता सुधारणे, पुरवठा आणि मागणी व्यवस्थापन एकत्रित करणे, उत्पादन वाढवणे)

iii) **..... हे उत्पादन नियोजन आणि नियंत्रण प्रणालीचे कार्य आहे.**

(अनुसूची, माल पाठवणे, गतिशील, मार्गक्रमण)

iv) **चांगल्या मांडणीचे उद्दिष्ट .....**

(उत्पादन कमी करणे, अपव्यय कमी करणे, उत्पादन कमी करणे, श्रम कमी करणे)

v) TQM **प्रणालीसाठी ..... साधन नाही.**

(प्रक्रिया प्रवाह विश्लेषण, हिस्टोग्राम, शब्द, पाई चार्ट)

vi) **टी. क्यू. एम. चे विस्तारीत .....**

(एकूण गुणवत्ता व्यवस्थापन, शीर्षक गुणवत्ता व्यवस्थापन, कार्य गुणवत्ता व्यवस्थापन, एकूण प्रमाण व्यवस्थापन)

vii) **..... चा समावेश हा साठा यामध्ये होत नाही.**

(मशीन, कच्चा माल, तयार उत्पादने, उपभोग्य साधने)

प्र.*2)* उत्पादन व्यवस्थापन म्हणजे काय? उत्पादन व्यवस्थापनाची उद्दिष्टे आणि महत्त्व स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*3)* पुरवठा साखळी व्यवस्थापन म्हणजे काय? पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाचे तंत्र स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*4)* उत्पादन नियंत्रणाची व्याख्या करा? उत्पादन नियंत्रणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*5)* एकूण गुणवत्ता व्यवस्थापन म्हणजे काय? एकूण गुणवत्ता व्यवस्थापनाचे विविध घटक स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*6)* टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) उत्पादन आराखडा

ब) बॅच उत्पादन

क) उत्पादनाच्या आराखड्यावरवर परिणाम करणारे घटक

ड) कचरा व्यवस्थापन

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB3494

[Total No. of Pages : 4

[6228]-114
F.Y. M.Com.
114 : FINANCIAL MANAGEMENT
(2019 Credit Pattern) (Semester - I)(Group-F)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No.2 to question No.5***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks with suitable answers **[6]**

i) _____ is the primary function of RBI

a) Regulating stock market

b) Collecting taxes

c) Issuing Currency

ii) _____ is the full form of SEBI

a) Securities and Equity Board of India

b) Securities and Exchange Bureau of India

c) Securities and Exchange Board of India

iii) _____ statement provides a summary of a company's revenues and expenditures over a specific period

a) Income Statement

b) Cash flow statement

c) Balance sheet

iv) _____ is a key characteristic of modern financial management practice.

a) Emphasis on short-term gains

b) Integration of risk management

c) Strict adherence to traditional accounting methods

P.T.O.

v) Gross Working Capital is _____.

a) Sum of all Current Assets

b) Sum of all Current Assets less Sum of all Current Liabilities

c) Sum of all Current Liabilities

vi) The IRR method of capital budgeting focuses on _____.

a) Calculating the profitability index

b) Determining the time it takes to recover the initial investment

c) Estimating the return on investment

Q2) Define a Financial statement and financial statement analysis. Explain common size statements and comparative statements along with their features and uses. **[14]**

Q3) Explain the techniques of capital budgeting and how they help in investment decisions. **[14]**

Q4) Explain the terms Working Capital, Gross and Net Working Capital and the factors affecting their requirement. **[14]**

Q5) Discuss the role, objectives and functions of regulatory bodies for the capital markets in India. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any 2) **[12]**

a) Indian Financial System

b) Techniques of Financial Analysis

c) Investment Decision

d) Lease Financing

Total No. of Questions : 6]

PB3494

[6228]-114
F.Y. M.Com.
114 : FINANCIAL MANAGEMENT
(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Group - F)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] **[एकूण गुण : *60***

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहे.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* योग्य उत्तरांसह रिक्त जागा भरा. **[6]**

i) ..... हे RBI चे प्राथमिक कार्य आहे.

अ) भांडवल बाजार नियमन

ब) कर गोळा करणे

क) चलन जारी करणे

ii) ..... हे SEBI चे पूर्ण रूप आहे.

अ) भारतीय रोखे आणि सामान्य भाग मंडळ

ब) भारतीय रोखे आणि विनिमय विभाग

क) भारतीय रोखे आणि विनिमय मंडळ

iii) ..... हे विवरण व्यवसायाच्या विशिष्ट कालावधीतील उत्पन्न व खर्चाचा सारांश प्रदान करते.

अ) उत्पन्न विवरण

ब) रोख प्रवाह विवरण

क) ताळेबंद

iv) ..... हे आधुनिक वित्तीय व्यवस्थापन पद्धतीचे प्रमुख वैशिष्ट्ये आहे.

अ) अल्पकालीन नफ्यावर भर

ब) जोखीम व्यवस्थापनाचे एकत्रीकरण

क) पारंपारिक लेखा पद्धतींचे कठोर पालन

v) ढोबळ खेळते भांडवल म्हणजे .....

अ) सर्व चालू मालमत्तेची बेरीज

ब) सर्व चालू मालमत्तेची बेरीज वजा सर्व चालू दायित्वांची बेरीज

क) सर्व चालू दायित्वांची बेरीज

vi) भांडवली अंदाजपत्रकाची अंतर्वेशी परतावा दर पद्धत (IRR) ..... यावर लक्ष केंद्रित करते.

अ) नफा निर्देशांकाची गणना करणे

ब) प्रारंभिक गुंतवणूक पुनर्प्राप्त करण्यासाठी लागणारा वेळ निश्चित करणे

क) गुंतवणुकीवरील परताव्याचा अंदाज करणे

प्र.2) 'वित्तीय विवरण पत्रे' आणि 'वित्तीय विवरण पत्र विश्लेषण' यांची व्याख्या करा. सामुहिक विवरण पत्रे आणि तुलनात्मक विवरण पत्रे यांची उपयुक्तता आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) भांडवली अंदाजपत्रकाची तंत्रे कोणती व ती तंत्रे गुंतवणूक निर्णय घेताना कशा प्रकारे मदत करतात ते स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) खेळते भांडवल, ढोबळ खेळते भांडवल, निव्वळ खेळते भांडवल या संज्ञांची व्याख्या करून त्यांच्या आवश्यकतेवर प्रभाव पडणारे घटक कोणते ते स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) भारतीय भांडवल बाजाराच्या नियामक संस्थेची भूमीका, कार्ये व उद्दिष्टे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) भारतीय वित्तीय प्रणाली

ब) वित्तिय विश्लेषणाची तंत्रे

क) गुंतवणूक निर्णय

ड) भाडेपट्टा वित्तपुरवठा

Total No. of Questions :6]

SEAT No. : ____

PB3488

[Total No. of Pages : 4

[6228]-115

M.Com. - I

ADVANCED BANKING AND FINANCE

115 : Legal Framework of Banking (Paper - I)

(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Group - G)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and question No.6 are compulsory.***
2) ***Attempt any three questions from Q.No.2 to Q.No.5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks.(Any 6) **[6]**

i) WAP banking means_____.
(Wireless Application Program, Wireless Accounting Program, Wirless Application Protocol)

ii) District Cooperative Banks can open branch in their jurisdiction with the permission of_____.
(Reserve Bank, Central Government, Cooperative Department)

iii) The Drawer of promissory note is_____.
(Creditor, Bank, Debtor)

iv) The Banking Regulation Act. 1949 came into force from_____ to cooperative banks.
(1964, 1949, 1960)

v) _____ parties involved in the process of endorsement.
(2, 3, 4)

vi) As per Negotiable Instrument Act, there are _____ types of negotiable instruments.
(5, 7, 3)

vii) There are _____ chapters in the Reserve Bank of India Act, 1934.
(3, 7, 5)

P.T.O.

Q2) Define Banking Companies. Explain various provisions regarding business of banking companies under section 6 of Banking Regulation Act.1949. **[14]**

Q3) State various provisions regarding incorporation, capital management and business under section 3 to 10 of The Reserve Bank of India Act.1934. **[14]**

Q4) Define promissory note and bill of exchange. Explain difference between promissory note and bill of exchange. **[14]**

Q5) State various provision in respect to enforcement of security interest under section 13 to 19 of Securitization Act, 2002. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any Two) **[12]**

a) Amendments between 2004 and 2008 of securitisation Act, 2002

b) Promissory Note

c) Central Registry

d) Dishonour of Negotiable Instruments

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 6]

PB3488

[6228]-115
M.Com. - I
ADVANCED BANKING AND FINANCE
115 : Legal Framework of Banking (Paper - I)
(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Group - G)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 60**

सूचना :–
1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) WAP बँकिंग म्हणजे .....
(वायरलेस ॲप्लिकेशन प्रोग्राम, वायरलेस अकाऊंटिंग प्रोग्राम, वायरलेस ॲप्लिकेशन प्रोटोकॉल)

ii) जिल्हा सहकारी बँक त्यांच्या प्रदेशात शाखा उघडू शकतात, ... त्याची परवानगी घेऊन.
(रिझर्व बँक, केंद्र सरकार, सहकारी विभाग)

iii) प्रॉमिसरी नोटचे ड्रॉअर ..... आहे.
(धारक, बँक, कर्जदार)

iv) बँकिंग विनियमन कायदा 1949 सहकारी बँकांसाठी ..... पासून लागू झाला.
(1964, 1949, 1960)

v) एंडोर्समेंटच्या प्रक्रियेत ..... पक्षांची भागीदारी असते.
(2, 3, 4)

vi) नेगोशियेबल इंस्ट्रुमेंट अधिनियमानुसार, नेगोशियेबल इंस्ट्रुमेंट चे ..... प्रकार आहेत.
(5, 7, 3)

vii) रिझर्व बँक ऑफ इंडिया अधिनियम, 1934 मध्ये ..... प्रकरण (अध्याय) आहेत.
(3, 7, 5)

प्र.2) बँकिंग कंपनीची व्याख्या द्या. बँक व्यवसाय नियमन कायदा 1949 मधील कलम 6 नुसार बँकिंग कंपनीच्या व्यवसायासंबंधी विविध तरतुदी स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) भारतीय रिझर्व बँक कायदा 1934 च्या कलम 3 ते 10 नुसार संस्थापन भांडवल व्यवस्थापन आणि व्यवसाय संदर्भातील विविध तरतुदी नमूद करा. **[14]**

प्र.4) वचन पत्र आणि विनिमय पत्राची व्याख्या द्या. वचन पत्र आणि विनिमय पत्र यातील फरक स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) रोखीकरण कायदा 2002 च्या कलम 13 ते 19 नुसार प्रतिभूती हितसंबंधाची अंमलबजावणी संदर्भातील विविध तरतुदी नमूद करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) रोखीकरण कायदा 2002 च्या 2004 ते 2008 मधील सुधारणा

ब) वचनचिठ्ठी

क) केंद्रीय नोंदणी शाखा

ड) चलनक्षम दस्ताऐवजाचा अनादर

* * *

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB3495

[Total No. of Pages : 4

[6228]-116
M.Com. (Part - I)
ADVANCED BANKING AND FINANCE
116 : Central Banking
(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Group-G)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No.2 to question No.5***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the Blanks by Selecting suitable choice (Any Six) **[6]**

i) _____ was the first Indian Governor of RBI.

a) Sir C.D. Deshmukh b) K.G. Ambegaonkar

c) Sir Benegal Rama Rau d) H.V.R. lengar

ii) The logo of RBI consists of _____ animal.

a) Elephant b) Panther

c) Black Buck d) Lion

iii) The Head Office of Reserve Bank of India located in_____ .

a) Mumbai b) New Delhi

c) Kolkata d) Dehradun

iv) _____ works as RBI's agent at places where it has no office of its own

a) State Bank of India b) Ministry of Finance

c) Government of India d) International Monetary Fund

v) _____ is known as banker's bank.

a) RBI b) SBI

c) PNB d) NABARD

vi) Banks are authorised to sell third party products like _____.

a) Mutual funds b) Term deposits

c) Credit cards d) Bank account

P.T.O.

vii) _____ is the first public sector banks which is launch its own Mutual Fund Scheme.

a) SBI b) PNB

c) Bank of India d) Canara Bank

viii) The full-form of NBFC is _____.

a) Non-Bank Financial Competition

b) Non-Bank Foreign Company

c) Non-Banking Financial Company

d) Non-Banking Finance Corporation

Q2) Explain in detail the evolution of Reserve Bank of India. **[14]**

Q3) Explain the Role of Central Bank in Emerging Economies. **[14]**

Q4) Explain in detail the promotional function of the Reserve Bank of India. **[14]**

Q5) Explain the Regulatory Framework for the Non-Banking Financial Companies. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any Two) **[12]**

a) New Banking Licensing Policy

b) CIBIL

c) Investment in venture capital

d) Role of Non-Banking Financial Companies.

Total No. of Questions : 6]

PB3495

[[6228]-116
M.Com. (Part - I)
ADVANCED BANKING AND FINANCE
116 : Central Banking
(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Group-G)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास*]* *[*एकूण गुण : *60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहे.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही सहा) **[6]**

i) ..... हे भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे पहिले भारतीय गव्हर्नर होते.
अ) सर सी.डी. देशमुख ब) के.जी. आंबेगावकर
क) सर बेनेगल रामा राव ड) एच.व्ही.आर. आयंगार

ii) भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या लोगोमध्ये ..... प्राणी आहे.
अ) हत्ती ब) चित्ता
क) काळे हरीण ड) सिंह

iii) भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे मुख्य कार्यालय ..... येथे आहे.
अ) मुंबई ब) नवी दिल्ली
क) कोलकाता ड) डेहराडून

iv) जेथे रिझर्व्ह बँकेचे कार्यालय नाही अशा ठिकाणी रिझर्व्ह बँकेची प्रतिनिधी म्हणून ..... काम करते.
अ) भारतीय स्टेट बँक ब) अर्थ मंत्रालय
क) भारत सरकार ड) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी

v) ..... बँकांची बँक म्हणून ओळखले जाते.
अ) आर.बी.आय. ब) एस.बी.आय.
क) पी.एन.बी. ड) नाबार्ड

vi) बँका ..... यासारखी तृतीय पक्ष उत्पादने विकण्यासाठी अधिकृत आहेत.
अ) म्युच्युअल फंड ब) मुदत ठेवी
क) क्रेडिट कार्ड ड) बँक खाते

vii) ..... ही सार्वजनिक क्षेत्रातील पहिली बँक आहे जिने स्वत:ची म्युच्युअल फंड योजना सुरू केली.

अ) एस.बी.आय. ब) पी.एन.बी.

क) बँक ऑफ इंडिया ड) कॅनरा बँक

viii) NBFC चे पूर्ण रूप ..... आहे.

अ) नॉन–बँक फायनान्सीयल कॉम्पिटिशन ब) नॉन–बँक फॉरेन कंपनी

क) नॉन–बँकिंग फायनान्सीयल कंपनी ड) नॉन–बँकिंग फायनान्स कॉर्पोरेशन

प्र.*2)* भारतीय रिझर्व्ह बँकेची उत्क्रांती सविस्तर स्पष्टीकरण करा. **[14]**

प्र.*3)* उदयोन्मुख अर्थव्यवस्थेमध्ये मध्यवर्ती बँकेची भूमिका स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*4)* भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे प्रवर्तनात्मक कार्य सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*5)* बँकेतर वित्तीय कंपन्यांसाठीची नियमनात्मक चौकट स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*6)* टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) नविन बँकिंग परवाना धोरण

ब) सिबिल

क) साहसी भांडवलात गुंतवणूक

ड) बँकेत्तर वित्तीय कंपन्यांची भूमिका

Total No. of Questions :6]

SEAT No. : ____

PB3489

[Total No. of Pages : 4

[6228]-117

M.Com. (Part - I)

MARKETING TECHNIQUES

117 : Advanced Marketing (Special Paper -I)

(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Group - H)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from Q.No. 2 to Q.No. 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice.(Any 6) **[6]**

i) Which of the following is the first step of Product development?

a) Business Analysis

b) Market testing

c) Generation of new ideas

d) Production

ii) Advertising, Publicity, Personal selling, Sales promotion, these are also termed as four elements of a _____.

a) Promotion Mix b) Marketing Mix

c) Place Mix d) Sales Mix

iii) Which of the following is not consumer promotion method?

a) Free sample b) Free Trials

c) Coupons d) Dealers gifts

iv) Advertisement is _____ type of communication to consumer

a) Impersonal b) Personal

c) Personal and Impersonal d) Direct

P.T.O.

v) Which of the following factor affecting on Micro environment of Marketing

a) Economic Condition
b) Legal Aspect
c) Demographic Factor
d) Suppliers

vi) Which of the following is first steps of new product development?

a) Idea screening
b) Idea generation
c) Test marketing
d) None of the above

vii) How many P's includes in Marketing Mix?

a) 4Ps
b) 3Ps
c) 8Ps
d) 5Ps

viii) Which of the following is E-Marketing tool?

a) Television
b) Radio
c) E-Mail
d) Direct selling

Q2) What is meant by Marketing Environment? Explain the factors affecting to the internal & external Marketing Environment. **[14]**

Q3) Explain various methods of pricing. **[14]**

Q4) Explain the advantages and disadvantages of distribution channel. **[14]**

Q5) What is E-Marketing Promotion? What are the different tools of E-Marketing promotion? **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any Two) **[12]**

a) Objectives of Marketing
b) Brand Management
c) Methods of selling
d) Packaging

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 6]

PB3489

[6228]-117
M.Com. (Part - I)
MARKETING TECHNIQUES
117 : Advanced Marketing (Special Paper -I)
(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (Group - H)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास*]* *[*एकूण गुण : *60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्रमांक 1 व 6 अनिवार्य आहे.
2) प्रश्न क्र. 2 ते 5 मधील कोणतेही 3 सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 6) **[6]**

i) नवीन उत्पादन विकासातील ..... हा पहिला टप्पा आहे.

अ) व्यवसाय पृथक्करण ब) बाजार चाचणी

क) नवीन संकल्पना शोधणे ड) वस्तू उत्पादन

ii) जाहिरात, प्रसिद्धी, वैयक्तिक विक्री, विक्री वाढ हे चार घटकांना ..... असे म्हणतात.

अ) जाहिरात मिश्र ब) विपणन मिश्र

क) ठिकाण मिश्र ड) विक्री मिश्र

iii) खालीलपैकी कोणती ग्राहक प्रोत्साहन पद्धती नाही.

अ) मोफत नमुना ब) मोफत चाचणी

क) कुपन्स ड) मध्यस्थाला भेटवस्तू

iv) जाहिरात हे ..... प्रकारचे संज्ञापन आहे.

अ) अवैयक्तिक ब) वैयक्तिक

क) वैयक्तिक व अवैयक्तिक ड) प्रत्यक्ष

v) खालील पैकी ..... या घटकाचा परिणाम सूक्ष्म अंतर्गत पर्यावरणावर होतो.

अ) आर्थिक ब) कायदेशीर

क) लोकसंख्या ड) पुरवठादार

vi) नवीन उत्पादन विकासातील पहिला टप्पा ..... होय.

अ) नवीन संकल्पनेची पडताळणी ब) नवीन संकल्पना निर्मिती

क) चाचणी विपणन ड) वरील पैकी नाही

vii) विपणन मिश्र मध्ये किती पी' चा समावेश होतो?

अ) 4 पी ब) 3 पी

क) 8 पी ड) 5 पी

viii) खालीलपैकी ..... हे ई–विपणनाचे साधन आहे.

अ) दूरचित्रवाणी ब) रेडीओ

क) ई–मेल ड) प्रत्यक्ष विक्री

प्र.2) विपणन पर्यावरण म्हणजे काय? विपणन पर्यावरणावर परिणाम करणारे अंतर्गत व बहिर्गत घटक स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) किंमत निश्चिती च्या विविध पद्धती स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) वितरण वाहीन्यांचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) ई–विपणन जाहिरात म्हणजे काय? ई–विपणनाची विविध साधने स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) विपणनाची उद्दिष्टे.

ब) मुद्रा व्यवस्थापन

क) विक्रीच्या पद्धती.

ड) वेष्टन.

* * *

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB3496

[Total No. of Pages : 4

[6228]-118

M.Com. - I

118 : CONSUMER BEHAVIOUR

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group-H)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No.2 to question No.5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any six) **[6]**

i) Consumer Behaviour means _____.
   a) The study of purchase behaviour of customer
   b) To study the financial behaviour of customers
   c) To study the administrative behaviour of customer

ii) The nature of Consumer Behaviour includes _____.
   a) Customers, Different Behaviour
   b) Different product, Different Behaviour
   c) All of the above

iii) Motivation means _____.
   a) Giving incentive to do the work
   b) Giving incentive to destroy the work
   c) Giving incentive to fulfil personal needs

iv) Goals of consumer motivation includes _____.
   a) General Goals
   b) Product and Brand specific Goals
   c) All of the above

v) An attitude means a telling of _____ that an individual attracts towards an object.
   a) Favourableness
   b) Unfavourableness
   c) All of the above

vi) Consumer learning is a process which is result of newly acquired knowledge by use of _____.
   a) By reading
   b) By observation and thinking
   c) By all of the above

P.T.O.

vii) Which one of the following is not the characteristics of Culture?

a) Culture is transferable

b) Culture is a social

c) Culture creates unfavourableness to individual

viii) The following is not the feature of Social Groups.

a) Mutual awareness

b) Sense of unity

c) Conflicts between members

Q2) Define the term 'Consumer Behaviour'. Explain the need and advantages of Consumer Behaviour. **[14]**

Q3) What is 'Motivation'? Explain the objectives and scope of Consumer Motivation. **[14]**

Q4) Explain in details the concepts 'Consumer Personality' and 'Consumer Attitudes'. **[14]**

Q5) What is 'Culture'? Explain the characteristics of Culture and effects of Culture on Consumer Behaviour. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any two) **[12]**

a) Models of Consumer Behaviour

b) Problems of Motivational Conflict

c) Dimensions and types of Involvement

d) Effects of Social Class on Consumer Behaviour

Total No. of Questions : 6]

PB3496

[6228]-118
M.Com. - I
118 : CONSUMER BEHAVIOUR
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - I) (Group-H)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* **तास]** **[एकूण गुण :** *70*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. *1)* योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही सहा) **[6]**

i) ग्राहक वर्तन म्हणजे .....

अ) ग्राहकाच्या खरेदी वर्तनाचा अभ्यास

ब) ग्राहकाच्या वित्तीय वर्तनाचा अभ्यास

क) ग्राहकाच्या प्रशासकीय वर्तनाचा अभ्यास

ii) ग्राहक वर्तनाच्या स्वरूपामध्ये खालील बाबींचा समावेश होतो.

अ) विविध ग्राहक विविध वर्तन

ब) विविध उत्पादन, विविध वर्तन

क) वरील सर्व

iii) प्रेरणा म्हणजे .....

अ) काम करण्यासाठी प्रोत्साहन देणे

ब) काम बिघडविण्यासाठी प्रोत्साहन देणे

क) वैयक्तिक गरजांची पूर्तता करण्यासाठी प्रोत्साहन देणे

iv) ग्राहक प्रेरणेमध्ये ..... ध्येयांचा समावेश होतो.

अ) सामान्य उद्दीष्टे

ब) उत्पादन आणि ब्रॅन्ड विशेषीकृत उद्दीष्टे

क) वरील सर्व

v) अभिवृत्ती म्हणजे ..... अनुभूती ज्यामुळे व्यक्ती उद्धीष्टाकडे आकर्षिले जातात.

अ) अनुकुलता

ब) प्रतिकुलता

क) वरील सर्व

vi) ग्राहक अध्ययन ही एक अशी प्रक्रिया आहे की, ज्यामुळे नवीन ज्ञान ..... मिळवले जाते.

अ) वाचण्याच्या सहाय्याने

ब) निरीक्षण आणि विचाराच्या सहाय्याने

क) वरील सर्व प्रकारच्या सहाय्याने

vii) संस्कृतीचा कोणता एक खालीलपैकी गुण नाही?

अ) संस्कृतीचे हस्तांतरण

ब) संस्कृतीची सामाजिकता

क) संस्कृती व्यक्तीला प्रतिकूलता निर्माण करते

viii) सामाजिक समूहाचे खालीलपैकी हे वैशिष्ट नाही.

अ) परस्पर जागृती

ब) एकतेची भावना

क) सभासदामध्ये संघर्ष

प्र.2) 'ग्राहक वर्तन' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. ग्राहक वर्तनाची गरज आणि फायदे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) 'प्रेरणा' म्हणजे काय? ग्राहक प्रेरणेची उद्दिष्टे आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) 'ग्राहक व्यक्तिमत्व' आणि 'ग्राहक अभिवृत्ती' या संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) 'संस्कृती' म्हणजे काय? संस्कृतीचे वैशिष्ट्ये सांगून ग्राहक वर्तनावर संस्कृतीचे होणारे परिणाम स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) ग्राहक वर्तनाची प्रारूपे

ब) प्रेरणात्मक संघर्षाच्या समस्या

क) सहभांगाचे आयाम आणि प्रकार

ड) सामाजिक वर्गाचा ग्राहक वर्तनावर होणारा परिणाम

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB3497

[Total No. of Pages :4

[6228]-201
M.Com. - I
201:Financial Analysis and Control/Principles of Financial Accounting
(2019 Pattern)(Credit System)(Semester - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks :60*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to Right side indicate full marks .***
3) ***Use a simple calculator is allowed***

Q1) Define financial statement analysis and control. Explain the advantages and disadvantages of financial analysis. **[15]**

OR

The Balance sheets of Mitwa Co. Ltd., Nashik as of 31st March 2023 and 31st March 2024 respectively are as follows. you are required to prepare a Common Size Balance Sheet and interpret the results. **[15]**

Labilities(I)	As on 31st March 2023 (Amount)	As on 31st March 2024 (Amount)
Equity Share Capital	1,70,000	2,10,000
Preferential Share Capital	1,60,000	1,95,000
Reserve & Surplus	35,000	40,000
Debentures	1,40,000	1,60,000
Bills Payable	15,000	-
Sundry Creditors	20,000	15,000
Outstanding Expenses	15,000	5,000
Proposed Dividend	25,000	50,000
Total- I	5,80,000	6,75,000
Assets (II)	As on 31st March 2023 (Amount)	As on 31st March 2024 (Amount)
Plant and Machinery	2,50,000	2,65,000
Land and Building	2,30,000	2,70,000
Current Investment	25,000	30,000
Inventories	18,000	21,000
Book Debts	22,000	35,000
Prepaid Expenses	5,000	4,000
Cash and Bank Balance	30,000	50,000
Total - II	5,80,000	6,75,000

P.T.O.

Q2) Describes the term Comparative Financial Statement. Explain the benefits and limitations of it. **[15]**

OR

From the following Balance Sheets of Suraj Co. Ltd. Mumbai. Prepare Funds Flow Statement for 2024. **[15]**

Labilities	As on 31st March 2023	As on 31st March 2024	Assets	As on 31st March 2023	As on 31st March 2024
Equity Share Capital	3,00,000	4,00,000	Goodwill	50,000	40,000
8% Redeemable Preference shares	1,70,000	1,00,000	Land & Building	1,00,000	80,000
Capital Reserve	-	40,000	Plant & Machinery	1,50,000	2,00,000
General Reserve	30,000	40,000	Investments	55,000	95,000
Profit & Loss Account	20,000	25,000	Sundry Debtors	1,60,000	2,00,000
Proposed Dividend	15,000	20,000	Stock	40,000	70,000
Sundry Creditors	20,000	35,000	Bills Receivable	10,000	15,000
Bills Payable	10,000	20,000	Cash in Hand	8,000	5,000
Outstanding Expenses	15,000	20,000	Cash at Bank	12,000	7,000
Provision for Taxation	10,000	15,000	Preliminary Expenses	5,000	3,000
	5,90,000	7,15,000		5,90,000	7,15,000

Additional information:

a) A part of land was sold out in 2024, and the profit was credited to capital reserve.

b) A machine has been sold for Rs.20,000 (Written down value of the machine was Rs.24,000). Deprection of Rs.20,000 was charged on plant in 2024.

c) An interim dividend of Rs.25,000 has been paid in 2024.

d) An amount of Rs.15,000 has been received by way of dividend on investment in 2024.

Q3) Describes term Cash Flow Statement. Explain the classification of activites in cash flow statement. **[15]**

OR

The following is the profit and Loss Account of Ajit Co. Ltd., Karjat for the year ending 31st March 2024 and Balance Sheet as on that date. **[15]**

Statement of Profit and Loss

Dr. for the year ended 31st March2024 Cr.

Particulars	Amount	Particulars	Amount
To Opening Stock	80,000	By Sales	1,20,000
To Purchases	1,20,000	By Closing Stock	1,35,000
To Wages	10,000		
To Carraige	5,000		
To Gross Profit	40,000		
	2,55,000		2,55,000
To Operating Expenses	25,000	By Gross Profit	40,000
To Non-Operating Expenses	13,000	By Non-Operating Income	10,000
To Net profit	12,000		
	50,000		50,000

Balance Sheet

As on 31st March 2024

Liabilities	Amount	Assets	Amount
Equity Share Capital (50,000 shares of Rs.10 each)	5,00,000	Plant & Machinery	2,40,000
8% Debenture	2,00,000	Land & Building	3,60,000
Profit & Loss Account	50,000	Furniture & Fixtures	1,00,000
General Reserve	20,000	Stock	40,000
Sundry Creditors	25,000	Debtors	40,000
Bills Payable	15,000	Bills Receivable	20,000
Provision for Taxation	5,000	Cash in Hand	20,000
Bank overdrafts	5,000		
	8,20,000		8,20,000

As on 1st April 2023, sundry debtors of Rs.30,000 and Bills Payable of Rs.10,000.

You are required to compute following any five ratios.

a) Gross Profit Ratio

b) Net Profit Ratio

c) Operating Ratio

d) Current Ratio

e) Liquid Ratio

f) Debtors Turnover Ratio

g) Debt-Equity Ratio

Q4) Shorts Notes (Any Three) **[15]**

a) Common Size Statement

b) Uses of Ratio Analysis

c) Profitability Ratio and Liquidity Ratio

d) Cash Flow Statment

e) Trend Analysis

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : [ ]

PB3498

[Total No. of Pages : 4

[6228]-202

M.Com. (Part - I)

BUSINESS ECONOMICS

Industrial Economics

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from Q. No.2 to Q. NO.5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***
4) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***

Q1) Fill in the blanks.(Any six) **[6]**

i) Existence of second manufacturing firm in merger_____.

a) Comes to an end b) Does not end

c) Remains independent d) None of the above

ii) All the existing manufacturing organizations destroys their names, existence and commercial independence to establish a new manufacturing organization is called_____.

a) Amalgamation b) Partnership

c) Limited Company d) Monoploy

iii) ____ is the factor that affects indurstrial location.

a) Geographical Structure b) Organizer's wish

c) Worker's wish d) None of the above.

iv) _____ factor does not affect industrial location.

a) Availability of land b) Financial Facility

c) Government Policy d) Worker's wish

v) S is _____

a) Tool of Mesurement of Industrial Average

b) Tool of Measurement of Industrial Production

c) Tool of Measurement of Industrial Productivity

d) Tool of Measurement of Industrial index

P.T.O.

vi) The ratio between input and output is _____.

a) Average b) Medium
c) Productivity d) Total Production

vii) _____ industries are important for large scale employment generation.

a) Micro, Small and Medium b) Agriculture
c) Technology d) None of the above

viii) When an investor buys shares of foreign companies in the local stock market are given _____.

a) Global Depositary Receipts
b) Commercial Receipts
c) Industrial Receipts
d) Stock Exchange Receipts

Q2) What is Industrial Economics? Explain the nature and scope of industrial economics. **[14]**

Q3) What is industrial location? Explain Alfred Weber's theory of industrial location. **[14]**

Q4) Explain the factors that determine the size of an industrial organization. **[14]**

Q5) What is Industrial Finace? Explain the scope and importance of industrial finance. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any Two) **[12]**

a) Need of Industrial Economics
b) Measures for balanced regional industrial development
c) Need of foreign capital
d) Causes of low industrial productivity

Total No. of Questions : 6]

PB3498

[6228]-202
M.Com. (Part - I)
BUSINESS ECONOMICS
Industrial Economics
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 60**

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि 6 सक्तीचे आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) आवश्यक त्या ठिकाणी सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) विलिनीकरण मध्ये दुसऱ्या उत्पादन संस्थेचे अस्तित्व .....

अ) संपुष्टात येते ब) संपुष्टात येत नाही

क) स्वतंत्र राहते ड) यापैकी नाही

ii) अस्तित्वात असलेल्या सर्व उत्पादन संस्था स्वतःची नावे, अस्तित्व आणि व्यावसायिक स्वातंत्र्य नष्ट करून एका नवीन उत्पादन संस्थेची स्थापना करतात त्यास ..... म्हणतात.

अ) समामेलन ब) भागीदारी

क) मर्यादित कंपनी ड) मक्तेदारी

iii) औद्योगिक स्थान निश्चितीवर ..... हा घटक परिणाम करतो.

अ) भौगोलिक रचना ब) संयोजकांची इच्छा

क) कामगारांची इच्छा ड) यापैकी नाही

iv) औद्योगिक स्थान निश्चितीवर ..... घटक परिणाम करत नाही.

अ) भूमीची उपलब्धता ब) वित्तीय सुविधा

क) शासकीय धोरण ड) कामगारांची इच्छा

v) S हे ..... आहे.

अ) औद्योगिक सरासरी मोजण्याचे साधन

ब) औद्योगिक उत्पादन मोजण्याचे साधन

क) औद्योगिक उत्पादकता मोजण्याचे साधन

ड) औद्योगिक निर्देशांक मोजण्याचे साधन

vi) अदान आणि उत्पादन यातील गुणोत्तर म्हणजे ..... होय.

अ) सरासरी ब) मध्यगा

क) उत्पादकता ड) एकूण उत्पादन

vii) मोठ्या प्रमाणावर रोजगार निर्मितीसाठी ..... है उद्योग महत्त्वाचे आहेत.

अ) सूक्ष्म, लघु व मध्यम ब) शेती

क) तंत्रज्ञान ड) यापैकी नाही

viii) एखादा गुंतवणूकदार स्थानिक रोखे बाजारात परकीय कंपन्यांचे भाग खरेदी करतो त्यावेळी ..... दिले जातात.

अ) ग्लोबल डीपॉजीटरी रिसीट्स ब) कमर्शियल रिसीट्स

क) इंडस्ट्रीयल रिसीट्स ड) स्टॉक एक्चेंज रिसीट्स

प्र.2) औद्योगिक अर्थशास्त्र म्हणजे काय? औद्योगिक अर्थशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) औद्योगिक स्थान निश्चिती म्हणजे काय? औद्योगिक स्थान निश्चितचा आल्फ्रेड वेबरचा सिद्धांत स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) उद्योगसंस्थेचे आकारमान निश्चित करणारे घटक स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) औद्योगिक वित्त म्हणजे काय? औद्योगिक वित्ताची व्याप्ती आणि महत्त्व स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) औद्योगिक अर्थशास्त्राची गरज

ब) संतुलित प्रादेशिक औद्योगिक विकासाचे उपाय

क) परकीय भांडवलाची गरज

ड) कमी औद्योगिक उत्पादकतेची कारणे

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB3499

[Total No. of Pages : 4

[6228]-203
M.Com. (Part - I)
202 - Business Statistics
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Q. 1 and Q. 6 are compulsory.***
2) ***Answer any three questions from Q. 2 to Q. 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***
4) ***Use of statistical tables and calculator is allowed.***
5) ***Symbols have their usual meanings.***

Q1) Select the most appropriate option for each of the following. **[1 each]**

a) Probability of Rejecting H_0 when H_0 is true is called as:

i) Statistic

ii) Parameter

iii) Sample

iv) Level of significance

b) Mean and variance is same in _____ distribution

i) Binomial distribution.

ii) Poisson distribution.

iii) Normal distribution.

iv) Exponential distribution.

c) A random variable taking all values in the given range set is called as _____.

i) Discrete random variable

ii) Continuous random variable

iii) Dependent variable

iv) Categorical variable

P.T.O.

d) For testing independence of attribute the appropriate test to be used is

i) Large sample test

ii) Chi-square test

iii) F -test

iv) T-test

e) Sum of probabilities of all values of discrete random variable is____

i) 1

ii) 0

iii) -1

iv) 2

f) In time series, the component having period of oscillation more than one year is called as_____

i) Trend

ii) Seasonal variation

iii) Cyclical variation

iv) Irregular variation

Q2) a) Given the following distribution function of a r.v.X: **[7]**

X	-3	-2	-1	0	1	2
F(x)	0.04	0.23	0.56	0.82	0.93	1

Find: i) Probability mass function (p.m.f.) of X

ii) Mean of X

iii) Variance of X

b) In a college there are two faculties Arts and Science. The average weight of students in a sample of 250 in Arts faculty was found to be 120 lbs. With standard deviation of 12 lbs. While the corresponding figures in a sample of 400 students from science faculty were 124 lbs and 14 lbs. Is this difference significant. **[4]**

c) Define time series and mention components of it. **[3]**

Q3) a) Define probability density function of a continuous random variable. Also, verify whether the following function can be considered as a valid probability density function: **[3]**

$$f(x) = \frac{3x(2-x)}{4}; \quad 0 \le x \le 2$$

$$= 0 \quad ; \quad \text{otherwise}$$

b) Some individuals were classifies according to gender and colour blindness as follows **[4]**

Gender / Eye sight	Male	Female
Normal	442	512
Color-blind	30	4

Test whether there is any association between the two attributes. Use 5% l.o.s.

c) Define : Joint Probability function and Marginal Probability function for bivariate distribution **[4]**

d) Define Exponential distribution. State its mean and variance. **[3]**

Q4) a) Two salesmen A and B are working in a certain district. From a sample survey conducted by the head office the following results were obtained, state whether there is any significant difference in the average sales between the two salesmen. **[7]**

	A	B
No. of sales	20	418
Average Sales (in Rs.)	170	205
Standard Deviation (in.Rs)	20	25

b) Let X follow binomial distribution with mean 3 and variance 2.1. Find n and p. **[3]**

c) Define the following terms **[4]**

i) Null hypothesis

ii) Standard error

iii) Critical region

iv) Parameter

Q5) a) Estimate trend using 4 yearly centered moving average. **[7]**

Year	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Production (in tons)	195	100	102	93	97	104	109	102	114	116

b) Let X is normally distributed random variable with parameters (5, 16). Calculate: **[7]**

i) $P(5 \leq X \leq 7)$

ii) P (3X+7>24)

iii) E(X)

Q6) Attempt any two (short notes) **[6 each]**

a) Time series

b) Normal Distribution

c) Probability distribution function

d) Chi-square test of goodness of fit

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB4518

[Total No. of Pages : 7

[6228]-204
M.Com. - I
ADVANCED ACCOUNTING & TAXATION
203 : Specialized Areas in Accounting
(2019 Pattern) (Semester - II) (Group - A) (Credit System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Que. 1 is compulsory.***
2) ***Solve any two questions from the remaining.***
3) ***Figures to the right side indicates full marks.***

Q1) A) I) Fill in the Blanks (Any Five): **[5]**

a) Work certified in a construction contract refers to work that has been ____ By the client engineer.

i) Overlooked

ii) Rejected

iii) Approved

iv) Delayed

b) The profit on incomplete contracts in contract accounting is recognized based on the _____ method.

i) Cash basis

ii) Accrual basis

iii) Percentage of completion

iv) Installment

c) The heads of expenditure in a hotel business include_____, labour costs and utility expenses.

i) Food costs

ii) Revenue

iii) Marketing expenses

iv) Guest amenities

P.T.O.

d) N Ltd goes into liquidation and new company formed M Ltd. Purchases the business of N Ltd. It is a case of _____

i) Amalgamation

ii) Internal Reconstruction

iii) External Reconstruction

iv) Absorption

e) Any excess of the amount of consideration over the value of net assets of the transferor company acquired by the transferee company should recognize as ____ arising on amalgamation as per purchase method.

i) Capital Reserve

ii) Goodwill

iii) Revaluation Reserve

iv) Revenue Reserve

f) Due dates for submission of GST Audit Report is_____

i) 31st October

ii) 31st August

iii) 31st December

iv) 31st September

A) II) Match the following: **[5]**

Column 'A'	Column 'B'
a) Annual return in Form 9	i) Cash or its equivalents
b) AS 7	ii) Documents under GST
c) Funds Based Accounting	iii) Internal Reconstruction
d) Logbook	iv) Contact Accounts
e) Capital reduction	v) Total number of trips

A) III) True/ False Statement (Any Five) **[5]**

a) If the contract has less than 25% work complete, no profit should be taken in account.

b) Absorption is the process under which an existing small company purchases the business of another large company doing similar business.

c) Receipt and Payment Account is a summary of all revenue receipts and payments.

d) The types of Visitors Ledger are horizontal Tabular Ledger and Vertical Tabular Ledger.

e) Under GST every registered person whose turnover during the financial year exceeds the prescribed limit of Rs. 50 Lakhs will get his accounts audited.

B) Write Short Notes. (Any Three) **[15]**

a) Preparation of Contract Account.

b) Escalation Clause

c) Accounts and Records under GST

d) Accounting treatment for Government Grants

e) Types of amalgamation.

Q.2 Swatej Co. Ltd. a sound re-construction will enable its business to run successfully in the future. The Balance Sheet of the Company before the reconstruction is as follows. **[15]**

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Share Capital		Goodwill	6,00,000
Authorized Capital:		Fixed Assets	31,70,000
40,000 Equity Shares of	40,00,000	Stock in Trade	1,90,000
Rs. 100 each		Sundry Debtors	1,00,000
10,000 6% Preference		Investment	40,000
Shares of Rs.100 each	10,00,000		
Issued Capital:		Cash at Bank	24,000
20,000 Equity Shares of		Preliminary Expenses	10,000
Rs. 100 each	20,00,000	Discount on Issue of Shares	6,000
4.000 6% Preference		Profit & Loss Account	25,80,000
Shares of Rs.100 each	4,00,000		
5% Debentures of			
Rs. 100 each	33,20,000		
Sundry Creditors	9,60,000		
Income Tax Payable	40,000		
	67,20,000		67,20,000

Following scheme of reconstruction was agreed upon and duly confirmed by the Court:

a) The equity shares shall be reduced to the shares of Rs.10 each, Rs. 5 per share being paid up.

b) The preference shareholders shall forgo 90% of their claims in shares and the remaining shares shall be converted to 7% Preference Shares of Rs. 10 each.

c) The Debenture holders agreed to have 60% of their claims which shall be discharged by the issue of 7.5% debentures of Rs.100 each.

d) The sundry creditors are required to forgo 60% of their claims.

e) The Assets to be revalued as follows:

Fixed Assets Rs. 24,00,000, Stock-in-Trade Rs.1,40,000, Sundry Debtors Rs. 80,000 and Investments Rs. 20,000.

Pass the Journal entries in the books of the company and also the Balance Sheet after the reconstruction.

Q3) Jai Hind Education Society has one College in Pune District. From the following consolidated figures as on 31-03-2024, Prepare Consolidated Income and Expenditure and a Balance Sheet of the society. **[15]**

Particulars	Debit Rs.	Credit Rs.
Furniture and Fittings	25,000	
Purchased furniture during the year	6,400	
Library Books	35,000	
Additions to Library Books	8,600	
Buildings	5,50,000	
General Investments	3,00,000	
Investment Reserve Fund		30,000
Sundry Debtors and Creditors	10,000	29,000
Entrance Fees		30,400
Examination Fees		4,800
Subscriptions Received		40,000
Certificate Fees		1,000
Hire charges of society hall		13,000
Interest on Investments		11,000
Sundry Receipts		1,200
Staff Salaries	20,400	
Printing and Stationery	2,000	
Insurance and Taxes	1,600	
Examination Expenses	1,200	
Subscription to Periodicals	2,400	
Prize Distribution Fund		32,000
Prize Distribution Investments	3 1,600	
Prize Distribution Income		1,300
Prizes awarded	900	
Prize Fund Bank Balance	550	
Donations Received		36,000
General Expenses	750	
Capital Fund		7,78,300
Cash at Bank	11,000	
Cash in hand	600	
	10,08,000	10,08,000

The following Information for adjustments:

a) Subscriptions to be received Rs. 9,000 Subscriptions received in advance Rs. 1,000., Interest accrued on Investments Rs.900, Outstanding staff salaries Rs. 3,200, Insurance and Taxes paid in Advance Rs. 1,000.

b) Provide depreciation at the rates (including additions):
Library Books @ 15%, Furniture @ 5%, Buildings @1%.

Q4) Following is the Trial Balance of Surya Hospital as at 31st March, 2024.**[15]**

Particulars	Debit Rs.	Credit Rs.
Capital		5,00,000
Inventories (01-04-2023)	50,000	
Buildings	3,00,000	
Hospital Furniture	1,00,000	
Machines and Equipment's	1,00,000	
Accounts Receivables and payable	75,500	50,500
Motor Van		
Short Term Loans	2,00,000	1,00,000
Receipts from Bed, Consultancy		57,000
Purchases	25,000	
Receipts from Tests		12,000
Receipts from X-ray		35,000
Advances from Patients		15,000
Provision for Depreciation		25,000
Government Subsidy		1,00,000
Fees from Operations:		55,000
Cash in hand	9,500	
Salaries and Wages	45,000	
Fees paid to Doctors:		
General Practitioner	10,000	
Child Specialist	2,500	
Cardiologist	3,000	
Gynecologist	2,500	
Repairs and Renewals	14,000	
Electricity Bill	10,000	
Interest on Loans	2,500	
	9,49,500	9,49,500

Adjustments:

a) The stock of inventory on hand on 31st March, 2024 was Rs.15,000/-.

b) Depreciation is to be provided on Buildings @ 20%, Hospital Furniture @ 10%, Machines & equipment's @7.5%. Motor Vans @10%.

c) Fees was payable yet Rs. 1,000 to Cardiologist and Rs.1,000 to Gynecologist.

d) Outstanding Salaries and wages Rs. 5,000.

You are required to prepare Profit and Loss Account for the year ended 31st March, 2024 and Balance sheet as on that date.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB4519

[Total No. of Pages : 4

[6228]-205
M.Com. (Part - I)
ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION
204 - Business Tax Assessment and Planning
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Group - A)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 (Three) questions from Question No. 2 to Question No. 5.***
3) ***Figures to the right indicates full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any six) **[6]**

a) P, Q and R are the partners in a firm engaged in medical profession. For the year ended on 31st March, 2019, the book profit of the firm was calculated as Rs. '3,00,000. The maximum amount admissible as remuneration to partners is_____

i) Rs. 2,70,000 ii) Rs. 1,50,000

iii) NIL iv) Rs. 1 0,00,000

b) Remuneration received by a partner of firm from such firm shall be taxable as_____

i) Salary Income ii) Profits and gains of business

iii) Capital Gains iv) Income from other sources

c) A charitable trust has received anonymous donations of Rs.'25,00,000. The amount of anonymous donations not taxable will be____

i) Rs. 1,00,000 ii) Rs. 1,25,000

iii) Rs. 2,00,000 iv) Rs. 25,00,000

d) Authority having power to cancel registration of trust subject to certain conditions is_____

i) Principal Commissioner ii) Director general

iii) Commissioner iv) Either A or C

P.T.O.

e) The members of a Co-operative Society have_____

i) Limited liability ii) Unlimited liability

iii) Joint liability iv) None of the above

f) Cooperative banks that fall under the banking regulation act of 1949 are controlled by_____

i) NABARD

ii) National Cooperative Union of India

iii) Reserve Bank of India

iv) None of the above

g) GST was implemented in India from_____

i) January 2017 ii) July 2017

iii) June 2017 iv) April 2017

h) The number of structures in India's GST model is _____

i) 6 ii) 4

iii) 8 iv) 2

Q2) Green field cooperative society is engaged in agree produce processing and its marketing to its members. It carries is activities without the aid of power. It furnishes the following details for the year 2023-24 from which compute the taxable income for the assessment year 2024-25. **[14]**

a) Income from processing of agricultural produce Rs. 38,500.

b) Income from marketing of agricultural produce Rs. 12,000.

c) Dividend from other cooperative society Rs. 41,400.

d) Income from letting of godowns Rs. 24,000.

e) Income from commission Rs. 31,000.

f) Profits and Gains from other business Rs. 75,000.

Q3) Anand Charitable Trust submits the particulars of its Receipts and Payments during the Previous year 2023-24 as below. **[14]**

a) Income from property held under trust for charitable purposes Rs.20,00,000.

b) Voluntary contribution (Rs. 5,00,000 will from part of Corpus) Rs. 15,00,000.

c) Donations paid to Charitable School Rs. 6,00,000.

d) Scholarship paid to slum Students Rs. 4,00,000.

e) Amount spent on holding free Eye checkup camps in Urban slums Rs. 3,00,000.

f) Amount set apart for setting up an old age home by March 2022 Rs, 10,00,000.

Compute the total income and Tax liability of the trust for the assessment year 2024-25.

Q4) Tej and Nidhi are two partners of a firm sharing profits in the ratio 3:2. The Profit and Loss Account of the firm for the year ending 31st March 2024 is as a follows: **[14]**

Profit and Loss Account for the year ending 31st March 2024

Dr. Cr.

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
Cost of goods sold	34,00,000	Sales	50,00,000
Salary to Staff	5,87,000	Long term capital gain	60,000
Depreciation	90,000	Miscellaneous business	48,000
Remuneration to partners		income	
Tej	2,60,000		
Nidhi	1,40,000		
Interest on Capital at 24%			
Tej	48,000		
Nidhi	36,000		
Other expenses	2,06,000		
Net profit	3,41,000		
	51,08,000		51,08,000

Other information:

a) The firm is being assessed as firm.

b) The firm has given a donation of Rs. 60,000 to Prime Minister National Relief Fund which is include in other expenses.

c) Salary and interest paid to partners as per partnership deed.

d) Depreciation allowed under Section 32 is Rs.60,000

Computer the total income tax liability of the firm for the assessment year 2024-25

Q5) Explain the income tax authorities in detail. **[14]**

Q6) Write short notes one (Any two) **[12]**

a) Tax planning and Management

b) Refund of Tax

c) Classification for customs and Rate of Customs Duty

d) Composite and mixed supply

Total No. of Questions :6]

SEAT No. : ____

PB3500

[Total No. of Pages : 4

[6228]-206

M.Com. (Part - I)

205 : E - SECURITY AND CYBER LAWS

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Group - B)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from Q.No2 to Q.No5.***
3) ***Figures to the rignt indicated full marks.***

Q1) Fill in the blanks.(Any 6) **[6]**

i) Who is the father of computer security?

a) August Kerckhoffs b) Bob Thomas

c) Robert d) Charles

ii) In which year India's IT Act came into existence?

a) 2000 b) 2001

c) 2002 d) 2003

iii) What is the purpose of the Children's Online Privacy Protection Act (COPPA)?

a) Regulating online gaming

b) Protecting the privacy of children under 13 years of age

c) Preventing cyberbullying

d) Establishing cybersecurity standards for businesses

iv) What is the primary purpose of cyber laws and regulations?

a) Restricting internet usage

b) Protecting computer hardware

c) Preventing cyber threats and crimes

d) Promoting software development

P.T.O.

v) Digital Signature provides_____.

a) Authentication b) Non-Repudiation

c) Both of the above d) None of the above

vi) What does cyber security protect?

a) cyber security protects Criminals

b) cyber security protects internet-connected systems

c) cyber security protects hackers

d) None of the mentioned

vii) What does SSL Stand for in secure E-Transaction?

a) Secure Server Layer b) Secure Socket Layer

c) Secure Server Line d) Secure Socket Line

Q2) State the meaning of E-Contracts. Explain in detail the requirements & legal aspects of E-Contracts. **[14]**

Q3) State the meaning of Computer Crimes. Explain in detail the types of computer crimes. **[14]**

Q4) What is the meaning of Intruders? Explain in detail the Types of Intruders.**[14]**

Q5) What is Cyber Law? Expalin in detail the scope of cyber laws. **[14]**

Q6) Write a Short Note (Any Two) **[12]**

a) Digital Signature

b) Computer Fraud

c) Cyber Laws

d) E - Transaction

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 6]

PB3500

[6228]-206

M.Com. (Part - I)

205 : E - SECURITY AND CYBER LAWS

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Group - B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास*]* **[एकूण गुण : *60***

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 हे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही 3 प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 6) **[6]**

i) संगणक सुरक्षेचा जनक कोण आहे?

अ) ऑगस्ट केर्कहॉफ्स ब) बॉब थॉमस

क) रॉबर्ट ड) चार्ल्स

ii) भारताचा IT कायदा कोणत्या वर्षी अस्तित्वात आला?

अ) 2000 ब) 2001

क) 2002 ड) 2003

iii) मुलांच्या ऑनलाइन गोपनीयता संरक्षण कायद्याचा (COPPA) उद्देश काय आहे?

अ) ऑनलाइन गेमिंगचे नियमन करणे

ब) 13 वर्षांपेक्षा कमी वयाच्या मुलांच्या गोपनीयतेचे रक्षण करणे

क) सायबर धमकीला प्रतिबंध करणे

ड) व्यवसायांसाठी सायबर सुरक्षा मानके स्थापित करणे

iv) सायबर कायदे आणि नियमांचा प्राथमिक उद्देश काय आहे?

अ) इंटरनेट वापरावर मर्यादा घालणे

ब) संगणक हार्डवेअर संरक्षण

क) सायबर धमक्या आणि गुन्हे रोखणे

ड) सॉफ्टवेअर डेव्हलपमेंटला प्रोत्साहन देणे

v) डिजिटल स्वाक्षरी ..... प्रदान करते.

अ) प्रमाणिकरण ब) अस्वीकार

क) वरील दोन्ही ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही

vi) सायबर सुरक्षा कशाचे संरक्षण करते?

अ) सायबर सुरक्षा गुन्हेगारांना संरक्षण देते

ब) सायबर सुरक्षा इंटरनेट–कनेक्ट केलेल्या प्रणालीचे संरक्षण करते

क) सायबर सुरक्षा हॅकर्सचे संरक्षण करते

ड) नमूद केलेले नाही

vii) सुरक्षित ई–व्यवहारामध्ये SSL चा अर्थ काय आहे?

अ) सुरक्षित सर्व्हर स्तर

ब) सुरक्षित सॉकेट स्तर

क) सुरक्षित सर्व्हर लाइन

ड) सुरक्षित सॉकेट लाइन

प्र.2) ई–करार म्हणजे काय? ई–करारांची आवश्यकता आणि कायदेशीर बाबी तपशीलवार स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) संगणक गुन्ह्यांचा अर्थ सांगा. संगणकीय गुन्ह्यांचे प्रकार तपशीलवार सांगा. **[14]**

प्र.4) घुसखोरांचा अर्थ काय आहे? घुसखोरांचे प्रकार तपशीलवार सांगा. **[14]**

प्र.5) सायबर कायदे म्हणजे काय? सायबर कायद्यांची व्याप्ती तपशीलवार सांगा. **[14]**

प्र.6) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) डिजिटल स्वाक्षरी

ब) संगणक फसवणूक

क) सायबर कायदे

ड) ई–व्यवहार

* * *

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB3507

[Total No. of Pages : 4

[6228]-207

M.Com. (Part - I)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

206 - : Laws Relating to Copyright and Designs

(2019 Pattern) (Semester - II) (Credit system) (Special Paper - IV)

(Group - B)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 questions from 2 to 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice. (Any 6) **[6×1=6]**

i) The infringer of the copyright shall be punishable with fine which may extend up to _____.

(2 lakhs to 3 lakhs, 50,000/- to 2 lakhs, 10 lakhs)

ii) The existing legislation on industrial designs in India is contained in the New Designs Act _____.

(1984, 1996, 2000)

iii) The Geographical Indications of Goods (Registration and protection) Act 1999 has come into force from _____ year.

(2005, 2003, 2002)

iv) There is a provision for compensation to the farmers for non-performance of variety under section _____ of the Act 2001.

(39(2), 38(3), 41(1))

v) The central Government shall appoint the copyright board member consist of _____.

(Chairman and two members,vice chairman and other members,only five members)

vi) The Design ‘s Act 2000 has_____Sections.

(50,55,48)

P.T.O.

vii) Researchers right under the PPV & FR Act 2001 is given in _____.

(Section 30, Section 39, Section 47)

viii) The Geographical Indications (GI) tag is given as per the _____.

(Patent Act 1970, Indian Copyright Act 1957, Geographical Indications (Registration & Protection) Act 1999)

Q2) What is copyright? Explain main characteristics of copyrights and procedure for Registration of Copyright? **[14]**

Q3) What is meant by piracy of Designs? What remidier are available in such cases? **[14]**

Q4) Define the Geographical Indications. Explain procedure for Renewal and restoration of Registration? **[14]**

Q5) What is 'Propogating Material' and 'Seed' under the act PPV and FR Act 2001? Discuss the infringement of Law, Offence, Penalties and Procedure. **[14]**

Q6) Write Short Notes (any 2) **[12]**

a) Infrigement of Copy Right.

b) Procedure of Registration of the Designs.

c) Content of Geographical Indications.

d) Compulsory License.

Total No. of Questions : 6]

PB3507

[6228]-207
M.Com. (Part - I)
COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES
206 - : Laws Relating to Copyright and Designs
(2019 Pattern) (Semester - II) (Credit System) (Special Paper - IV)
(Group - B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3* तास*]* *[*एकूण गुण *: 60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* योग्य पर्याय निवडून रिक्त जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) कॉपीराईटस्‌चे उल्लंघन केल्यास ते दंडनीय असेल जे ..... रू. पर्यंत वाढू शकते.

(2 लाख ते 3 लाख, 50,000 रू. ते 2 लाख, 10 लाख)

ii) भारतातील इंडस्ट्रियल डिझाईनवरील सध्याचे कायदे ..... च्या नवीन डिझाईन कायद्यात समाविष्ट आहेत.

(1984, 1996, 2000)

iii) वस्तूंचे भौगालिक संकेत (नोंदणी आणि संरक्षण) अधिनियम 1999 हा कायदा ..... पासून लागू झाला आहे.

(2005, 2003, 2002)

iv) अधिनियम 2001 च्या कलम ..... अंतर्गत विविध प्रकारची कामगिरी न केल्याबद्दल शेतकऱ्यांना भरपाई देण्याची तरतूद आहे.

(39(2), 38(3), 41(1))

v) केंद्रसरकारमार्फत कॉपीराईट मंडळाच्या ..... सदस्यांची नियुक्ती केली जाते.

(अध्यक्ष आणि दोन सदस्य, उपाध्यक्ष व इतर सदस्य, फक्त पाच सदस्य)

vi) डिझाईन कायदा 2000 मध्ये ..... कलमे आहेत.

(50, 55, 48)

vii) PPV & FR Act, 2001 अंतर्गत संशोधकाचे अधिकार ..... कलम दिलेले आहेत.

(कलम 30, कलम 39, कलम 47)

viii) भौगोलिक संकेत (GI) टॅग ..... कायद्यानुसार दिलेला आहे.

(पेटंट कायदा 1970, भारतीय कॉपीराईट कायदा 1957, भौगोलिक संकेत (नोंदणी व संरक्षण) कायदा 1999)

प्र.2) कॉपीराईट्स म्हणजे काय? कॉपीराईट्सची मुख्य वैशिष्ट्ये आणि कॉपीराईट्सच्या नोंदणीची प्रक्रिया स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) झिझाईन्सची नक्कल करणे म्हणजे काय? अशा प्रकरणामध्ये कोणती उपाय योजना आहे? **[14]**

प्र.4) भौगोलिक सांकेताची व्याख्या करा. नोंदणीचे नुतनीकरण आणि पूनर्सचयित करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) 'प्रसारक सामग्री' आणि 'बिज' म्हणजे काय? ते PPV आणि FR कायदा 2001 अंतर्गत स्पष्ट करा कायद्याचे उल्लंघन, गुन्हा, दंड आणि प्रक्रियेवर चर्चा करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) कॉपीराईटचे उल्लंघन

ब) डिझाइनच्या नोंदणीची प्रक्रिया

क) भौगोलिक सांकेताची सामग्री

ड) अनिवार्य परवाना

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB3501

[Total No. of Pages :3

[6228]-208
M.Com. - (Part - I)
207 : APPLICATION OF COST ACCOUNTING
(2019 Pattern)(Semester - II)(Group - C)(Credit System)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***All Questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicatefull marks.***
3) ***Use of SIMPLE calculator is allowed.***

Q1) a) The net profits of Nidhi Limited according to financial accounts was Rs. 84,377 while profits shown by cost accounts was Rs. 1,06,200 for the same year. Prepare reconciloriation statement to reconcile both the profits from the following information: **[15]**

SN	Particulars	Amt. (Rs.)
(i)	Depreciton Charged in financial accounts while recovered in cost accounts	5,600 6,520
(ii)	Works overheads under absorbed in cost accounts	1,560
(iii)	Office overheads over-recovered in cost accounts	850
(iv)	Interest on loans (credit) not included in cost accounts	4,000
(v)	Loss due to obsolescence charged in financial accounts	2,850
(vi)	Bank interest and dividends received	375
(vii)	Income - Tax paid	20,150
(viii)	Loss due to deprecation in inventories charged in financial accounts	3,375
(ix)	Stores adjusment credited in financial accounts	237

OR

b) What do you mean by the term 'Reconciliation of Cost and Financial Accounts'? Explain the various reasons of differences between Cost and Financial Accounting Profits/ Losses. **[15]**

Q2) a) A company manufcturing two products furnshs the followig data for a year. **[15]**

Product	Annual Output (Units)	Total Machine hours	Total Number of Purchase orders	Total Number of Set-Ups
A	10,000	40,000	320	40
B	1,20,000	2,40,000	768	88

The annual overheads area as under:

Machine related activity costs	Rs. 11,00,000
Set up related costs	Rs. 16,40,000
Purchase related costs	Rs.12,36,000

You are required to calculate the cost per unit of each Product A and B based on:
i) Traditional method of charging overheads.(Using maching hours as a based)
ii)Activity based costing method.

OR

b) Define the term 'Product Life cycle'. Explain the Phases of Production Life Cycle.

Q3) a) Bytco Ltd., Bandra has two divisions X and Y . Div. X Produces 40,000 units of product S_1 and entirely transfers it to Div. Y, where product S_1 is further processed and finally product S is produced qualitatively. The external market price of the final product S is Rs. 80 per unit.Unlimited quantities of S_1 can be purchased and sold in the External Market at Rs. 45 per unit. The following cost statement givens analytical data about actual production cost per unit of the two divisions separately. **[15]**

Particulars	Divisions	
	X(Rs.)	Y(Rs.)
Raw Material Cost	6	3
Direct Labour	7	9
Chargeable Expenses	1	1
Variable Over heads	12	5
Total Variable Cost	26	18
Fixed Overheads	4	7.50
Full Cost	30	25.50

You are required to calculate the Operative Profite of the divisions using :
i) Market Based Transfer Pricing Method and
ii) 120% of Full Cost Method.

OR

b) What is 'Value Chain Analysis'? Explain the difference between Value Chain Analysis and Conventional Management Accounting.

Q4) Write short notes (ant three) **[15]**

a) Methods of cost Allocation
b) Cost Drivers
c) Inter-locking and integral Accounts
d) Advantages of Value Chain Analysis
e) Advantages of Transfer Pricing

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

PB3508

[Total No. of Pages : 3

[6228]-209

M.Com. (Part - I)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEM

208 : Cost Control & Cost System

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - II) (Special Paper - IV) (Group - C)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Q.1 is compulsory***
2) ***Attempt and 2 questions from Q.2 to Q.4***
3) ***Use of simple calculator is allowed.***

Q1) A) Fill in the blanks **[5]**

a) Under _____ decisions are taken on the basis of contribution.

i) Marginal Costing ii) Differential Costing

iii) Standard Costing iv) Budgetary Control

b) If total manufacturing cost is Rs. 50 and expected rate of return is 50% on manufacturing cost then what will be the Selling Price.

i) 100 ii) 75

iii) 55 iv) 105

c) Group of foremen, salesman operator are the example of_____

i) Impersonal cost Centre ii) Personal cost Centre

iii) Process cost Centre iv) Production cost Centre

d) _____ is the ratio between output and input.

i) Production ii) Budget

iii) Productivity iv) Efficiency

e) Kaizen costing is the process of _____ during the manufacturing phase

i) Cost Control ii) Cost establishment

iii) Budget iv) Cost reduction.

P.T.O.

B) State the statement true of false **[5]**

a) Carriage inward is apportioned on the basis of sales value.

b) Profit Volume ratio is important to measure efficiency of business.

c) Cost coding is the system of flow of information in the organization.

d) Fixed costs are those costs which do not vary in total.

e) Cost control is regulation of the costs by executive actions of the management in the business.

C) Match the following **[5]**

	Column A		Column B
a.	Cost Plus Pricing	i.	Study effects of change of cost, volume on profit
b.	Cost Centre	ii.	Make use of incremental cost
c.	Cost volume profit analysis	iii.	Management Information System
d.	Differential Costing	iv.	Helps to generate profit
e.	MIS	v.	Group of persons, machine in relation to which cost is identified

D) Write the short notes on-(any three) **[15]**

a) Break even analysis

b) Pricing Decision

c) Selection of methods of Costing

d) Process of cost control

e) Productivity

Q2) The following information is obtained from P Ltd and Q Ltd in certain year. You are require to calculate: **[15]**

a) P/V Ratio Break Even Point and Margin of safety for each business

b) Explain which business will earn more profit in case of heavy demand if both companies are producing 1000 units

Particulars	P Ltd	Q Ltd
Sales	3,00,000	3,00,000
Less: Variable Cost	2,00,000	2,25,000
Less:Fixed Cost	50,000	25,000
Estimated profit	50,000	50,000

Q3) A company has a capacity of producing 1 lakh units of a certain product in a month. The sales department reports that the following schedule of sales price is possible: **[15]**

Volume of production	Selling price per unit
%	Rs.
60	0.90
70	0.80
80	0.75
90	0.67
100	0.61

The variable cost of manufacture between these level is 0.15 per unit and fixed cost Rs.40,000. Prepare a statement showing incremental revenue and differential cost at each stage. At which volume of production will be the profit be maximum?

Q4) What do you mean by Cost Reduction? Explain the difference between Cost control and Cost reduction. **[15]**

x x x

Total No. of Questions :6]

SEAT No. : ____

PB3502

[Total No. of Pages : 4

[6228]-210

M.Com. (Part - I)

INTERNATIONAL CO - OPERATIVE MOVEMENT

209 : CO - Operation and Rural Development

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Group - D)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from Q.No. 2 to Q.No. 5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks.(Any 6) **[6]**

i) Utility Co-operatives provide their members with service of _____.

a) Food b) Water
c) Clothe d) Shelter

ii) _____is a system of voluntary exchange.

a) Socialism b) Nationalism
c) Capitalism d) Journalism

iii) The main aim of mixed economy is _____.

a) Profit b) Social Welfare
c) Disinvestment d) Cooperation

iv) British Co-operation Movement was originated because of _____ crisis.

a) Shelter b) Money
c) Food d) Clothe

v) Japan Agricultural Cooperatives provide_____serivces.

a) Electricity b) Farming
c) Transportation d) Education

vi) _____ are considered as the founder of 'Modern Co-operative Movement'.

a) Rochdale Pioneers b) Alexander Pushkin
c) Sergei shoigu d) Leo Tolstoy

P.T.O.

vii) Cooperative Movement began in _____.

a) Europe b) Asia

c) Antarctica d) Africa

viii) International Co-operative Alliance was established in _____

a) 1893 b) 1895

c) 1897 d) 1899

Q2) What is the 'Role of Cooperative Movement in Global Economy'? **[14]**

Q3) What is 'The International Co-operative Alliance'? Explain Co-operative Movement in India. **[14]**

Q4) What is the Concept of 'Cooperation'? Describe the Origin of 'Cooperative Movement'. **[14]**

Q5) What is 'Co-operation'? Explain Co-operation in the Post Industrial Revolution of Great Britian. **[14]**

Q6) Write Short Notes. (Any Two) **[12]**

a) Introduction of International Cooperative Movement

b) Growth of Co-operative Movement in International level

c) Cooperative Movement in United States of America

d) Co-operative Movement in United Kingdom

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 6]

PB3502

[6228]-210

M.Com. (Part - I)

INTERNATIONAL CO - OPERATIVE MOVEMENT

209 : CO - Operation and Rural Development

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 60**

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्रमांक 2 ते प्रश्न क्रमांक 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) उपयुक्तता सहकारी त्यांच्या सदस्यांना ..... ची सेवा प्रदान करतात.

अ) अन्न ब) पाणी

क) कपडे ड) निवारा

ii) ..... ही ऐच्छिक देवाणघेवाणीची प्रणाली आहे.

अ) समाजवाद ब) राष्ट्रवाद

क) भांडवलशाही ड) पत्रकारिता

iii) मिश्र अर्थव्यवस्थेचे मुख्य उद्दिष्ट ..... हे आहे.

अ) नफा ब) समाजकल्याण

क) निर्गुंतवणूक ड) सहकार्य

iv) ब्रिटिश सहकारी चळवळीचा उगम ..... संकटामुळे झाला.

अ) निवारा ब) पैसा

क) अन्न ड) कपडे

v) जपान कृषी सहकारी ..... सेवा प्रदान करतात.

अ) वीज ब) शेती

क) वाहतूक ड) शिक्षण

vi) ..... हे 'आधुनिक सहकारी चळवळीचे' संस्थापक मानले जातात.

अ) रॉचडेल पायोनियर्स ब) अलेक्झांडर पुष्किन

क) सर्गेई शोईगु ड) लिओ टॉल्स्टॉय

vii) सहकारी चळवळीची सुरूवात ..... मध्ये झाली.

अ) युरोप ब) आशिया

क) अंटार्क्टिका ड) आफ्रिका

viii) 'आंतरराष्ट्रीय सहकारी युती' ची स्थापना ..... मध्ये झाली.

अ) 1893 ब) 1895

क) 1897 ड) 1899

प्र.2) 'जागतिक अर्थव्यवस्थेत सहकारी चळवळीची भूमिका' काय आहे? **[14]**

प्र.3) 'आंतरराष्ट्रीय सहकारी युती' म्हणजे काय? भारतातील सहकारी चळवळ स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) 'सहकार' संकल्पना काय आहे? सहकारी चळवळीच्या उत्पत्तीचे वर्णन करा. **[14]**

प्र.5) 'सहकार' म्हणजे काय? ग्रेट ब्रिटनच्या औद्योगिक क्रांतीनंतरचे सहकार्य स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) आंतरराष्ट्रीय सहकारी चळवळीचा परिचय

ब) आंतरराष्ट्रीय स्तरावर सहकारी चळवळीची वाढ

क) अमेरिकेतील सहकारी चळवळ

ड) युनायटेड किंगडममधील सहकारी चळवळ

* * *

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB3509

[Total No. of Pages : 4

[6228]-211

M.Com. (Part - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

210 -: Management of Co-operative Business (Special Paper - IV)

Co-operative Management and Education

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Group - D)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 questions from question No.2 to question No.5***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice. (Any 6 out of 8) **[6×1=6]**

i) The members of a Co-operative Society have

a) Unlimited liability

b) Limited liability

c) Joint & Several liability

d) Joint liability

ii) In co-operative Sector Apex Society represents.

a) National level b) District level

c) State level d) Village level

iii) Which body regulates the functioning of District Co-operative Banks in India?

a) RCS b) RBI

c) SBI d) SEBI

iv) What are the Bye-laws of a co-operative Soceity?

a) Rules b) Acts

c) Constitution d) Genral Body

P.T.O.

v) The co-operator, this journal is published by _____.

a) NCUI b) IRMA

c) SBI d) RBI

vi) In which five year plan central committee for co-operative training is established.

a) first b) second

c) third d) fourth

vii) In India, which organization's take care of the agriculture and rural development credit needs?

a) RBI b) IDBI

c) NABARD d) FCI

viii) Urban Co-operative Banks are also called as?

a) Short term Banks b) Secondary Co-operative Bank

c) Primary co-operative banks d) Long term Banks

Q2) Discuss professionalization of co-operative Management. **[14]**

Q3) Explain Role of Institute of Rural Management Anand (IRMA) in rural development. **[14]**

Q4) Explain the role of Sugar factory in Rural development. **[14]**

Q5) Role of communication and Leadership in co-operative organization? **[14]**

Q6) Write Short Notes (any two) **[6×2=12]**

a) Urban Co-operative Societies

b) Dairy Co-operatives progress in India

c) Dr. Vithalrao Vikhe Patil Institute of Co-operative Management.

d) Federal structure of co-operative organization.

Total No. of Questions : 6]

PB3509

[6228]-211

M.Com. (Part - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

210 -: Management of Co-operative Business (Special Paper - IV)

Co-operative Management and Education

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास*]* *[*एकूण गुण : *60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहे.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी योग्य पर्याय सोडवा (कोणतेही सहा) **[6×1=6]**

i) सहकारी संस्थेच्या सदस्या कोड .....

अ) अमर्यादित दायित्व असते ब) मर्यादित दायित्व असते

क) संयुक्त व अनेक दायित्व असते ड) संयुक्त दायित्व असते

ii) सहकारी क्षेत्रातील सर्वोच्च संस्था ..... चे प्रतिनिधित्व करते.

अ) राष्ट्रीय पातळी ब) जिल्हा पातळी

क) राज्य पातळी ड) गाव पातळी

iii) खालीलपैकी कोणती संस्था जिल्हा सहकारी बँकांच्या कामकाजाचे नियमन करते.

अ) आर.सी.एस. ब) आर.बी.आय.

क) एस.बी.आय. ड) सेबी

iv) सहकारी संस्थेचे उपनिगम म्हणजे.

अ) नियम ब) कायदे

क) घटना ड) सामान्य संस्था

v) 'सहकारी' (co-operator) हे जर्नल ..... संस्था प्रकाशित करतात.

अ) NCUI ब) IRMA

क) SBI ड) RBI

vi) कोणत्या पंचवार्षिक योजनेत सहकार प्रशिक्षणासाठी केंद्रीय समिती स्थापन करण्यात आली.

अ) पहिल्या ब) दुसऱ्या

क) तिसऱ्या ड) चौथ्या

vii) भारतातील कोणती संस्था कृषी आणि ग्रामीण विकास कर्जाच्या गरज पूर्ण करते.

अ) आर बी आय ब) आय डी बी आय

क) नाबार्ड ड) एफ सी आय

viii) नागरी सहकारी बँकांना ..... असे ही म्हणतात.

अ) अल्पकालीन बँक ब) दुय्यम को ऑप बँक

क) प्राथमिक को–ऑफ बँक ड) दीर्घकालीन बँक

प्र.2) सहकारी व्यवस्थापनाच्या व्यावसायिकीकरणावर चर्चा करा. **[14]**

प्र.3) ग्रामीण विकासामध्ये इंस्टिटयूट ऑफ रूरल मॅनेजमेंट आनंदची भूमिका स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) ग्रामीण विकासात साखर कारखान्याची भूमिका स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) सहकारी संस्थेत संवाद आणि नेतृत्त्वाची भूमिका स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[6×2=12]**

अ) नागरी सहकारी संस्था.

ब) भारतातील डेअरी सहकारीची प्रगती

क) डॉ. विठ्ठलराव विखे पाटील इंस्टीटयुट ऑफ को. ऑफरेटिव्ह मॅनेजमेंट

ड) सहकारी संस्थेची फेडरल रचना

Total No. of Questions :6]

SEAT No. : ____

PB3503

[Total No. of Pages : 4

[6228]-212

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

211 : Modern Business Practices

(2019 Pattern) (Semester - II) (Group - E) (Credit System) (Special Paper -III)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and question No.6 are compulsory.***
2) ***Answer any three questions from Q.No2 to Q.No5.***
3) ***Figures to the right indicated full marks.***

Q1) Fill in the Blanks by selecting suitable choice.(Any 6 out of 8) **[6]**

i) _____ member can particiapate in economic and industrial policy.

a) FICCI b) LIC
c) SBI d) CBI

ii) MCCIA stand for _____

a) Maratha Chamber of Commerce Industries and Association
b) Maharashtra Chamber of Commerce Industries and Agriculutre
c) Maharashtra Chamber of Commerce Industries and Association
d) Maharashtra Chamber of Common Industries and Association

iii) _____ Utility is an entity that provides goods or services to the general public.

a) Public b) Personal
c) Commercial d) Industries

iv) There are _____ types of public sector undertakings.

a) Three b) Six
c) One d) Two

v) WTO was established in the year ___ .

a) 1995 b) 1996
c) 1990 d) 2006

P.T.O.

vi) Dairy comes under the ____ sector.

a) Primary b) Secondary

c) Manufacturing d) Handicraft

vii) _____ is the art and science of cultivating the soil growing crops and raising livestock.

a) Agriculture b) Cotton

c) Textile d) Manufacturing

viii) The process of converting wet waste to manure is called _____.

a) to burn b) Conservation

c) Metabolism d) Composting

Q2) Explain in detail Role and Functions of 'Federation of Indian Chamber of Commerce and Industries'. **[14]**

Q3) What do you mean by 'Public Enterprises'? Explain in detail Objectives and Functions of 'Public Enterprises' in India. **[14]**

Q4) What do you mean by 'Agriculture Business'? Explain in detail problems and prospects Agriculture Business. **[14]**

Q5) What do you mean by 'Allied Agriculture Business'? Explain the impart of World Trade Oganization (WTO) on development of Agri bussiness in India. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any 2 out of 4) **[12]**

a) Trade Associations

b) Public Utilities

c) Nature of Indian Agriculture

d) Poultry farming

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 6]

PB3503

[6228]-212

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

211 : Modern Business Practices

(2019 Pattern) (Semester - II) (Group - E) (Credit System) (Special Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र.6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र.5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील प्रश्नांचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (8 पैकी कोणत्याही 6) **[6]**

i) ..... सदस्य हे आर्थिक आणि औद्योगिक धोरण तयार करताना सहभागी होऊ शकतात.

अ) एफआयसीसीआय ब) एलआयसी

क) एसबीआय ड) सीबीआय

ii) एम.सी.सी.आय.ए. म्हणजे ..... होय.

अ) मराठा चेंबर ऑफ कॉमर्स इंडस्ट्रीज अँड असोसिएशन

ब) महाराष्ट्र चेंबर ऑफ कॉमर्स इंडस्ट्रीज अँड अग्रिकल्चर

क) महाराष्ट्र चेंबर ऑफ कॉमर्स इंडस्ट्रीज अँड असोसिएशन

ड) महाराष्ट्र चेंबर ऑफ कॉमन इंडस्ट्रीज अँड असोसिएशन

iii) ..... उपयोगिता ही एक संस्था आहे की जी सामान्य लोकांना वस्तू किंवा सेवा पुरवते.

अ) सार्वजनिक ब) व्यक्तिगत

क) व्यावसायिक ड) उद्योग

iv) सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रमांचे ..... प्रकार आहेत.

अ) तीन ब) सहा

क) एक ड) दोन

v) डब्ल्यू. टी.ओ.ची स्थापना ..... या वर्षी झाली.

अ) 1995 ब) 1996

क) 1990 ड) 2006

vi) दुग्धव्यवसाय हे ..... क्षेत्रांतर्गत येते.

अ) प्राथमिक ब) दुय्यम

क) उत्पादन ड) हस्तकला

vii) ..... ही मातीत पिके वाढवण्याची आणि पशुधन वाढवण्याची कला आणि शास्त्र आहे.

अ) शेती ब) कापूस

क) कापड ड) उत्पादन

viii) ओल्या कचऱ्याचे खतामध्ये रूपांतर करण्याच्या प्रक्रियेला म्हणतात .....

अ) जाळणे ब) संवर्धन

क) चयापचय ड) कंपोस्टिंग

प्र.2) 'फेडरेशन ऑफ इंडियन चेंबर ऑफ कॉमर्स अँड इंडस्ट्रीजची' (FICCI) भूमिका आणि कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) 'सार्वजनिक उपक्रम' म्हणजे काय? भारतातील 'सार्वजनिक उपक्रमाची' उद्दिष्टे आणि कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) 'कृषी व्यवसाय' म्हणजे काय? 'कृषी व्यवसाय' च्या समस्या आणि संभावना (prospects) सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) 'कृषी पूरक व्यवसाय' म्हणजे काय? भारतातील कृषी व्यवसायाच्या विकासावर जागतिक व्यापार संघटनेचा (WTO) प्रभाव स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा (चार पैकी कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) व्यापार संघटना

ब) सार्वजनिक उपयोगिता

क) भारतीय कृषीचे स्वरूप

ड) कुक्कुटपालन

* * *

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB3510

[Total No. of Pages : 4

[6228]-213

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

212 - Group - E : Business Environment Analysis

(2019 Pattern) (Semester - II) (Credit System) (Special Paper - IV)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No.2 to question No.5***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the Blanks (Any 6 out of 8) : **[6]**

i) The industrial sectors are classified into public and private sectors on the basis of _____ enterprises.

a) ownership b) customer

c) employees d) goods

ii) _____ sector refer to government owned organizations.

a) Public b) Individuals

c) Foreigner d) Investors

iii) The _____ market is a market for short-term funds which deals in monetary assets whose period of maturity is up to one year.

a) money b) primary

c) secondary d) territory

iv) _____is the regulatory authority for the capital market.

a) SEBI b) CBI

c) SBI d) BOI

v) _____ environment is the behaviour or beliefs of a certain group of people based on factors influencing their culture.

a) social b) global

c) cultural d) natural

vi) The _____ environment refers to external factors in technology that impact business operations.

a) technological b) cultural

c) social d) natural

P.T.O.

vii) _____is about not having enough money to meet basic needs.

a) poverty b) parallel economy

c) unemployment d) regional imbalance

viii) _____factors can contribute to regional imbalances.

a) Centralization of economic activities in certain regions

b) Equal investment in infrastructure across all regions

c) Equal Development in infrastructure across all regions

d) Homogeneous distribution of natural resources

Q2) What do you mean by 'Private Sector'? Explain in detail the nature and growth of industries in public and Private sector in India. **[14]**

Q3) What is 'Financial Environment of Business'? Explain in detail the role of Public, Private and Co-operative Banks in the business. **[14]**

Q4) What is 'Cultural Environment'? Explain in detail the impact of Global, Demographic and Social environment on world trade. **[14]**

Q5) What do you mean by 'Social Injustice'? Discuss in detail effects of parallel economy and social injustice on growth of business. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any 2 out of 4) **[12]**

a) Small and Cottage Industry

b) Growth of capital Market in India

c) Techniques of Environmental Analysis

d) Unemployment

Total No. of Questions : 6]

PB3510

[6228]-213

M.Com. (Part - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

212 - Group - E : Business Environment Analysis

(2019 Pattern) (Semester - II) (Credit System) (Special Paper - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 60

सूचना :– 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहे.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पुर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (8 पैकी कोणत्याही 6) **[6]**

i) औद्योगिक क्षेत्रांचे वर्गीकरण सार्वजनिक आणि खाजगी क्षेत्रांमध्ये त्यांच्या ..... उपक्रमांच्या आधारे केले जाते.

अ) मालकी ब) ग्राहक

क) कर्मचारी ड) वस्तू

ii) ..... क्षेत्र सरकारी मालकीच्या संस्थांना संदर्भित करतात.

अ) सार्वजनिक ब) व्यक्ती

क) परदेशी ड) गुंतवणूकदार

iii) ..... बाजार हा अल्प–मुदतीच्या निधीसाठी बाजार आहे जो मौद्रिक मालमत्तेचा व्यवहार करतो ज्यांचा परिपक्वता कालावधी एक वर्षापर्यंत असतो.

अ) नाणे ब) प्राथमिक

क) दुय्यम ड) प्रदेश

iv) ..... भांडवल बाजारासाठी नियामक प्राधिकरण आहे.

अ) सेबी ब) सीबीआय

क) एसबीआय ड) बीओआय

v) ..... पर्यावरण म्हणजे त्यांच्या संस्कृतीवर परिणाम करणाऱ्या घटकांवर आधारित लोकांच्या विशिष्ट गटाचे वर्तन किंवा विश्वास होय.

अ) सामाजिक ब) जागतिक

क) सांस्कृतिक ड) नैसर्गिक

vi) ..... पर्यावरण हे तंत्रज्ञानातील बाह्य घटकांचा संदर्भ देते जे व्यवसाय कार्यावर परिणाम करतात.

अ) तांत्रिक ब) सांस्कृतिक

क) सामाजिक ड) नैसर्गिक

vii) ..... म्हणजे मूलभूत गरजा पूर्ण करण्यासाठी पुरेसा पैसा नसणे होय.

अ) दारिद्र्य ब) समांतर अर्थव्यवस्था

क) बेरोजगारी ड) प्रादेशिक असमतोल

viii) ..... घटक प्रादेशिक असंतुलनास कारणीभूत ठरू शकतात.

अ) विशिष्ट प्रदेशांमध्ये आर्थिक उपक्रमांचे केंद्रीकरण

ब) सर्व प्रदेशांमध्ये पायाभूत सुविधांमध्ये समान गुंतवणूक

क) सर्व प्रदेशांमध्ये पायाभूत सुविधांमध्ये समान विकास

ड) नैसर्गिक संसाधनांचे एकसंध वितरण

प्र.2) 'खाजगी क्षेत्र' म्हणजे काय? भारतातील सार्वजनिक आणि खाजगी क्षेत्रातील उद्योगांचे स्वरूप आणि वाढ सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) 'व्यवसायाचे आर्थिक पर्यावरण म्हणजे काय? सार्वजनिक, खाजगी आणि सहकारी बँकांच्या व्यवसायातील भूमिका सविस्तरपणे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) 'सांस्कृतिक पर्यावरण' म्हणजे काय? जागतिक, लोकसंख्याशास्त्रीय आणि सामाजिक पर्यावरणाचा जागतिक व्यापारावर होणारा परिणाम सविस्तरपणे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) 'सामाजिक अन्याय' म्हणजे काय? व्यवसायाच्या वाढीवर समांतर अर्थव्यवस्था आणि सामाजिक अन्याय यांच्या परिणामांची सविस्तर चर्चा करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा (4 पैकी कोणत्याही 2) **[12]**

अ) लघु व कुटीर उद्योग

ब) भारतातील भांडवली बाजारातील वाढ

क) पर्यावरणीय विश्लेषणाचे तंत्र

ड) बेरोजगारी

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB3504

[Total No. of Pages : 4

[6228]-214

M.Com. - I

213 : BUSINESS ETHICS AND PROFESSIONAL VALUES

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - II) (Group - F)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 (Three) questions from Question No.2 to Question No.5***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting sutiable choice (Any six) **[6]**

i) To establish an ethical infrastructure and integrate ethics in organisation working we need to study the _____ in new economy.

(ethics, values, code of conduct, assets)

ii) What is the broad approach of teleological ethics?

(The right thing depends on motives, To write things depends on consequences, You should always think before acting, Actions speak louder than words)

iii) Management's Social Responsibility include all of the following except_____.

(Economics, Caretaker, Legal, Ethical)

iv) The goal of Corporate Governance and Business Ethics Education is to _____.

(Teach students there professional accountability and to uphold their personal integrity to society, Change the way in which ethics is thought to students, create more ethics standards by which corporate professionals must operate, Increase the workload for accounting students)

v) Document that consists of all ethical standards that employer excepts from employees is classified as_____

(Ethical code, Descriptive code, Productive Code, Distributive code)

P.T.O.

vi) Strategy to understand problems and to formulate hypothesis is called _____.

(planning, preparation, follow-up, compensating employees)

vii) The instrument used to measure the noise is called _____.

(Audiometer, Odometer, Clap-on-meter, Accelerometer)

viii) _____ was the term "Sustainable Development' come into existence.

(1987, 1980, 1978, 1992)

Q2) Define the term "Business Ethics'? Explain the principles, scope and importance of business ethics. **[14]**

Q3) What is 'Corporate Social Responsibility'? Explain scope and advantages of corporate social responsibility. **[14]**

Q4) Explain the ethical and unethical practices in information technology. **[14]**

Q5) What is the 'Sustainable Development'? State the principles and goals of sustainable development. **[14]**

Q6) Write short note (Any two): **[12]**

a) Professional Value

b) Methods of Value Based Management

c) Indian Ethical Issues in Finance

d) Types of Pollution.

Total No. of Questions : 6]

PB3504

[6228]-214

M.Com. - I

213 : BUSINESS ETHICS AND PROFESSIONAL VALUES

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - II) (Group - F)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 60**

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 हे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही 3 (तीन) प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) ज्यावेळेस एखाद्या संघटनेमध्ये नीतीआधारित पायाभूत सुविधा आणि नितीमुल्यांचे एकत्रीकरण स्थापित करावयाचे असते त्यावेळेस आपल्याला नवीन अर्थव्यवस्थांसाठी ..... चा अभ्यास करावा लागतो.

(नीतितत्त्वे, मुल्ये, आचारसंहिता, मालमत्ता)

ii) तांत्रिक नीती मूल्यांचा पुढीलपैकी विस्तृत दृष्टिकोन कोणता?

(चांगल्या गोष्टी या प्रेरणेवरती अवलंबून असतात, चांगल्या गोष्टी या परीणामावर आधारलेल्या असतात, कोणतीही कृती करण्यापूर्वी व्यक्तीने विचार करायला हवा, कोणत्याही शब्दापेक्षा कृती ही जास्त संवाद साधते)

iii) व्यवस्थापनाच्या सामाजिक जबाबदारीमध्ये पुढीलपैकी कोणत्या बाबींचा समावेश होत नाही?

(आर्थिक, केअरटेकर, वैधानिक, नैतिकता)

iv) कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स आणि व्यावसायिक नीतिशिक्षणाचे ध्येय हे ..... असते.

(विद्यार्थ्यांना त्यांची व्यावसायिक जबाबदारी शिकवणे आणि समाजाशी असणारी त्यांची एकात्मता जोडून ठेवणे, विद्यार्थ्यांना शिकवल्या जाणाऱ्या नीतीमूल्यांच्या अध्यापनाच्या पद्धतीत बदल घडवून आणणे, कॉर्पोरेट व्यवसायिकाच्या कडून संचालित आणि वापरले जाणारे नीतिमूल्याधारित प्रमाणकांची निर्मिती करणे, लेखांकन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांवरील कामाचे ओझे वाढवणे)

v) असे एखादे दस्ताऐवज की, ज्यामध्ये कंपनी ही तिच्या मर्कचाऱ्यांकडून सर्व प्रकारच्या नैतिक प्रमाणित वर्तनाची अपेक्षा करते त्याला ..... म्हटले जाते.

(नीती मूल्यांची संहिता, वर्णनात्मक संहिता, प्रक्रियात्मक संहिता, वितरण संहिता)

vi) समस्या ओळखणे आणि समस्येचे सूत्रीकरण करून परिकल्पनेची मांडणी करण्याची प्रक्रिया म्हणजे ..... होय.

(नियोजन, पूर्वतयारी करणे, पाठपुरावा करणे, कर्मचारी नुकसान भरपाई)

vii) आवाजाचे प्रमाण मोजण्यासाठी वापरल्या जाणाऱ्या साधनाला ..... असे म्हणतात.

(ऑडिओमीटर, ओडोमीटर, क्लॅप–ऑन–मीटर, प्रवेगमापक)

viii) शाश्वत विकास या संकल्पनेचा विकास ..... मध्ये झाला.

(1987, 1980, 1978, 1992)

प्र.2) 'व्यावसायिक नितीमुल्य' म्हणजे काय? व्यवसायिक नीतीमूल्यांची तत्त्वे, व्याप्ती आणि महत्त्व स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) 'व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी' म्हणजे काय? व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारीची व्याप्ती आणि फायदे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) माहिती तंत्रज्ञानामधील (IT) नैतिक आणि अनैतिक कार्यपद्धती स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) 'शाश्वत विकास' म्हणजे काय? शाश्वत विकासाची तत्वे आणि ध्येये (उद्दिष्टे) स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) व्यावसायिक मूल्य

ब) मूल्याधारित व्यवस्थापनाच्या पद्धती

क) भारतातील वित्तपुरवठ्यामधील नैतिक मुद्दे

ड) प्रदूषणाचे प्रकार

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB3511

[Total No. of Pages : 4

[6228]-215
M.Com. (Part - I)
214 : Elements of Knowledge Management
(2019 Pattern) (Semester - II) (Credit System) (Group-F)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No.2 to question No.5***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any six) : **[6]**

i) The process of finding, gathering, assessing, organizing and sharing information is called _____.

a) Information Management b) Knowledge Management

c) Information Technology d) Knowledge Technology

ii) Human gets information from _____ elements.

a) Visibility b) Audibility

c) Smell d) All of the above

iii) Financial Management mainly focuses on _____

a) Efficient management of every business

b) Brand dimension

c) Arrangement of Funds

d) All elements of acquiring and using of all types of financial resources for financial activities

iv) _____ protects the intellectual property created by artists.

a) Copyright b) Patents

c) Registered designs d) Trademarks

v) _____ is the first step of Knowledge Management.

a) Gathering b) Classifying

c) Analysing d) Sharing

P.T.O.

vi) Expertise and experience of organisational members that has not been finally documented known as _____.

a) Knowledge Sharing b) Tacit Knowledge

c) Organisational Learning d) Organisational Memory

vii) Knowledge Management and Human Resource Management strategies involve _____.

a) Codification b) Performance Management

c) Reward and Recognition d) All of the above

viii) _____ is the primary focus of knowledge strategies within organizations.

a) Enhancing employee satisfaction

b) Maximizing profits

c) Leveraging knowledge assets for competitive advantage

d) Minimizing operational costs

Q2) What is Knowledge Management? Explain the Nature and relevance of knowledge Management in the present business world. **[14]**

Q3) What is meant by Management Change? Explain the role of Knowledge Management in Management Change. **[14]**

Q4) Explain in detail knowledge management in Financial Industry and effective knowledge management in financial services. **[14]**

Q5) Define the term 'Knowledge Strategy'. Explain in detail the nature and scope of Knowledge Strategy. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any two) **[12]**

a) System of presenting knowledge

b) Knowledge engineering for IT based Services

c) Knowledge Management Process

d) E-Commerce and Knowledge Management

Total No. of Questions : 6]

PB3511

[6228]-215
M.Com. (Part - I)
214 : Elements of Knowledge Management
(2019 Pattern) (Semester - II) (Credit System) (Group-F)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 60**

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहे.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) शोधन, एकत्रिकरण करणे, मूल्यांकन करणे, संघटन करणे आणि माहितीची देवाण–घेवाण करणे याला ..... असे म्हणतात.

अ) माहिती व्यवस्थापन ब) ज्ञान व्यवस्थापन

क) माहिती तंत्रज्ञान ड) ज्ञान तंत्रज्ञान

ii) ..... घटकातून मानवाला माहितीची प्राप्ती होते.

अ) दृश्यात्मकता ब) श्राव्यता

क) गंध ड) वरीलपैकी सर्व

iii) वित्तीय व्यवस्थापनाचे प्रमुख लक्ष हे ..... असते.

अ) प्रत्येक व्यवसायाचे कार्यक्षम व्यवस्थापन करणे

ब) ब्रँड पैलू

क) निधीची तरतूद

ड) वित्तीय कृतींसाठी सर्व प्रकारच्या वित्तीय संसाधनाचे संपादन आणि उपयोग करणे

iv) कलाकारांनी तयार केलेली बौद्धिक मालमत्ता ..... संरक्षित करणे.

अ) कॉपीराईट ब) पेटंट्स

क) नोंदणीकृत डिझाईन ड) ट्रेडमार्क

v) ज्ञान व्यवस्थापनातील ..... ही पहिली पायरी आहे.

अ) एकत्रीकरण ब) वर्गीकरण

क) विश्लेषण करणे ड) समायिकरण

vi) संघटनेच्या तज्ञ व्यक्ती आणि त्यांचे अनुभव हे साधारणपणे ..... प्रकारच्या ज्ञानामध्ये समाविष्ट होतात.

अ) ज्ञान देवाण–घेवाण ब) ध्वनित ज्ञान

क) संघटनात्मक अध्ययन ड) संघटनात्मक स्मरण

vii) ज्ञान व्यवस्थापन आणि मानवी संसाधन व्यवस्थापन यामध्ये ..... चा समावेश होतो.

अ) सांकेतिकरण ब) कामगिरी व्यवस्थापन

क) पुरस्कार आणि मान्यता ड) वरीलपैकी सर्व

viii) संघटनेमध्ये ज्ञान व्यूहरचनेचे प्राथमिक लक्ष ..... आहे.

अ) कर्मचाऱ्यांचे समाधान वाढवणे

ब) नफा वाढवणे

क) स्पर्धात्मक फायद्यासाठी ज्ञान मालमत्तेचा लाभ घेणे

ड) कार्यात्मक खर्च कमी करणे

प्र.2) 'ज्ञान व्यवस्थापन' म्हणजे काय? ज्ञान व्यवस्थापनाचे स्वरूप आणि आजच्या व्यवसाय जगात ज्ञानाच्या व्यवस्थापनाची प्रासंगिकता स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) बदलांचे व्यवस्थापन याचा काय अर्थ होतो? बदल व्यवस्थापनात ज्ञान व्यवस्थापनाची भूमिका स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) वित्तीय उद्योगातील ज्ञान व्यवस्थापन आणि वित्तीय सेवांमध्ये प्रभावी ज्ञान व्यवस्थापन हे सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) 'ज्ञान व्यूहरचना' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. ज्ञान व्यूहरचनेचे स्वरूप आणि व्याप्ती सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) ज्ञान सादरीकरणाची प्रणाली

ब) आयटी आधारित सेवेसाठी ज्ञान अभियांत्रिकी

क) ज्ञान व्यवस्थापन प्रक्रिया

ड) ई–कॉमर्स आणि ज्ञान व्यवस्थापन

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB3505

[Total No. of Pages : 4

[6228]-216

M.Com. - I

ADVANCED BANKING AND FINANCE

215 : Banking Law and Practices

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Group - G)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions are from question No. 2 to 5.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice.(Any six) **[6]**

a) _____ Mandates Complete Information for Money Transfers to Curb Money Laundering and Terrorism Financing.

i) RBI ii) SEBI

iii) NABARD iv) CBI

b) Foreign Exchange Management Act, 1999 is an official body managing and regulating the inflow and outflow of _____ in India.

i) Rules ii) Foreign currency

iii) Regulations iv) Reserve

c) _____ is one of the main tools for evaluating financial risk and for periodic testing and preparation of financial policies.

i) Wealth creation ii) Transfer Liability

iii) Asset liability management iv) Assets Ratio

d) _____ is to create and maintain a personalized plan for investing over the long term in order to meet an individual's key financial goals.

i) Portfolio management ii) Risk identification

iii) Investments iv) Project finance

e) _____ refers to loans or advances that have not been serviced by the borrower for at least 90 days

i) Fixed Asset ii) Liability

iii) Non performing asset iv) Capital

P.T.O.

f) Liquidity risk is the risk that a company or individual will not have enough cash to meet its _____ on time.

i) Financial obligations ii) Assets

iii) Capital iv) Risks

g) Merger is an agreement that unites two existing companies into ____ new company.

i) One ii) Two

iii) Three iv) Zero

h) An Ombudsman for Banking accepts complaints about violations of any of the RBI's banking _____.

i) Regulations ii) Liability

iii) Capital iv) Investment

Q2) Explain the provisions relating to summons, searches and seizures under the prevention of Money Laundering Act, 2002. **[14]**

Q3) Explain RBI guidelines for asset and liability management. **[14]**

Q4) Explain the Impact of Technology on Banks. How does technology helps in Protecting the confidentiality and secrecy of data? **[14]**

Q5) Define Merger of Banking. Explain impact of mergers on Public Sector Banks. **[14]**

Q6) Write short Notes: (Any two) **[12]**

a) Management of investment Portfolio

b) Prevention of Money Laundering (Amendment) Act, 2012

c) Non Performing Assets

d) The Banking Code and Standard Boards of India?

Total No. of Questions : 6]

PB3505

[6228]-216

M.Com. - I

ADVANCED BANKING AND FINANCE

215 : Banking Law and Practices

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Group - G)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* रिकाम्या जागा कोणत्याही सहा भरा. **[6]**

अ) ..... मनी लाँडरिंग आणि दहशतवादाला वित्तपुरवठा रोखण्यासाठी पैशांच्या हस्तांतरणासाठी संपूर्ण माहिती अनिवार्य करते.

i) आरबीआय ii) सेबी

iii) नाबार्ड iv) सीबीआय

ब) परकीय चलन व्यवस्थापन कायदा, 1999 ही एक अधिकृत संस्था आहे जी भारतातील ..... च्या आवक आणि जावकांचे व्यवस्थापन आणि नियमन करते.

i) नियम ii) विदेशी चलन

iii) नियम iv) राखीव

क) ..... हे आर्थिक जोखमीचे मूल्यांकन करण्यासाठी आणि नियतकालिक चाचणी आणि आर्थिक धोरणे तयार करण्यासाठी मुख्य साधनांपैकी एक आहे.

i) संपत्ती निर्माण ii) हस्तांतरण दायित्व

iii) मालमत्ता दायित्व व्यवस्थापन iv) मालमत्ता प्रमाण

ड) ..... म्हणजे एखाद्या व्यक्तीची प्रमुख आर्थिक उद्दिष्टे पूर्ण करण्यासाठी दीर्घकालीन गुंतवणुकीसाठी वैयक्तिकृत योजना तयार करणे आणि त्याची देखभाल करणे.

i) पोर्टफोलिओ व्यवस्थापन ii) जोखीम ओळख

iii) गुंतवणूक iv) प्रकल्प वित्त

इ) ..... म्हणजे कर्ज किंवा ॲडव्हान्सचा संदर्भ आहे ज्यांची सेवा कर्जदाराने किमान 90 दिवसांपर्यंत केली नाही.

i) स्थिर मालमत्ता ii) दायित्व

iii) नॉन परफॉर्मिंग मालमत्ता iv) भांडवल

फ) तरलता जोखीम हा धोका आहे की एखाद्या कंपनीकडे किंवा व्यक्तीकडे ..... वेळेवर पूर्ण करण्यासाठी पुरेशी रोकड नसेल.

i) आर्थिक दायित्वे ii) मालमत्ता

iii) भांडवल iv) जोखीम

य) विलीनीकरण हा एक करार आहे जो दोन विद्यमान कंपन्यांना ..... नवीन कंपनीमध्ये एकत्र करतो.

i) एक ii) दोन

iii) तीन iv) शून्य

र) बँकिंगसाठी लोकपाल आरबीआयच्या कोणत्याही बँकिंगच्या उल्लंघनाच्या तक्रारी स्वीकारतो .....

i) नियम ii) दायित्व

iii) भांडवल iv) गुंतवणूक

प्र.2) मनी लाँडरिंग प्रतिबंध कायदा, 2002 अंतर्गत समन्स, शोध आणि जप्ती संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) मालमत्ता आणि दायित्व व्यवस्थापनासाठी RBI मार्गदर्शक तत्त्वे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) तंत्रज्ञानाचा बँकांवर होणारा परिणाम स्पष्ट करा. डेटाची गोपनीयता आणि गोपनीयतेचे संरक्षण करण्यात तंत्रज्ञान कशी मदत करते? **[14]**

प्र.5) बँकिंगच्या विलीनीकरणाची व्याख्या करा. सार्वजनिक क्षेत्रातील बँकांवर विलीनीकरणाचा परिणाम स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) लहान नोट्स लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) गुंतवणूक पोर्टफोलिओचे व्यवस्थापन

ब) मनी लाँडरिंग प्रतिबंध (सुधारणा) कायदा, 2012

क) नॉन परफॉर्मिंग मालमत्ता

ड) बँकिंग कोड आणि स्टँडर्ड बोर्ड ऑफ इंडिया

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB3512

[Total No. of Pages : 4

[6228]-217
M.Com.-I
BANKING & FINANCE
216 : Monetary Policy
(Credit 2019 Pattern) (Semester - II) (Group-G)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No. 2 to question No. 5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice. (Any 6) **[6]**

i) The main objective of the monetary policy of India is _____.

a) Growth with stability

b) Overall Monetary stability

c) Reduce poverty and stability

d) All of the above

ii) The RBI sells government securities to control the _____.

a) Flow of loan b) Flow of credit

c) Flow of finance in Bank d) Flow of Governmental securities

iii) In context of Indian economy open market operations refers to _____.

a) Purchase and sale of govt. securities by the RBI

b) Borrowing by scheduled banks from RBI

c) Lending by commercial banks to industry

d) Supply and demand of agricultural products

iv) In 1999 Reserve Bank of India introduced ILAF stand for _____.

a) Investing Liquidity Adjustment Facility

b) Internal Liquidity Adjustment Facility

c) Interim Liquidity Adjustment Facility

d) None of These

P.T.O.

v) Reserve Bank of India has been amended by _____ Act to provide for a monetary policy committee for the maintenance of price stability.

a) Finance Act 2016
b) Banking Regulation Act 1949
c) Treasuries Act 2016
d) RBI Act 1934

vi) The RBI is empowered to vary the CRR between _____.

a) 5% and 20%
b) 2% and 16%
c) 3% and 15%
d) 4% and 20%

vii) I flation is a sustained increase in the general level of _____.

a) Prices
b) Profit
c) Income
d) Interest Rate

viii) What will be the impact on the cash Reserves of commercial banks if RBI conducts a sale of securities?

a) Increase
b) Decrease
c) Remain constant
d) All of the above

Q2) Discuss the mechanism and effectiveness of open market operations and Bank Rate as instruments of monetary policy. **[14]**

Q3) What is mean by microfinance? Explain the functions of microfinance. **[14]**

Q4) Discuss the objectives of monetary policy. **[14]**

Q5) Explain the effectiveness of moral suasion, publicity and direct action. **[14]**

Q6) Write short notes (Any Two) **[12]**

a) Regional Rural Banks
b) Monetary Management
c) Credit Rationing
d) Variable Reserve Ratio

Total No. of Questions : 6]

PB3512

[6228]-217
M.Com. - I
BANKING & FINANCE
216 : Monetary Policy
(Credit 2019 Pattern) (Semester - II) (Group - G)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] **[एकूण गुण : *60***

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहे.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही सहा) **[6]**

i) भारतातील चलनविषयक धोरणाचे मुख्य उदिदष्ट हे ..... आहे.

अ) वृद्धी बरोबर स्थिरता ब) समग्र चलनविषयक स्थिरता

क) दारिद्र्य कमी करणे आणि स्थिरता ड) वरीलपैकी सर्व

ii) भारतीय रिझर्व्ह बँकद्वारे सरकारी रोख्यांची विक्री ही ..... नियंत्रित करण्यासाठी केली जाते.

अ) कर्जाचा प्रवाह ब) पत प्रवाह

क) बँकांना वित्तपूरवठा व्हावा म्हणुन ड) सरकारी रोख्यांचा प्रवाह

iii) भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या संदर्भात, खुल्या बाजारातील कर्ज रोख्याची खरेदी–विक्री म्हणजे ..... होय.

अ) भारतीय रिझर्व्ह बँकेकडून सरकारी रोख्यांची खरेदी–विक्री केली जाणे

ब) भारतीय रिझर्व्ह बँकेकडून अनुसुचित बँकांनी कर्जे घेणे

क) व्यापारी बॅकांकडून उद्योग आणि व्यापाराला कर्जाचे वाटप केले जाणे

ड) शेती उत्पादनाची पुरवठा आणि मागणी

iv) 1999 मध्ये भारतीय रिझर्व्ह बँकेने आयएलएएफ चा परिचय कडून दिला, आयएलएएफ म्हणजे ..... होय.

अ) इन्वेस्टिंग लिक्विडीटी अडजस्टमेन्ट फॅसिलिटी

ब) इंटर्नल लिक्विडीटी अडजस्टमेन्ट फॅसिलिटी

क) इंटरीम लिक्विडीटी अडजस्टमेन्ट फॅसिलिटी

ड) वरीलपैकी एकही नाही

v) भारतीय रिझर्व्ह बँकेने किंमत विषयक स्थिरता राखण्यासाठी ..... कायद्यान्वये चलनविषयक समितीची तरतूद केली.

अ) वित्त अधिनियम, 2016 ब) बॅकिंग नियमन कायदा, 1949

क) कोषागार अधिनिय, 2016 ड) रिझर्व्ह बँक कायदा, 1934

vi) रोख राखीव निधी प्रमाणाचे पर्यवेक्षण करण्यासाठी भारतीय रिझर्व्ह बँकेने त्याचे प्रमाण ..... इतके निर्धारित केले आहे.

अ) 5% आणि 20% ब) 2% आणि 16%

क) 3% आणि 15% ड) 4% आणि 20%

vii) चलनवाढ ही साधारपणे सर्वसामान्य पातळीवरती वाढल्याचे ..... मध्ये दिसुन येते.

अ) किंमती ब) नफा

क) उत्पन्न ड) व्याजदर

viii) भारतीय रिझर्व्ह बँकेने जर रोख्यांची विक्री केली तर त्याचा व्यापारी बँकांच्या रोख प्रामाणावरती काय परिणाम होईल?

अ) वाढ होणे ब) कमी होणे

क) स्थिर रहाणे ड) वरीलपैकी सर्व

प्र.2) चलनविषयक धोरणाची साधने म्हणुन खुल्या बाजारातील रोख्यांची खरेदी–विक्री व बँकदर यांचे कार्य व परिणाम कारकतेची चर्चा करा. **[14]**

प्र.3) सुक्ष्म वित्त पुरवठा म्हणजे काय? सुक्ष्म वित्तपुरवठयाची कार्ये स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) चलनविषयक धोरणाच्या उदिदष्टांची चर्चा करा. **[14]**

प्र.5) चलनविषयक धोरणाच्या नैतिक समजावणी, प्रसिद्धी आणि प्रत्यक्ष कारवाई या साधनाची परिणाम कारकता स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) प्रादेशिक ग्रामीण बँका

ब) चलनविषयक व्यवस्थापन

क) पतनियंत्रण

ड) बदलता राखीव निधी

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB3506

[Total No. of Pages : 4

[6228]-218

M.Com. (Part - I)

ADVANCE MARKETING

217 : Customer Relationship Management & Retailing

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Group - H)

(Special Paper - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions are from question No. 2 to 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice.(Any six) **[6]**

a) Customer Profitability Analysis is _____.

i) Star customer ii) The lost customer

iii) Free riders iv) All of the above

b) _____ is the study of what individuals, groups and organizations choose, buy, use and dispose of goods, services, ideas or experiences to satisfy their needs.

i) Consumer behavior ii) Product cycle

iii) Buying behavior iv) None of the above

c) This is not characteristic of a customer oriented organization.

i) Product by choice ii) Customer oriented production

iii) Product oriented iv) Customer relationship

d) E - Customer relationship management is important for _____ .

i) Increasing customer loyalty

ii) Enhancing customer services

iii) Building closer relationships with customers

iv) All of the above

e) _____ means collecting and storing detailed information about individual customers for future use.

i) Customer database ii) Customer mailing list

iii) Business database iv) None of the above

P.T.O.

f) _____ is a systematic process that involves skillfully managing the entire customer experience in a strategic manner.

i) Marketing Management

ii) Customer Experience management

iii) Sales management

iv) Advertising management

g) Customer relationship management includes the following _____ components.

i) Information ii) Technology

iii) Process iv) All of the above

h) _____ is the set of activities through which a product or service is marketed to the final consumer are delivered.

i) Retail trade ii) Wholesale trade

iii) Representative iv) None of these

Q2) What is Customer Relationship Management? Explain the components and importance of customer relationship management. **[14]**

Q3) What is retail trade? Explain in detail types of retail trade. **[14]**

Q4) What is Customer Relationship Management? State its advantages and disadvantages of customer relationship management. **[14]**

Q5) What is e - Customer Relationship Management? Explain the features and importance of e - customer relationship management. **[14]**

Q6) Write short Notes: (Any two) **[12]**

a) Capacity of Consumer Profit

b) Customer oriented organizational structure

c) Implementation of Customer Relationship Management

d) Factors contributing to the growth of customer relationship management

Total No. of Questions : 6]

PB3506

[6228]-218

M.Com. (Part - I)

ADVANCE MARKETING

217 : Customer Relationship Management & Retailing

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II) (Group - H)

(Special Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

अ) ग्राहक नफा क्षमता विश्लेषण म्हणजे .....

i) स्टार ग्राहक ii) द लॉस्ट ग्राहक

iii) फ्री रायडर्स iv) वरील सर्व

ब) ..... म्हणजे व्यक्ती, गट आणि संस्था त्यांच्या गरजा भागविण्यासाठी वस्तू, सेवा, कल्पना किंवा अनुभव यांच्या आधारे कशाची निवड, खरेदी, वापर आणि विल्हेवाट लावतात याचा अभ्यास आहे.

i) ग्राहकांचे वर्तन ii) उत्पादन चक्र

iii) खरेदीचे वर्तन iv) वरीलपैकी कोणतेही नाही

क) ग्राहक केंद्रित संस्थेचे ..... हे वैशिष्ट्य नाही.

i) आवडीनुसार उत्पादन ii) ग्राहक केंद्र उत्पादन

iii) उत्पादन केंद्रीत iv) ग्राहक संबंध

ड) इ–ग्राहक संबंध व्यवस्थापन ..... साठी महत्त्वाचे आहे.

i) ग्राहकनिष्ठा वाढवणे ii) ग्राहक सेवांमध्ये वाढ करणे

iii) ग्राहकांशी जवळचे संबंध निर्माण करणे iv) वरीलपैकी सर्व

इ) ..... म्हणजे भविष्यकालीन उपयोगासाठी वैयक्तिक ग्राहकांविषयी तपशीलवार माहिती गोळा करून संग्रहित करणे.

i) ग्राहक डेटाबेस ii) ग्राहक मेलिंग यादी

iii) व्यवसाय डेटाबेस iv) वरीलपैकी कोणतेही नाही

फ) ..... ही एक पद्धतशीर प्रक्रिया आहे, की ज्यात व्यूहरचनात्मक पद्धतीने ग्राहकांच्या संपूर्ण अनुभवांचे कौशल्यपूर्ण व्यवस्थापन केले जाते.

i) विपणन व्यवस्थापन ii) ग्राहक अनुभव व्यवस्थापन

iii) विक्री व्यवस्थापन iv) जाहिरात व्यवस्थापन

य) ग्राहक संबंध व्यवस्थापनात खालील ..... घटक समाविष्ट आहे.

i) माहिती ii) तंत्रज्ञान

iii) प्रक्रिया iv) वरील सर्व

र) ..... हा अशा कृतींचा समूह आहे, की ज्याद्वारे बाजारातील उत्पादने किंवा सेवा अंतिम ग्राहकापर्यंत पोहोचल्या जातात.

i) किरकोळ व्यापार ii) घाऊक व्यापार

iii) प्रतिनिधी iv) यापैकी नाही

प्र.2) ग्राहक संबंध व्यवस्थापन म्हणजे काय? ग्राहक संबंध व्यवस्थापनाचे घटक व महत्त्व स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) किरकोळ व्यापार म्हणजे काय? किरकोळ व्यापाराचे प्रकार सविस्तर लिहा. **[14]**

प्र.4) ग्राहक संबंध व्यवस्थापन म्हणजे काय? ग्राहक संबंध व्यवस्थापनाचे फायदे व तोटे सांगा. **[14]**

प्र.5) ई–ग्राहक संबंध व्यवस्थापन म्हणजे काय? ई–ग्राहक संबंध व्यवस्थापनाची वैशिष्टे व महत्त्व स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) ग्राहक नफा क्षमता

ब) ग्राहक केंद्रित संस्थेची संरचना

क) ग्राहक संबंध व्यवस्थापन अंमलबजावणी

ड) ग्राहक संबंध व्यवस्थापन वाढीस कारणीभूत घटक

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB3513

[Total No. of Pages : 4

[6228]-219

M.Com. (Part - I)

218 : SERVICES MARKETING

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II)(Group-H)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Questions No 1 & 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from the Remaining Question No 2 to Question no 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blank with the most appropriate alternative (Any Six) : **[6]**

i) _____ This is not considered a future of the service.

a) Tangibility b) Homogeneity

c) Intangibility d) perishability

ii) Service development strategy include _____.

a) Performance management b) quality

c) bench marketing d) all of the above

iii) Price mix means _____.

a) The value of the product determined by manufacturer

b) customer determined value

c) (a) and (b)

d) none of the above

vi) The service Quality paradigm includes _____ among the determinant's terminals of service quality.

a) Response b) Assurance and tactility

c) Credibility and sympathy d) All of the above

v) The difference between expected service and service adequacy level is called as _____.

a) Service quality b) tolerance section

c) gap d) Server call

P.T.O.

vi) Understanding of work performance expectation gives us inside into the _____ high

a) Customer motivation b) customer service

c) customer satisfaction d) Customer Loyalty

vii) The correlation between customer loyalty and customer satisfaction is called _____.

a) Proportionality b) Inauthenticity

c) Ineffective d) None of the above

viii) _____ the future does not make it possible to produce a service at once and at the same time

a) Tangibility b) Intangibility

c) Homogeneity d) perishability

Q2) What is service? Explain the Characteristics of service and difference between service and goods. **[14]**

Q3) Explain the various service pricing strategies. **[14]**

Q4) Explain about promotion of service and distribution of service. **[14]**

Q5) What is customer loyalty and retention? Explain the way to improve customer loyalty &retention. **[14]**

Q6) Write Short Note (Any Two) **[12]**

a) Industrial service

b) Importance of price mix

c) Servicecapes

d) Customer satisfaction

Total No. of Questions : 6]

PB3513

6228]-219

M.Com. (Part - I)

218 : SERVICES MARKETING

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - II)(Group-H)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3* **तास]** **[एकूण गुण** *: 60*

सूचना :–
1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहे.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही सहा) **[6]**

i) ..... सेवेचे वैशिष्ट्ये मानले जात नाही.

अ) मूर्तता ब) एकजिनसीपणा

क) अमूर्तता ड) नाशवंत

ii) सेवा विकास व्युहरचनेमध्ये ..... चा समावेश होतो.

अ) कामगिरी व्यवस्थापन ब) गुणवत्ता

क) बेंच मार्केटिंग ड) वरील सर्व

iii) किंमत मिश्र म्हणजे ..... होय.

अ) उत्पादकाने उत्पादनाची निर्धारित केलेली मूल्य

ब) ग्राहकांनी निर्धारित केलेले मूल्य

क) (अ) आणि (ब)

ड) वरीलपैकी काहीही नाही

iv) सेवा गुणवत्ता प्रतिमानात सेवा गुणवत्तेच्या निर्धारकांमध्ये ..... चा समावेश होतो.

अ) प्रतिसाद ब) खात्री आणि स्पर्शार्षनीयता

क) विश्वसनीयता आणि सहानूभूती ड) वरील सर्व

v) अपेक्षित सेवा आणि सेवेतील पर्याप्तता स्तर यातील फरकाला ..... असे म्हणतात.

अ) सेवा गुणवत्ता ब) सहिष्णुता विभाग

क) गॅप ड) सर्व्हर कॉल

vi) कार्य सादरीकरण अपेक्षा यांच्या आकारणातून आपल्याला ..... ची माहिती मिळते.

अ) ग्राहक प्रेरणा ब) ग्राहक सेवा

क) ग्राहक समाधान ड) ग्राहकनिष्ठा

vii) ग्राहकनिष्ठा आणि ग्राहक समाधान यातील जो सहसंबंध असतो त्याला ..... असे म्हणतात.

अ) प्रमाणबद्धता ब) अप्रमाणीतता

क) अपरिणामकारक ड) वरीलपैकी काही नाही

viii) एखाद्या सेवेचे एकदम आणि एकाच वेळेस उत्पादन घेणे हे ..... या गुणधर्मामुळे शक्य होत नाही.

अ) मूर्तता ब) अमूर्तता

क) एकजिनसीपणा ड) नाशवंतता

प्र.*2)* सेवा म्हणजे काय? सेवेची वैशिष्ट्ये आणि सेवा आणि वस्तू यांच्यातील फरक स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*3)* विविध सेवा किंमत धोरणे (व्यूहरचना) स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*4)* सेवांच्या वृद्धी बाबत (जाहिरातीलबद्दल) आणि सेवांच्या वितरणाबद्दल स्पष्टीकरण द्या. **[14]**

प्र.*5)* ग्राहकांचे निष्ठा आणि धारणा म्हणजे काय? ग्राहक निष्ठा आणि धारणा सुधारण्याचे मार्ग स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*6)* थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) औद्योगिक सेवा

ब) किंमत मिश्राचे महत्त्व

क) सेवा केप

ड) ग्राहक समाधान

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB-3514

[Total No. of Pages : 4

[6228]-301
M.Com. (Part - II)
301 : BUSINESS FINANCE
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three from question No. 2 to question No. 5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) **Fill in the Blanks by Selecting suitable choice (Any Six) :** **[6]**

i) Interest paid on only the original principal borrowed is often referred to as _____.

a) Compound interest b) Future value

c) Present value d) Simple interest

ii) The value of money to be received in the future is _____the value of the same amount of money in hand today.

a) Higher than b) Lower than

c) Same as d) May be higher or lower

iii) Under-capitalization arises due to _____

a) Excess of assets over the liabilities.

b) Excess of liabilities over the assets.

c) Actual capitalization is higher than the proper capitalization.

d) Actual capitalization is lower than the proper capitalization.

iv) Equity shareholders get a _____ as a return on their investment.

a) Dividend b) Discount

c) Interest d) Bonus

v) The value of money results from _____.

a) Its backing b) Rates set by the State Bank

c) Its purchasing power d) None of the above

P.T.O.

vi) Equity shareholders are the _____ of the company.

a) Owners b) Borrower

c) Employee d) Manager

vii) _____ is the planning, construction, control and administration of all types of funds used in Business.

a) Over Capitalization b) Business Financing

c) Under Capitalization d) Time Value of Money

viii) _____ is the balance sheet value of shares and bonds sold.

a) Financial planning b) Over capitalisation

c) Under capitalisation d) Capitalisation

Q2) Define the term 'Business Finance'. Explain the Objectives and Importance of Business Finance. **[14]**

Q3) What is meant by 'Financial Planning'. Explain Steps of Financial Planning.**[14]**

Q4) What is meant by Preference Shares. Explain the advantage and disadvantages of preference shares. **[14]**

Q5) What is meant by Short Term Finance? Explain the Sources of Short Term Finance. **[14]**

Q6) **Write Short Notes (Any Two) :** **[12]**

a) Importance of Time Value of Money

b) Objectives of Financial Planning

c) Company Act (Amendment) 2013

d) Characteristics of short term finance

Total No. of Questions : 6]

PB-3514

[6228]-301
M.Com. (Part - II)
301 : BUSINESS FINANCE
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना : *1)* *प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.*

2) *प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मध्ये कोणत्याही तीन सोडवा.*

3) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) कर्जाऊ घेतलेल्या केवळ मूळ मुद्दलीवर दिल्या जाणाऱ्या व्याजाला ..... म्हणतात.

अ) चक्रवाढ व्याज ब) भविष्यकालीन मूल्य

क) वर्तमान मूल्य ड) साधे व्याज

ii) भविष्यात प्राप्त होणाऱ्या पैशाचे मूल्य आज हातात असलेल्या समान रकमेच्या मूल्यापेक्षा .....

अ) जास्त असते ब) कमी असते

क) सारखेच असते ड) जास्त किंवा कमी असू शकते

iii) न्यूनभांडवलीकरण ..... यामुळे उद्भवते.

अ) दायित्वापेक्षा जास्त मालमत्ता

ब) मालमत्तांपेक्षा जास्त दायित्वे

क) वास्तविक भांडवल योग्य भांडवलापेक्षा जास्त असते

ड) वास्तविक भांडवल योग्य भांडवलापेक्षा कमी असते

iv) समहक्क भागधारकांना गुंतवणूकीवर परतावा म्हणून ..... प्राप्त होतो.

अ) लाभांष ब) सवलत

क) व्याज ड) बोनस

v) पैशाचे मूल्य ठरविणारा मुख्य घटक म्हणजे .....

अ) त्याला असलेले पाठबळ ब) स्टेट बँकेने ठरवलेला दर

क) पैशाची क्रयशक्ती ड) वरीलपैकी काहीही नाही

vi) सामान्य भागधारक कंपनीचे ..... असतात.

अ) मालक ब) कर्जदार

क) कर्मचारी ड) व्यवस्थापक

vii) व्यवसायात उपयोगात येणाऱ्या सर्व प्रकारच्या निधींचे नियोजन, उभारणी, नियंत्रण आणि प्रशासन म्हणजे ..... होय.

अ) अधिभांडवलीकरण ब) व्यावसायिक वित्त पुरवठा

क) न्यूनभांडवलीकरण ड) पैशाचे समय मूल्य

viii) विक्री केलेले भाग व कर्जरोख्यांचे ताळेबंदातील मूल्य म्हणजे ..... होय.

अ) वित्त व्यवस्थापन ब) अधिभांडवलीकरण

क) न्यूनभांडवलीकरण ड) भांडवलीकरण

प्रश्न 2) 'व्यावसायिक वित्तपुरवठा' या शब्दाची व्याख्या करा. व्यावसायिक वित्तपुरवठ्याची उद्दिष्टे आणि महत्त्व स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 3) 'वित्तीय नियोजन' म्हणजे काय? वित्तीय नियोजनच्या पायऱ्या स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 4) अग्रहक्क भाग म्हणजे काय? अग्रहक्क भागाचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 5) अल्पकालीन वित्तपुरवठा म्हणजे काय? अल्पकालीन वित्तपुरवठ्याचे स्रोत स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) पैशाच्या समय मूल्याचे महत्व

ब) वित्तीय नियोजनाची उद्दिष्टे

क) कंपनी कायदा (दुरुस्ती) 2013

ड) अल्पकालीन वित्तपुरवठ्याची वैशिष्ट्ये

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB3515

[Total No. of Pages : 4

[6228]-302

M.Com. (Part-II)

302: RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(Credit 2019 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Answer any three questions from question No.2 to question No. 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) A) Fill in the blanks by selecting suitable choice (any 6 out of 8) **[6]**

i) Full form of SPSS is ____

a) Statistical Package for the Social Science

b) Social Package for the Statistical Science

c) Statistical package for the Science Social

d) Statistical Package for the Sociology

ii) The process not needed in experimental research is _____

a) Observation b) Manipulation and replication

c) Controlling d) Reference collection

iii) _____is the purpose of research design.

a) To develop a hypothesis

b) To select a sample

c) To determine the methods for data collection and analysis

d) To Test hypothesis

iv) _____is not a non-probability sampling.

a) Stratified Sampling b) Convenience Sampling

c) Judgement Sampling d) Quota Sampling

P.T.O.

v) _____means selecting the group that you will actually collect data for your research.

a) Sampling b) Population

c) Hypotheses d) Data

vi) A person is given a questionnaire for collecting informaion of his health status, the data provided is_____.

a) Primary b) Secondary

c) Tertiary d) Indirect data

vii) The first page of research report is ———.

a) Title page b) Index

c) Appendix d) Middle Page

viii) APA stands for _____

a) American Psychological Association

b) American Philosophical Association

c) American Pharmacy Association

d) American Physics Association

Q2) Descirbe in detail about 'Objectives of Research' and various steps in Scientific Research Process. **[14]**

Q3) What is 'Sampling'? Explain in detail various types of sampling. **[14]**

Q4) What do you mean by the term 'questionnaire' in research? Explain in detail various types of questionnaires and stages in questionnaire designing. **[14]**

Q5) Explain in detail importance and structure of 'Research Report'. **[14]**

Q6) Write short Notes (Any 2 out of 4) **[12]**

a) Types of Research

b) Review of Literature

c) Sources of data collection

d) Footnote

Total No. of Questions : 6]

PB3515

[6228]-302

M.Com. (Part-II)

302: RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(Credit 2019 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 60**

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (8 पैकी कोणत्याही 6) **[6]**

i) एसपीएसएस (SPSS) चे पूर्ण रूप म्हणजे ..... होय.

अ) सामाजिक विज्ञानासाठी सांख्यिकीय पॅकेज

ब) सांख्यिकी विज्ञानासाठी सामाजिक पॅकेज

क) विज्ञान समाजासाठी सांख्यिकीय पॅकेज

ड) समाजशास्त्रासाठी सांख्यिकीय पॅकेज

ii) प्रायोगिक संशोधनात आवश्यक नसलेली प्रक्रिया म्हणजे ..... होय.

अ) निरीक्षण ब) फेरफार आणि प्रतिकृती

क) नियंत्रण ड) संदर्भ संकलन

iii) ..... हा संशोधन आराखड्याचा चा उद्देश आहे.

अ) गृहीतक विकसित करणे

ब) नमुना निवडण्यासाठी

क) माहितीचे संकलन आणि विश्लेषणाच्या पद्धती निश्चित करणे

ड) गृहीतके तपासण्यासाठी

iv) ..... हे असंभाव्यता (नॉन–प्रॉबेबिलिटी) नमुना निवड पद्धती नाही.

अ) स्तरीकृत नमुना ब) सोयीचे नमुने घेणे

क) जजमेंट सॅम्पलिंग ड) कोटा सॅम्पलिंग

v) ..... म्हणजे तुम्ही तुमच्या संशोधनाच्या समग्रातून प्रत्यक्षात माहिती संकलित करण्यासाठी नमुन्याची निवड करणे होय.

अ) नमुना निवड ब) समग्र

क) गृहीतके ड) माहिती

vi) एखाद्या व्यक्तीस त्याच्या आरोग्य स्थितीची माहिती गोळा करण्यासाठी प्रश्नावली दिली जाते, संकलित केलेली ही ..... माहिती आहे.

अ) प्राथमिक ब) दुय्यम

क) तृतीयक ड) अप्रत्यक्ष माहिती

vii) संशोधन अहवालाचे पहिले पान ..... आहे.

अ) शीर्षक पान ब) अनुक्रमणिका

क) परिशिष्ट ड) मधले पान

viii) एपीए (APA) म्हणजे ..... होय.

अ) अमेरिकन सायकोलॉजिकल असोसिएशन

ब) अमेरिकन फिलॉसॉफिकल असोसिएशन

क) अमेरिकन फार्मसी असोसिएशन

ड) अमेरिकन फिजिक्स असोसिएशन

प्र.*2)* 'संशोधनाची उद्दिष्टे' आणि वैज्ञानिक संशोधन प्रक्रियेतील विविध टप्पे यांचे सविस्तर वर्णन करा. **[14]**

प्र.*3)* 'नमुना निवड' म्हणजे काय? नमुना निवडीचे विविध प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*4)* संशोधनातील 'प्रश्नावली' या शब्दाचा अर्थ लिहा? प्रश्नावलीचे विविध प्रकार आणि प्रश्नावली डिझाइनमधील टप्प्यांचे सविस्तर वर्णन करा. **[14]**

प्र.*5)* 'संशोधन अहवाल' चे महत्त्व आणि रचना/ मांडणी सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*6)* टिपा लिहा (4 पैकी कोणत्याही 2) **[12]**

अ) संशोधनाचे प्रकार

ब) संदर्भ साहित्याचा आढावा

क) माहिती संकलनाचे स्रोत

ड) तळटीप

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB-4520

[Total No. of Pages : 2

[6228]-303
S.Y. M.Com.
ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION
303 - Group A : Advanced Auditing (Paper - V)
(2019 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from Questions No. 2 to Question No. 5***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) **Fill in the blanks (Any 6 out of 8) :** **[6]**

a) The term 'Audit is derived from the Latin word _____.

i) Audire ii) Audit

iii) Accounting iv) Accountancy

b) Auditing begins where _____ ends.

i) Selling ii) Accounting

iii) Production iv) Year

c) _____ means the proof of existence or confirmation of assets and liabilities on the date of balance sheet.

i) Vouching ii) Valuation

iii) Verification iv) Investigation

d) As per _____ an auditor has to make a report to the members of the company on the accounts examined by him.

i) Section 225 ii) Section 226

iii) Section 227 iv) Section 228

P.T.O.

e) SAP is stand for _____.

i) Standard Auditing Practices

ii) Standard Auditing Purposes

iii) Standard Auditing Promotions

iv) Smooth Auditing practices

f) _____ is a statement of collected and considered fact.

i) Audit Report ii) Vouching

iii) Audit committee iv) Audit Notebook

g) According to _____ the role of the Audit Committee shall include reviewing the financial and risk management policies of the company.

i) Clause 47 ii) Clause 48

iii) Clause 49 iv) Clause 50

h) _____ ensure that data is protected from unauthorised disclosure.

i) Authenticing Control ii) Completeness Control

iii) Accuracy Control iv) Privacy Control

Q2) State the important role played by Vouching, Verification and valuation in the process of advanced auditing. **[14]**

Q3) Define Audit Report. Write its contents with special reference to CORO 2003. **[14]**

Q4) What is 'Corporate Governance'? Explain its need and the important principles of Corporate Governance. **[14]**

Q5) Explain uses of Computers for Auditing purposes. **[14]**

Q6) Write Short notes (Any 2 out of 4) : **[12]**

a) Standards on Auditing

b) Computerised Auditing Programme

c) Functions of Audit Committee

d) GST Audit Procedure.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB-4521

[Total No. of Pages : 2

[6228]-304
M.Com. (Part - II)
SPECIALISED AUDITING
304 - Group A : Advanced Accounting and Taxation
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from Questions No. 2 to Question No. 5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) **Fill in the blanks (Any Six) :** **[6]**

a) Under Section 44AB, the gross turnover for the current financial year for the profession is _____.

i) 1 Crore ii) 5 Crore

iii) 50 Lakhs iv) 25 Lakhs.

b) A_____ is an examination of a tax payers' books of Accounts.

i) Tax Audit ii) Proprietary Audit

iii) Special Audit iv) Final Audit

c) Maximum rate CGST prescribed by law for intrastate supply made is _____.

i) 18% ii) 20%

iii) 14% iv) 28%

d) Voucher relates to _____

i) Cash receipt ii) Cash payment

iii) Credit transactions iv) All of the above

e) _____ Is an independent appraisal activity within an organization for the review of operations as a service to management.

i) Compulsory Audit ii) Statutory Audit

iii) Internal Audit iv) Cost Audit

P.T.O.

f) Maharashtra Co-operative Societies Act 1960 has been amended with effect from _____.

i) 16 Feb 2014 ii) 16 June 2014

iii) 14 Feb 2013 iv) 16 June 2015

g) The registrar shall audit or cause to be audited by some person authorized by him, the accounts of every registered society at least_____

i) Once a year ii) Twice a year

iii) Monthly iv) Half Yearly

h) The Appointment of an Auditor is done by _____ of Co-operative Societies.

i) Registrar ii) Management

iii) Shareholders iv) Government

Q2) What is Audit under GST Law? Explain the procedure of GST Audit. **[14]**

Q3) What is Internal Audit? State difference between Internal Check and Internal Audit. **[14]**

Q4) What are the Special points to be considered while conducting Bank Audit? **[14]**

Q5) Explain the right and duties of the Auditor as per Maharashtra State Cooperative Societies Act, 2013. **[14]**

Q6) Write Short notes (Any Two) : **[12]**

a) Types of GST Audit

b) Objectives of Urban Credit Societies.

c) Audit Report of Bank.

d) Secrecy of Profit and Loss items.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB3516

[Total No. of Pages : 4

[6228]-305

M.Com. (Part - II)

BUSINESS LAW (COMMERCIAL LAWS)

305 : Laws Relating to International Business

(2019 Credit Pattern) (Semester - III) (Group - B)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No.2 to question No.5***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting a suitable choice (Any six) **[6]**

i) Public Law is divided into_____Categories.

a) Three

b) Four

c) Two

ii) The three disputes of FDI are over_____.

a) Concern

b) Interest

c) Regard

iii) What's an arbitrator's role?

a) Sit and talk

b) Act like a judge

c) Acts like a jury

iv) The term euro currency market refers to_____

a) The market where the borrowing and lending of currencies takes place outside the country of issue

b) The international foreign exchange market

c) The countries which have adopted Euro as their currency

v) _____means selling the products at a price less than on going price in the market.

a) Quota

b) Tariff

c) Dumping

P.T.O.

vi) GATT was born in the year_____

a) 1948

b) 1945

c) 1947

vii) International trade means_____.

a) Trading Between Andhra Pradesh and Maharashtra

b) Trading in Between Maharashtra and Delhi

c) Trading Between India and America

viii) The wildlife protection act was enacted in the year_____

a) 1972

b) 1977

c) 1981

Q2) What is mean by International Law? Explain the Scope and nature of International Law. **[14]**

Q3) What is mean by international Trade? Explain the Advantages and Disadvantages of International Trade. **[14]**

Q4) What is mean by International Business? Explain the Norms of International Environment Law. **[14]**

Q5) What is the International Commercial Dispute Resolution Mechanism? Explain the Enforcement of foreign Awards in India. **[14]**

Q6) Write short notes (any two) **[12]**

a) Objectives of international Business.

b) Construction contract.

c) Indian Foreign Trade Policies.

d) International Court of Justice and its jurisdiction.

Total No. of Questions : 6]

PB3516

[6228]-305
M.Com. (Part - II)
BUSINESS LAW (COMMERCIAL LAWS)
305 : Laws Relating to International Business
(2019 Credit Pattern) (Semester - III) (Group - B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] **[एकूण गुण : *60***

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहे.

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवावे.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* योग्य पर्याय निवडून रिक्त जागा भरा. (कोणतेही सहा) **[6]**

i) सार्वजनिक कायदा ..... श्रेणीकरण विभागलेला आहे.

अ) तीन

ब) चार

क) दोन

ii) FDI चे तीन वाद संपले .....

अ) चिंता

ब) व्याज

क) आदर

iii) लवादाची भूमिका काय आहे?

अ) बसा आणि बोला

ब) न्यायाधीशासारखे काम करते

क) ज्युरीसारखे काम करते

iv) युरो चलन बाजार या शब्दांचा संदर्भ ..... आहे.

अ) बाजार जेथे चलनांचे कर्ज घेणे आणि देणे जारी केलेल्या देशाबाहेर होते

ब) आंतरराष्ट्रीय परकीय चलन बाजार

क) ज्या देशांनी युरो हे चलन स्वीकारले आहे

v) ..... म्हणजे बाजारातील किंमतीपेक्षा कमी किमतीत उत्पादने विकणे.

अ) कोटा

ब) आयात मालावरील जकात

क) डंपिंग

vi) GATT चा जन्म ..... साली झाला.

अ) 1948

ब) 1945

क) 1974

vii) आंतरराष्ट्रीय व्यापार म्हणजे .....

अ) आंध्रप्रदेश आणि महाराष्ट्र यांच्यात व्यापार

ब) महाराष्ट्र आणि दिल्ली ट्रेडींग दरम्यान व्यापार

क) भारत आणि अमेरिका यांच्यात व्यापार

viii) वन्यजीव संरक्षण कायदा ..... साली लागू करण्यात आला.

अ) 1972

ब) 1977

क) 1981

प्र.2) आंतरराष्ट्रीय कायदा म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय कायद्याची व्याप्ती आणि स्वरूप स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) आंतरराष्ट्रीय व्यापार म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) आंतरराष्ट्रीय व्यवसाय म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय पर्यावरण कायद्याचे नियम स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) आंतरराष्ट्रीय व्यावसायिक विवाद निराकरण यंत्रणा काय आहे? भारतात विदेशी पुरस्कारांची अंमलबजावणी स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) आंतरराष्ट्रीय व्यवसायाची उद्दिष्टे

ब) बांधकाम करार

क) भारतीय परकीय व्यापार धोरणे

ड) आंतरराष्ट्रीय न्यायालय आणि त्याचे अधिकार क्षेत्र

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB-3523

[Total No. of Pages : 4

[6228]-306

M.Com. (Part - II)

WORLD TRADE ORGANISATION - NORMS & PRACTICES

306 : Commercial Laws and Practices

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (Group - B)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Q.1 & Q.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from Q.2 to Q.5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Fill in the blanks by selecting suitable choice. (any 6)** **[6]**

i) How many members are present in the WTO?

a) 200

b) 195

c) 164

ii) Where is the headquarters of the WTO located?

a) India

b) Geneva

c) China

iii) Which article of the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) 1994 addresses the principle of Most Favored Nation Treatment?

a) Article I

b) Article II

c) Article III

iv) General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) went into effect?

a) 1945

b) 1950

c) 1948

P.T.O.

v) _____ is NOT part of the WTO Dispute Settlement Mechanism?

a) Good offices, conciliation and mediation

b) Establishment of panels

c) Ratification of disputes by member states

vi) TRIPS (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) agreement is administered by the _____.

a) World Bank (WB)

b) United Nations Organization (UNO)

c) World Trade Organization (WTO)

vii) Which of the following statement is correct?

a) WTO is not a UN specialized agency

b) WTO is a UN specialized agency

c) Headquarters of the WTO is located in India

viii) _____ agreements deals with WTO.

a) Agreement on Agriculture

b) Agreement on Terrorism

c) Agreement on Tourism

Q2) Explain the objectives and relevance of GATT at present. **[14]**

Q3) Explain the functions and structure of WTO. **[14]**

Q4) What is the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT)? Explain the formation of the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT). **[14]**

Q5) What is the Dispute Settlement Body of WTO? Explain the procedure of disputes settlement. **[14]**

Q6) **Write short notes (Any Two) :** **[12]**

a) GATT Tariff Negotiations

b) Achievements of WTO

c) Developing countries and WTO

d) Conciliation and mediation

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 6]

PB-3523

[6228]-306

M.Com. (Part - II)

WORLD TRADE ORGANISATION - NORMS & PRACTICES

306 : Commercial Laws and Practices

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (Group - B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना : *1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहेत.*

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही 6) **[6]**

i) जागतिक व्यापार संघटनेमध्ये किती सदस्य देश आहेत?

अ) 200

ब) 195

क) 164

ii) जागतिक व्यापार संघटनेचे मुख्यालय कोठे आहे?

अ) भारत

ब) जिनिव्हा

क) चीन

iii) टॅरिफ अँड ट्रेड (GATT) 1994 वरील सामान्य कराराचा कोणता कलम मोस्ट फेव्हर्ड नेशन ट्रीटमेंटच्या तत्त्वाला संबोधित करतो?

अ) कलम I

ब) कलम II

क) कलम III

iv) जकात आणि व्यापारावरील सामान्य करार (GATT) लागू झाला?

अ) 1945

ब) 1950

क) 1948

v) ..... WTO विवाद निपटारा यंत्रणेचा भाग नाही?

अ) चांगली कार्यालये, सलोखा आणि मध्यस्थी

ब) पॅनेलची स्थापना

क) सदस्य राष्ट्रांद्वारे विवादांचे अनुमोदन

vi) TRIPS (बौद्धिक संपदा अधिकारांचे व्यापार–संबंधित पैलू) करार ..... द्वारे प्रशासित केला जातो.

अ) जागतिक बँक (WB)

ब) संयुक्त राष्ट्र संघटना (UNO)

क) जागतिक व्यापार संघटना (WTO)

vii) खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे?

अ) WTO ही संयुक्त राष्ट्रांची विशेष संस्था नाही

ब) WTO ही संयुक्त राष्ट्रांची विशेष संस्था आहे

क) WTO चे मुख्यालय भारतात आहे

viii) ..... करार जागतिक व्यापार संघटनेशी (WTO) संबंधित आहे.

अ) कृषी करार

ब) दहशतवादावरील करार

क) पर्यटन करार

प्रश्न 2) GATT ची उद्दिष्टे आणि प्रासंगिकता स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 3) जागतिक व्यापार संघटनेची (WTO) ची कार्ये आणि रचना स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 4) जकात आणि व्यापारावरील सामान्य करार (GATT) काय आहे? जकात आणि व्यापारावरील सामान्य कराराच्या (GATT) निर्मितीचे स्पष्टीकरण द्या. **[14]**

प्रश्न 5) जागतिक व्यापार संघटनेची (WTO) विवाद निपटारा संस्था काय आहे? विवाद मिटवण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) GATT जकातविषयक वाटाघाटी

ब) WTO ची उपलब्धी / कामगिरी

क) विकसनशील देश आणि WTO

ड) सलोखा आणि मध्यस्थी

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB3517

[Total No. of Pages :2

[6228]-307

M.Com. (Part-II)

307 : COST AUDIT

(2019 Credit Pattern) (Semester- III)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No. 2 to question No. 5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any 6 out of 8): **[6]**

a) Cost Audit programme helps in fixing the _____.

i) Remuneration ii) Liabilities

iii) Responsibility iv) Report

b) The cost audit report under CCRA-Rules, 2014 is to be submitted in _____.

i) Form-3 ii) Form-4

iii) Form-1 iv) Form-2

c) XBRL is a Language Based On:

i) XBL family of languages ii) XRL family of languages

iii) XML family of languages iv) XGL family of languages

d) Efficiency Audit is also known as _____.

i) Performance Audit ii) Cost Audit

iii) Compliance Audit iv) Financial Audit

e) Cost Audit provides reliable cost for_____.

i) Management ii) Creditors

iii) Shareholders iv) Banker

P.T.O.

f) Cost audit program helps in fixing the _____.

i) Efficiency ii) Total works

iii) Responsibility iv) Capacity

g) The _____ Auditor does not comment on the performance efficiency of the company.

i) Cost ii) Tax

iii) Management iv) Financial

h) A Cost Auditor normally relies on _____ evidence.

i) Confidential ii) Persuasive

iii) Financial iv) Tax

Q2) Define the term "Cost Audit". State the objectives, advantages and limitations of cost audit? **[14]**

Q3) Define the term Cost Auditor. Explain the Responsibilities and Liabilities of Cost Auditor. **[14]**

Q4) Discuss the stages involved in planning of Cost Audit. Explain the Verification of Cost records. **[14]**

Q5) Extensible Reporting Language (XBRL)" An effective business Reporting tool. State the purpose and importance of the XBRL software. **[14]**

Q6) Write short notes (Any 2): **[12]**

a) Distinguish between Cost Audit and Financial Audit

b) Qualification of a Cost Auditor

c) Cost Audit in EDP

d) Statutory cost audit

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB-4522

[Total No. of Pages : 2

[6228]-308
M.Com.
MANAGEMENT AUDIT
308 - : Advanced Cost Accounting and Cost System
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from remaining Question No. 2 to Question No. 5***

Q1) **Fill in the blanks (Any Six) :** **[6]**

a) _____ is a systematic examination of decisions and actions of the management to analyse the performance.

i) Management audit ii) Financial Audit

iii) Cost Audit iv) Statutory Audit

b) _____is the public image and perception of a business or brand.

i) Corporate Culture ii) Corporate image

iii) Branding iv) Operational Audit

c) An _____ refers to a method of examining how an organization conducts business

i) Systems Audit ii) efficiency audit

iii) corporate Audit iv) operational audit

d) Human resources audits allow a business to evaluate its _____ and its policies, procedures and common practices.

i) human resources department ii) production department

iii) purchase department iv) procurement department

e) Corporate Services Audit is the audit of _____ of the company.

i) social behaviour ii) financial audit

iii) structure audit iv) programme

P.T.O.

f) An _____ is a set of directions that the auditor and its team members need to follow for the proper execution of the audit.

i) Audit guidelines ii) Audit notes

iii) Audit structure iv) audit program

g) Internal Auditor is appointed by _____.

i) Bankers ii) Shareholder

iii) Government iv) Board Members

h) Bank Audit involves expression of opinion on the _____.

i) Financial Policy ii) Financial Budget

iii) Financial interest iv) Financial Statement

Q2) Define the term Management Audit. Differentiate between Financial Audit and Management Audit. **[14]**

Q3) Who is a Management Accountant? Explain the role of Management Accountant in Decision Making. **[14]**

Q4) What is Operational Audit? Explain in detail the objectives of Operational Audit. **[14]**

Q5) What is Corporate Image? Explain the impact of Corporate image on business. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any Two) : **[12]**

a) Benefits of Management Audit

b) Human Resource Development Audit

c) Sources of Corporate Image

d) Social Cost-Benefit Analysis

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB3518

[Total No. of Pages : 4

[6228]-309

M.Com. (Part-II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

309(D) : Co-operative Credit System

(2019 Credit Pattern) (Semester - III) (Group D)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from questions No. 2 to question No. 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks. (any six): **[6]**

i) Types of loans are _____.

a) Short term loan b) Medium term loan

c) Long term debt d) All of the above

ii) _____ does not come within the limits of loan system.

a) Inadequate availability b) Mass gain

c) Frustrated recovery d) Unproductive use

iii) Long term loan should be repaid by_____.

a) 30 years b) 35 years

c) 40 years d) 50 years

iv) The eligibility criteria for_____ loan is simple.

a) Short term b) Long term

c) Medium term d) None

P.T.O.

v) Salaried Co-operative Credit Institutions work for _____ employees.

a) The public b) Salaried

c) Employees d) Banks

vi) _____ are Non-Agricultural credit institutions.

a) Rural Co-operative Societies

b) Production Co-operative Societies

c) Marketing Co-operative Societies

d) All of the above

vii) _____ comes under the future of rural cooperative banks.

a) Regulation and Control b) Business diversification

c) Capital adequacy d) All of the above

viii) The Rural Cooperative Bank tries to increase _____ in rural areas.

a) Development b) Employment

c) Savings d) All of the above

Q2) Explain the advantages and disadvantages of Medium Term Credit. **[14]**

Q3) Explain the need of institutional credit and limitations of credit system. **[14]**

Q4) Explain the Functioning of Agriculture Credit Cooperative. **[14]**

Q5) Explain the Functions of Rural Cooperative Bank. **[14]**

Q6) Write short Notes (Any Two) **[12]**

a) Short-term Credit

b) Advantages of Long-Term Credit

c) Salary earners by Cooperative Credit Societies.

d) Performance of Rural Cooperative Banks.

Total No. of Questions : 6]

PB3518

[6228]-309

M.Com. (Part-II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

309(D) : Co-operative Credit System

(2019 Credit Pattern) (Semester - III) (Group D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 3* तास*]* *[*एकूण गुण *: 60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 हे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्रमांक 2 पासून प्रश्न क्रमांक 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही सहा) **[6]**

i) ..... हे कर्जाचे प्रकार आहेत.

अ) अल्पकालीन कर्ज ब) मध्यमुदतीचे कर्ज

क) दीर्घकालीन कर्ज ड) वरील सर्व

ii) कर्ज प्रणालीच्या मर्यादा मध्ये ..... हे येत नाही.

अ) अपुरी उपलब्धता ब) मोठ्या प्रमाणात फायदा

क) निराशा जनक वसुली ड) अनुउत्पादक वापर

iii) दीर्घ मुदतीच्या कर्जाची परतफेड ..... वर्षापर्यंत झाली पाहिजे.

अ) 30 वर्ष ब) 35 वर्ष

क) 40 वर्ष ड) 50 वर्ष

iv) ..... या कर्जाचा पात्रता निकष सोपा आहे.

अ) अल्पकालीन ब) दीर्घकालीन

क) मध्यमकालीन ड) कोणतीही नाही

v) पगारदार सहकारी पतसंस्था ..... यासाठी कार्य करतात.

अ) जनता ब) पगारदार

क) कर्मचारी ड) बँका

vi) बिगर कृषी पतसंस्था ..... या आहेत.

अ) ग्रामीण सहकारी संस्था ब) उत्पादन सहकारी संस्था

क) विपणन सहकारी संस्था ड) वरील सर्व

vii) ग्रामीण सहकारी बँकांच्या भवितव्यात ..... येते.

अ) नियमन आणि नियंत्रण ब) व्यवसायाचे विविधीकरण

क) भांडवल पर्याप्त ड) वरील सर्व

viii) ग्रामीण सहकारी बँक, ग्रामीण भागात ..... वाढवण्याचा प्रयत्न करते.

अ) विकास ब) रोजगार

क) बचत ड) वरील सर्व

प्र.*2)* मध्यम कालीन कर्जाचे फायदे व तोटे सांगा. **[14]**

प्र.*3)* संस्थात्मक कर्जाची गरज आणि कर्जप्रणालीच्या मर्यादा स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*4)* कृषी पत सहकारी संस्थेचे कार्ये स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*5)* ग्रामीण सहकारी बँकेची कार्ये स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*6)* टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) अल्पकालीन कर्ज

ब) दीर्घकालीन कर्जाचे फायदे

क) सहकारी पतसंस्थेद्वारे पगार मिळवणारे

ड) ग्रामीण सहकारी बँकांची कामगिरी.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB-3524

[Total No. of Pages : 4

[6228]-310

M.Com. (Part - II)

CO-OPERATION & RURAL DEVELOPMENT

310 : Co-operative & Rural Banking System

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (Group - D)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No. 2 to question No. 5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) **Fill up the blanks with selecting appropriate answers (Any 6 out of 8) : [6]**

i) Overdue become NPA after _____ days.

a) 30 b) 60

c) 90 d) 120

ii) The Kisan Credit Card (KCC) scheme started in Indian Banks in the year _____.

a) 1995 b) 2010

c) 2011 d) 1998

iii) MSC bank was established in the year of _____.

a) 1960 b) 1923

c) 1911 d) 1844

iv) Co-operation word derived from _____ Latin word.

a) Co-operate b) Co-operari

c) Co-operative d) None of the above

v) The head office of NABARD is located at _____.

a) Delhi b) Mumbai

c) Chennai d) Kolkata

P.T.O.

vi) The _____ controls the cooperative banks that falls under the banking regulation act of 1949.

a) RBI b) NABARD

c) SBI d) Co-operative Department

vii) NABARD was established by the recommendations by _____ committee.

a) K. P. committee b) Narsimhan committee

c) Rangarajan committee d) Shivaraman committee

viii) Crop Loan means : _____.

a) Loan on the basis of crop b) Long term loans

c) No security loan d) Medium term loan

Q2) Explain in detail the types and disbursement of crop loan system of Co-Operative Banks. **[14]**

Q3) State the functions and problems of Maharashtra state Co-Operative Bank in agricultural credit. **[14]**

Q4) Describe the role of NABARD in Agricultural Finance and Rural Development. **[14]**

Q5) Explain the role of RBI in Co-operative credit in India. **[14]**

Q6) **Write short notes on (any-2 Out -4) :** **[12]**

a) Kisan credit card.

b) Objectives of MSC Bank.

c) Organisation of NABARD.

d) Objectives of National Federation of State Co-operative Banks.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 6]

PB-3524

[6228]-310

M.Com. (Part - II)

CO-OPERATION & RURAL DEVELOPMENT

310 : Co-operative & Rural Banking System

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना : *1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.*

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्रश्न 1) योग्य उत्तराची निवड करून गाळलेल्या जागा भरा (8 पैकी कोणत्याही 6) : **[6]**

i) थकीत कर्ज ..... च्या कालवधीनंतर निष्क्रिय मालमात्तेत समाविष्ट होते

अ) 30 ब) 60

क) 90 ड) 120

ii) किसान क्रेडीट कार्ड (KCC) योजना भारतीय बँकामध्ये ..... मध्ये सुरू झाली

अ) 1995 ब) 2010

क) 2011 ड) 1998

iii) महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेचे स्थापना ..... या वर्षी झाली.

अ) 1960 ब) 1923

क) 1911 ड) 1844

iv) Co-operation हा शब्द ..... या लॅटीन शब्दापासून तयार झालेला आहे.

अ) Co-operate ब) Co-operari

क) Co-operative ड) या पैकी काहीही नाही

v) नाबार्ड चे मुख्य कार्यालय हे ..... येथे स्थित आहे.

अ) दिल्ली ब) मुंबई

क) चेन्नई ड) कोलकत्ता

vi) ..... हे 1949 च्या बँकिंग नियमन कायद्यांतर्गत येणाऱ्या सहकारी बँकावर नियंत्रण ठेवते.

अ) आर बी आय ब) नाबार्ड

क) एस बी आय ड) सहकार खाते

vii) नाबार्डची स्थापना ..... समितीच्या शिफारशीद्वारे करण्यात आली.

अ) के. पी. समिती ब) नरसिंहन समिती

क) रंगराजन समिती ड) शिवरामन समिती

viii) पिक कर्ज म्हणजे .....

अ) पिक आधारीत कर्ज ब) टीर्घ मुदत कर्ज

क) असुरक्षित कर्ज ड) मध्यम मुदत कर्ज

प्रश्न 2) सहकारी बँकाच्या पिक कर्जपद्धतीचे प्रकार आणि वितरण सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 3) कृषी कर्जामध्ये महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेची कार्ये आणि समस्या सांगा. **[14]**

प्रश्न 4) कृषी पतपुरवठ्यात आणि ग्रामीण विकासामध्ये नाबार्डच्या भूमिकेचे वर्णन करा. **[14]**

प्रश्न 5) भारतातील सहकारी कर्जामध्ये आर बी आय च्या भूमिका स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (4 पैकी कोणत्याही 2) **[12]**

अ) किसान क्रेडीट कार्ड

ब) महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेची उद्दिष्टे

क) नाबार्ड चे संघटन

ड) राज्य सहकारी बँकाच्या राष्ट्रीय महासंघाची उद्दिष्टे

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : [ ]

PB3519

[Total No. of Pages : 4

[6228]-311

M.Com. (Part-II)

BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT

311 : Entrepreneurial Behaviour

(2019 Credit Pattern) (Semester - III) (Paper V) (Group E)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from questions No. 2 to question No. 5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks. (any six): **[6]**

i) Entrepreneurship Development Program is helpful for _____.

a) First Generation Entrepreneurs b) Future Generation Entrepreneurs

c) Existing Entrepreneurs d) None of the above

ii) Importance of Entrepreneurship includes _____.

a) Economic and Dynamic Activity

b) Innovation and Profit potential

c) Risk bearing

d) All of the above

iii) _____ is the need of Entrepreneurship.

a) For New Innovation b) To Fill gap in growth

c) For healthy competition d) All of the above

iv) _____ can motivate the Entrepreneurs at its best

a) Money b) Personal Values

c) Pull Influences d) All of the above

P.T.O.

v) The process of creating something new is called _____.

a) Innovation b) Business

c) Creative flexibility d) Growth

vi) _____ allow businesses to create and implement ideas and innovations and improve their performance.

a) Profit b) Opportunities

c) Finance d) Money

vii) _____ type of Entrepreneurs utilizes a chance to introduce a new technique or new product.

a) Innovative Entrepreneur b) Instigated Entrepreneur

c) Initiative Entrepreneur d) Intelligent Entrepreneur

viii) _____ should be involved in preparing a firm's business plan.

a) Accountant b) Engineer

c) Entrepreneur d) Manager

Q2) What is Entrepreneurship training? State the objectives of training & training components. **[14]**

Q3) What do you mean by Entrepreneurship Development? Explain the Entrepreneurship problems and Entrepreneurship limitations. **[14]**

Q4) Explain in details importance and Skills of trainer. **[14]**

Q5) Explain scope and opportunities for Entrepreneurship in Service Sector **[14]**

Q6) Write short Notes (Any Two) **[12]**

a) Techniques used for behavioral tests.

b) Skills required for effective Entrepreneurship Development.

c) Significance of Boost Training Support.

d) New Trends in Service Sector.

Total No. of Questions : 6]

PB3519

[6228]-311

M.Com. (Part-II)

BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT

311 : Entrepreneurial Behaviour

(2019 Credit Pattern) (Semester - III) (Paper V) (Group E)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्रमांक 1 व प्रश्न क्रमांक 6 हे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्रमांक 2 ते प्रश्न क्रमांक 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) उद्योजकता विकास कार्यक्रम ..... साठी उपयुक्त आहे.

अ) पहिल्या पिढीतील उद्योजक ब) भावी पिढीचे उद्योजक

क) विद्यमान उद्योजक ड) वरीलपैकी काहीही नाही

ii) उद्योजकतेच्या महत्त्वामध्ये ..... यांचा समावेश होतो.

अ) आर्थिक आणि गतिमान क्रियाकलाप ब) नवकल्पना आणि नफा क्षमता

क) जोखीम पत्करणे ड) वरील सर्व

iii) उद्योजकतेची गरज काय आहे?

अ) नवीन इनोव्हेशनसाठी ब) वाढीतील अंतर भरून काढणे

क) निरोगी स्पर्धेसाठी ड) वरील सर्व

iv) ..... उद्योजकांना सर्वोत्तम प्रकारे प्रेरित करू शकतात.

अ) पैसा ब) वैयक्तिक मूल्ये

क) पुल प्रभाव ड) वरील सर्व

v) काहीतरी नवीन तयार करण्याच्या प्रक्रियेला ..... म्हणतात.

अ) नवोपक्रम ब) व्यवसाय

क) सर्जनशील लवचिकता ड) वाढ

vi) ..... व्यवसायांना कल्पना आणि नवकल्पना तयार करण्यास आणि अंमलात आणण्यास आणि त्यांचे कार्यप्रदर्शन सुधारण्यास अनुमती देते.

अ) नफा ब) संधी

क) वित्त ड) पैसा

vii) ..... उद्योजकाचे प्रकार नवीन तंत्र किंवा नवीन उत्पादन सादर करण्याच्या संधीचा उपयोग करतात.

अ) नाविन्यपूर्ण उद्योजक ब) उत्तेजीत उद्योजक

क) उपक्रमशील उद्योजक ड) बुद्धिमान उद्योजक

viii) व्यवसाय योजना तयार करण्यात ..... सहभाग असावा.

अ) लेखापाल ब) अभियंता

क) उद्योजक ड) व्यवस्थापक

प्र.2) उद्योजकता प्रशिक्षण म्हणजे काय? उद्योजकीय प्रशिक्षणातील उद्देश व प्रशिक्षणाचे घटक स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) उद्योजकता विकास म्हणजे काय? उद्योजकता समस्या आणि उद्योजकता मर्यादा स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) उद्योजकतेमध्ये प्रशिक्षकाचे महत्त्व व उद्योजकतेसाठी आवश्यक असलेले प्रशिक्षकाचे कौशल्य स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) सेवा क्षेत्रातील उद्योजकतेची व्याप्ती व उद्योजकतेच्या संधी स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) वर्तणूक चाचण्यांसाठी वापरलेले तंत्र

ब) प्रभावी उद्योजकता विकासासाठी आवश्यक कौशल्ये

क) बूस्ट ट्रेनिंग सपोर्टचे महत्त्व

ड) सेवा क्षेत्रातील नवीन ट्रेंड

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB-3525

[Total No. of Pages : 4

[6228]-312
M.Com. (Part - II)
BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT
312 : Entrepreneurship
(2019 Pattern) (Semester - III) (Group - E)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Q.1 and Q.6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 Questions from Q. No. 2 to Q. No. 5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) **Fill in the blanks. (Any 6)** **[6]**

i) The application for registration of a small scale unit should be submitted to _____

a) General Manager, DIC b) Director, DIC

c) General Manager, NSIC d) Director, NSIC

ii) An individual who starts, creates and manages a new business can be called as _____.

a) The Leader b) The Manager

c) A Professional d) An Entrepreneur

iii) Industrial Finance Corporation of India (IFCI) was established in the year _____

a) 1944 b) 1946

c) 1948 d) 1950

iv) An essential characteristic of creativity is _____.

a) Convergent Thinking b) Originalities of Idea

c) Preference for repeating tasks d) Centration in Thought

v) _____ is the element for identification of Entrepreneurial opportunities.

a) Assets b) Project

c) Market d) Industry

P.T.O.

vi) _____ provide SWOT analysis.

a) Project Report b) Project Sheet

c) Business Plan d) Business Deal

vii) _____ is the major component of Business Ethics.

a) Ethics b) Ethical Principle

c) Role of Behaviour d) Environment

viii) In _____ industries labour force consists of family members.

a) Small Scale b) Large Scale

c) Cottage d) Medium Scale

Q2) Explain Maharashtra State Financial Corporation (MFSC) and Small Industries Service Institute (SISI). Explain in detail Role of SISI in Development of Small Industries. **[14]**

Q3) What is the Meaning of 'Entrepreneurship? Explain Role of Entrepreneur in Developing new business. **[14]**

Q4) What is 'Business Plan'? How do we prepare Business Plan? **[14]**

Q5) What is 'Small Industries Development Bank of India' (SIDBI)? Explain in detail Role of SIDBI in development of Small Industries. **[14]**

Q6) Write short notes on : (Any 2) **[12]**

a) Maharashtra State Finance Corporation

b) Challenges of Entrepreneurship Development

c) Research and Development in Development of Entrepreneurship

d) Small Industries Service Institutes

Total No. of Questions : 6]

PB-3525

[6228]-312
M.Com. (Part - II)
BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT
312 : Entrepreneurship
(2019 Pattern) (Semester - III) (Group - E)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना : *1)* *प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.*

2) *प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मध्ये कोणत्याही तीन सोडवा.*

3) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

4) *संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) लघु उद्योगाच्या नोंदणीसाठी अर्ज ..... ला सादर करावा.

अ) महाव्यवस्थापक, DIC ब) संचालक, DIC

क) महाव्यवस्थापक, NSIC ड) संचालक, NSIC

ii) नवीन व्यवसाय सुरू करणारी, निर्माण करणारी आणि व्यवस्थापित करणारी व्यक्ती ..... म्हणून ओळखली जाऊ शकते.

अ) नेता ब) व्यवस्थापक

क) व्यावसायिक ड) उद्योजक

iii) इंडस्ट्रियल फायनान्स कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया (IFCI) ची स्थापना ..... मध्ये झाली.

अ) 1944 ब) 1946

क) 1948 ड) 1950

iv) सर्जनशीलतेचे एक आवश्यक वैशिष्ट्य ..... आहे.

अ) अभिसरण विचार ब) कल्पनेचे मूळ

क) कार्यांची पुनरावृत्ती करण्यास प्राधान्य ड) विचारात केंद्रीकरण

v) ..... हा उद्योजकीय संधी ओळखण्यासाठीचा घटक आहे.

अ) मालमत्ता ब) प्रकल्प

क) बाजार ड) उद्योग

vi) ..... SWOT विश्लेषण प्रदान करते.

अ) प्रकल्प अहवाल ब) प्रकल्प पत्रक

क) व्यवसाय योजना ड) व्यवसाय करार

vii) ..... हा व्यवसाय नैतिकतेचा प्रमुख घटक आहे.

अ) नैतिकता ब) नैतिक तत्व

क) वर्तनाची भूमिका ड) पर्यावरण

viii) ..... उद्योगांमध्ये कामगार शक्ती कुटुंबातील सदस्यांचा समावेश होतो.

अ) लहान ब) मोठे

क) कुटीर उद्योग ड) मध्यम

प्रश्न 2) 'महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महामंडळ' (MFSC) आणि 'लघु उद्योग सेवा संस्था' (SISI) स्पष्ट करा. लघु उद्योगांच्या विकासात 'लघु उद्योग सेवा संस्था' (SISI) ची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 3) 'उद्योजकता' चा अर्थ काय आहे? नवीन व्यवसाय विकसित करण्यामध्ये उद्योजकाची भूमिका स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 4) 'व्यवसाय योजना' म्हणजे काय? आपण व्यवसाय योजना कशी तयार करू? **[14]**

प्रश्न 5) 'स्मॉल इंडस्ट्रीज डेव्हलपमेंट बँक ऑफ इंडिया' (SIDBI) म्हणजे काय? लघु उद्योगांच्या विकासात (SIDBI) ची भूमिका तपशीलवार सांगा. **[14]**

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) महाराष्ट्र राज्य वित्त महामंडळ

ब) उद्योजकता विकासाची आव्हाने

क) उद्योजकतेच्या विकासामध्ये संशोधन आणि विकास

ड) लघु उद्योग सेवा संस्था

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB3520

[Total No. of Pages : 4

[6228]-313
M.Com. (Part-II)
313 : HUMAN RESOURCE MANAGEMENT
(2019 Credit Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No. 2 to question No. 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks with most appropriate alternative (Any Six): **[6]**

i) _____ is a function of HRM.

a) Training and developing people

b) Purchasing Material

c) Issuing Securities

ii) _____ is the challenge faced by HRM in the changing business scenario.

a) Less Competition

b) Technological Advancement

c) Stable Workforce

iii) The main purpose of Employee contract/leasing in HRM is _____.

a) To Train employees

b) To Terminate employees

c) To provide temporary staff

iv) Selection in HRM may mean _____.

a) Employee Training process

b) Employee hiring process

c) Employee promotion process

P.T.O.

v) The primary objective of HRM planning is _____.

a) Maximize Profits

b) Minimize Cost

c) Meet future workforce requirement

vi) Suspension in context of retirement in HRM means _____.

a) Involuntary termination by the employer

b) Transfer to another department

c) Temporary removal from employment

vii) Merit Rating means _____.

a) To terminate employee

b) To recruit new employees

c) To evaluate employee promotions and transfers.

viii) Biometric time tracking in HRM means _____.

a) Using physical clocks

b) Manual Time Tracking

c) Automated tracking using biometric data

Q2) Define the term Human Resource Management. Explain in detail the HRM challenges in changing business scenario. **[14]**

Q3) Define the terms "Recruitment and Retirement". Explain different types of retirement. **[14]**

Q4) What is Training? Explain different methods of training. **[14]**

Q5) What is E-HR? Explain the benefits and cost of E-HR and the future of E-HR. **[14]**

Q6) Write Short Notes. (Any Two) **[12]**

a) WTO and Labour Standards

b) Recruitment sources and policy

c) Performance Appraisal

d) Recent Trends in E HRM after Covid 19

Total No. of Questions : 6]

PB3520

[6228]-313

M.Com. (Part-II)

313 : HUMAN RESOURCE MANAGEMENT

(2019 Credit Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 60**

सूचना :– *1)* प्रश्न क्रमांक 1 व प्रश्न क्रमांक 6 हे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्रमांक 2 ते प्रश्न क्रमांक 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) ..... हे मानव संसाधन व्यवस्थापनाचे कार्य आहे.

अ) लोकांना प्रशिक्षण देणे आणि विकसित करणे

ब) खरेदी साहित्य

क) सिक्युरिटीज जारी करणे

ii) बदलत्या व्यवसायाच्या परिस्थितीत मानव संसाधन व्यवस्थापनासमोरील ..... आव्हान आहे.

अ) कमी स्पर्धा

ब) तांत्रिक प्रगती

क) स्थिर कार्यबल

iii) मानव संसाधन व्यवस्थापनामध्ये कर्मचारी करार/भाडेपट्टीचा मुख्य ..... हा उद्देश आहे.

अ) कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण देणे

ब) कर्मचाऱ्यांना काढून टाकणे

क) तात्पुरते कर्मचारी पुरवणे

iv) मानव संसाधन व्यवस्थापनामधील निवडीचा अर्थ ..... असा होतो.

अ) कर्मचारी प्रशिक्षण प्रक्रिया

ब) कर्मचारी भरती प्रक्रिया

क) कर्मचारी पदोन्नती प्रक्रिया

v) मानव संसाधन व्यवस्थापन नियोजनाचे प्राथमिक ..... उद्दिष्ट आहे.

अ) नफा वाढविणे

ब) खर्च कमी करणे

क) भविष्यातील कामगारांची आवश्यकता पूर्ण करणे

vi) मानव संसाधन व्यवस्थापनामध्ये सेवानिवृत्तीच्या संदर्भात निलंबन म्हणजे ..... होय.

अ) नियोक्त्याद्वारे अनैच्छिक समाप्ती

ब) दुसऱ्या विभागात बदली

क) नोकरीतून तात्पुरते काढून टाकणे

vii) मेरिट रेटिंग म्हणजे .....

अ) कर्मचाऱ्यांना काढून टाकणे

ब) नवीन कर्मचारी भरती करणे

क) कर्मचाऱ्यांच्या पदोन्नती आणि बदल्यांचे मूल्यांकन करणे.

viii) मानव संसाधन व्यवस्थापनामध्ये बायोमेट्रिक टाइम ट्रॅकिंग म्हणजे ..... होय.

अ) भौतिक घड्याळे वापरणे

ब) मॅन्युअल टाइम ट्रॅकिंग

क) बायोमेट्रिक डेटा वापरून स्वयंचलित ट्रॅकिंग

प्र.2) 'मानव संसाधन व्यवस्थापन' या संकल्पनेची व्याख्या दया. बदलत्या व्यवसायातील मानव संसाधन व्यवस्थापन (HRM) आव्हानांचे तपशीलवार वर्णन करा. **[14]**

प्र.3) ''भरती आणि सेवानिवृत्ती'' या संकल्पनेची व्याख्या करा. निवृत्तीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) 'प्रशिक्षण' म्हणजे काय? प्रशिक्षणाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) ई–मानव संसाधन व्यवस्थापन (E-HR) म्हणजे काय? ई–मानव संसाधन व्यवस्थापनाचे (E-HR) फायदे आणि किंमत आणि ई–मानव संसाधन व्यवस्थापनाचे (E-HR) भविष्य स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) WTO आणि कामगार मानके

ब) भरती स्रोत आणि धोरण

क) कामगिरी मूल्यांकन

ड) कोविड 19 नंतर ई–मानव संसाधन व्यवस्थापनामधील अलीकडील प्रवाह

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB-3526

[Total No. of Pages : 4

[6228]-314

M.Com. (Part - II)

314 : ORGANIZATIONAL BEHAVIOUR

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Questions No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No. 2 to question No. 5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) **Fill in the blank with the most appropriate alternative (Any Six) : [6]**

i) "Leadership motivate the people to work and not the power of money" this concept is related to _____.

(Autocratic Model, Custodial Model, Supportive Model, Collegial Model)

ii) Forces affecting organisational behaviour are _____.

(People, Environment, Technology, All of the above)

iii) _____ is a positive feeling about the job resulting from an evaluation of the characteristics.

(Job Enlargement, Job Satisfaction, Job Enhancement, Job Enrichment)

iv) _____ is a method of measuring attitude.

(Opinion survey, Interview, Scaling techniques, All of the above)

v) In vroom's theory of motivation is product of a _____.

(Expectancy, Instrumentally, Valence, All of the above)

vi) The first stage of motivational process is _____.

(Drive state, Instrumental behaviour, Goal, Frustration)

vii) Believes, attitudes, traditions and expectations which are shared by group members is called _____.

(Group norms, Group communication, Group cohesiveness, Group structure)

viii) _____ is not a characteristic of a team?

(Minimum and formal knowledge sharing, collective output, Individual and collective responsibility, Fluid dimension to roles and tasks)

P.T.O.

Q2) Define the term "Organizational Behaviour." Explain in detail the Impact of Globalisation on "Organizational Behaviour." **[14]**

Q3) What is Job satisfaction? Explain in details the Consequence & Outcomes of job satisfaction. **[14]**

Q4) Define the term Motivation. Describe types of Motives & Motivational process. **[14]**

Q5) Define the term Conflict. Explain the types of conflict and method of handling Conflict. **[14]**

Q6) **Write Short Note. (any two) :** **[12]**

a) Models of Organizational Behaviour

b) Organisational Culture

c) Vroom's Expectancy Theory

d) Team

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 6]

PB-3526

[6228]-314
M.Com. (Part - II)
314 : ORGANIZATIONAL BEHAVIOUR
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना : *1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.*

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्रश्न 1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) ''नेतृत्वाद्वारे लोकांना काम करण्यासाठी प्रेरित केले जाते, केवळ पैशाद्वारे लोकांना प्रेरित करता येत नाही'' ही संकल्पन ..... संबंधित आहे.
(हुकूमशाही प्रतिमान, काळजीवाहक प्रतिमान, आधारात्मक प्रतिमान, समहेत्वात्मक प्रतिमान)

ii) संघटनात्मक वर्णनावरती परिणाम करणारा घटक पुढीलपैकी ..... हा आहे.
(व्यक्ती, पर्यावरण, तंत्रज्ञान, वरीलपैकी सर्व)

iii) नोकरीबद्दल सकारात्मक भावना म्हणजे ..... त्याच्या वैशिष्ट्यांचे मुल्यांकन केल्याने होते.
(कार्य विस्तार, कार्य समाधान, कार्य आकार, कार्य समुद्धी)

iv) प्रवृत्तीचे मापन करण्यासाठी ..... पद्धत वापरली जाते.
(मत सर्वेक्षण, मुलाखत, श्रेणी तंत्रे, वरीलपैकी सर्व)

v) वृमच्या प्रेरणेच्या सिद्धांतानुसार प्रेरणा या ..... चे उत्पादन असताता.
(संप्रेरन, सामधनीभूतता, व्हॅलेन्स, वरीलपैकी सर्व)

vi) प्रेरनात्मक प्रक्रियेची पहिली पायरी ..... ही आहे.
(चालना स्थिती, साधनीभूत वर्तन, ध्येय, नैराश्य)

vii) समुहातील सदस्यांद्वारे विश्वास, प्रवृत्ती, परंपरा आणि अपेक्षा यांची जी देवाण–घेवाण केली जाते त्याला ..... असे म्हणतात.
(समूह अटी, समूह संप्रेषनण, समूह सुसंवाद, समूह संरचना)

viii) ..... हे संघाचे वैशिष्टे मानले जात नाही.
(ज्ञानाची किमान आणि ऑपचारिक देवाणघेवाण, समग्र प्रदान, व्यक्तिगत आणि सामुहिक जबाबदारी, भूमिका आणि कार्य यांचे प्रवाही पैलू)

प्रश्न 2) संघटनात्मक वर्णन या संकल्पनेची व्याख्या द्या. जागतिकीकरणाचा संघटनात्मक वर्णनावर झालेला परिणाम स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 3) कार्य समाधान म्हणजे काय? कार्य समाधानाचे परिणाम आणि निष्पत्ती सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 4) प्रेरणा या संकल्पनेची व्याख्या द्या. प्रेरणेचे प्रकार आणि प्रेरणात्मक प्रक्रिया विशद करा. **[14]**

प्रश्न 5) संघर्ष या संकल्पनेची व्याख्या द्या. संघर्षाचे प्रकार आणि संघर्ष हाताळण्याच्या पद्धती स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 6) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) संघटनात्मक वर्तनाची प्रतिमाने

ब) संघटनात्मक संस्कृती

क) वृमचा संप्रेरण सिद्धांत

ड) संघ

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB3521

[Total No. of Pages : 4

[6228]-315
M.Com. (Part-II)
BANKING AND FINANCE
315 : Foreign Exchange
(2019 Credit Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No. 2 to question No. 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the Blanks. (any 6) **[6]**

i) The increase in the value of Foreign exchange rate which is done intentionally by the government called _____.

a) Appreciation b) Revaluation

c) Depreciation d) Devaluation

ii) Export Credit Guarantee Corporation (ECGC) is a _____ undertaking.

a) Reserve Bank of India b) Ministry of finance

c) EXIM Bank d) Central Govt. of India.

iii) _____ was introduced in the year 1992.

a) FERA b) LERMS

c) FEMA d) FCNR

iv) _____ is responsible for administration of FEMA.

a) Central Government b) State Goverment

c) Reserve Bank of India d) National Banks

P.T.O.

v) _____ risk is also known as country risk.

a) Legal Risk
b) Transfer Risk
c) Exchange Risk
d) Operational Risk

vi) EXIM Bank was established on _____.

a) 1 January 1981
b) 2 February 1981
c) 1 January 1982
d) 2 January 1982

vii) _____ helps in confirming the source of exportable goods.

a) Packing list
b) Commercial Invoice
c) Carting order
d) Certificate of origin

viii) Every Foreign currency related transaction is reported to the _____.

a) Dealing room
b) Central Bank
c) Risk room
d) Government

Q2) What is Foreign Exchange Management Act 2000? Explain its objectives and features. **[14]**

Q3) Discuss the various types of Export documents. **[14]**

Q4) What is meant by spot market? Explain the features of spot market. **[14]**

Q5) Discuss the functions and objectives of EXIM Bank of India. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any Two) **[12]**

a) Legal Risk
b) Post shipment credit
c) Foreign Exchange options
d) Dealing Room

Total No. of Questions : 6]

PB3521

[6228]-315
M.Com. (Part-II)
BANKING AND FINANCE
315 : Foreign Exchange
(2019 Credit Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] **[एकूण गुण : 60**

सूचना :–
1) प्रश्न क्रमांक 1 व प्रश्न क्रमांक 6 हे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्न क्रमांक 2 ते प्रश्न क्रमांक 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) गाळलेल्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) सरकारद्वारे हेतूपूर्वक केलेली परकीय चलन वाढीला ..... म्हणतात.

अ) अधिमुल्यन ब) पुनर्मूल्यांकन

क) मुल्यरास ड) अवमूल्यन

ii) निर्यात पत हमी (ECGC) ..... उपक्रम आहे.

अ) भारतीय रिझर्व बँक ब) अर्थ मंत्रालय

क) आयात निर्यात बँक ड) केंद्र सरकार

iii) ..... ही पद्धती 1992 ला उदयास आली.

अ) FERA ब) LERMS

क) FEMA ड) FCNR

iv) FEMA च्या प्रशासनासाठी ..... जबाबदार आहे.

अ) केंद्र सरकार ब) राज्य सरकार

क) भारतीय रिझर्व बँक ड) राष्ट्रीय बँका

v) ..... जोखिम, देश जोखीम म्हणून देखिल ओळखली जाते.

अ) कायदा विषयक जोखिम ब) हस्तांतरण जोखिम

क) विनिमय दर जोखिम ड) दैनंदिन व्यवहारातील जोखिम

vi) आयात–निर्यात बँकेची (EXIM Bank) स्थापना ..... रोजी झाली.

अ) 1 जानेवारी 1981 ब) 2 फेब्रुवारी 1981

क) 1 जानेवारी 1982 ड) 2 जानेवारी 1982

vii) ..... निर्यातक्षम वस्तुंच्या स्त्रोतांची पुष्टी करण्यात मदत करते.

अ) पॅकींग यादी ब) व्यावसायिक चलन

क) कार्टिंग ऑर्डर ड) मूळ प्रमाणपत्र

viii) प्रत्येक विदेशी चलनाशी संबंधीत व्यवहार ..... ला कळवला जातो.

अ) डिलींग रुम ब) सेंट्रल बँक

क) जोखिम खोली ड) सरकार

प्र.2) परकीय चलन व्यवस्थापन कायदा, 2000 म्हणजे काय? या कायदयाची उद्दीष्ट्ये आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) विविध प्रकारच्या निर्यात दस्तऐवजांची चर्चा करा. **[14]**

प्र.4) हजर बाजार म्हणजे काय? हजर बाजाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) आयात निर्यात बँकेची (EXIM Bank) कार्ये आणि उद्दीष्ट्ये यांची चर्चा करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) कायदेशीर जोखिम

ब) नौभरण उत्तर वित्तपुरवठा

क) परकीय विनिमय पर्याय (option)

ड) व्यवहार कक्ष

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB-3527

[Total No. of Pages : 4

[6228]-316

M.Com. (Part - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

316 : International Finance

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (Group - G)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any Three Questions from Question No.2 to Question No.5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) **Fill in the blanks by Selecting suitable choice (Any Six) :** **[6]**

i) _____ is not a type of international banking office.

a) Correspondent Bank b) Foreign offices

c) Nationalized banks d) Affiliate banks

ii) _____ services is not provided by the Offshore Banking Center.

a) Loan to Central Bank b) Project planning

c) Syndicated loans d) Issue of short term instruments

iii) Full form of ADR is _____.

a) All-India Depository Receipts

b) American Domestic Receipts

c) American Depository Receipts

d) All-India Domestic Receipts

iv) Maturity period of Eurobonds are generally _____.

a) Short period b) Medium and long period

c) Very few periods d) Too long period

v) More instability in currency is called as _____.

a) Country risk b) Financial risk

c) Currency risk d) Liquidity risk

P.T.O.

vi) An act which is enacted to regulate payments and foreign exchange in India, is _____.

a) FERA b) FEMA

c) FEDAI d) FIDA

vii) _____ helps countries to meet deficit in balance of payments.

a) IMF b) WTO

c) World Bank d) UNO

viii) International Bank for reconstruction and development is also known as

a) International Bank b) World Bank

c) Asian Development Bank d) Bank of America

Q2) Explain the various types of International Banking Offices. **[14]**

Q3) Explain the types of Instruments used in International Debt Market. **[14]**

Q4) Define Exchange Rate. Explain the classification of New Exchange Rate Regime. **[14]**

Q5) Explain the Objectives and Functions of International Bank for Reconstruction and Development. **[14]**

Q6) **Write Short Notes (Any Two) :** **[12]**

a) Euro Notes

b) ADR

c) Special Drawing Rights (SDR)

d) BRICS

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 6]

PB-3527

[6228]-316

M.Com. (Part - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

316 : International Finance

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (Group - G)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना : 1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 पासून प्रश्न क्र. 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्रश्न 1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) ..... हे आंतरराष्ट्रीय बँकिंग कार्यालय नाही.

अ) प्रतिनिधिक बँक ब) परदेशस्थ कार्यालय

क) राष्ट्रीयकृत बँका ड) दुय्यम आणि संलग्न बँक

ii) ऑफशोर बँकिंग सेंटर ..... सेवा पुरवित नाही.

अ) मध्यवर्ती बँकेला कर्ज

ब) प्रकल्प नियोजन

क) संघटित संयुक्त कर्ज

ड) अल्प व मध्यम मुदतीच्या वित्तीय साधनांचे वितरण

iii) ..... हे ए.डी.आर. चे पूर्ण रूप आहे.

अ) ऑल इंडिया डिपॉझिटरी रिसीट ब) अमेरिकन डोमेस्टिक रिसीट

क) अमेरिकन डिपॉझिटरी रिसीट ड) ऑल इंडिया डोमेस्टिक रिसीट

iv) सर्वसामान्यपणे युरोबॉन्ड हे ..... मुदतीचे असतात.

अ) अल्प ब) मध्यम व दीर्घ

क) अति अल्प ड) अति दीर्घ

v) चलनातील अधिक अस्थिरता ..... म्हणून ओळखली जाते.

अ) देशांतर्गत जोखीम ब) वित्तीय जोखीम

क) चलन जोखीम ड) तरलतेचा धोका

vi) भारतात देयके आणि परकीय चलन नियमित करण्यासाठी ..... हा अधिनियमित कायदा आहे.

अ) फेरा ब) फेमा

क) फेडाई ड) फीडा

vii) ..... देशांना व्यवहार तोलातील तूट भरून काढण्यास मदत करते.

अ) आय.एम.एफ. ब) डब्ल्यू.टी.ओ.

क) जागतिक बँक ड) युनो

viii) आंतरराष्ट्रीय पुनर्निर्माण व विकास बँक ..... म्हणून ओळखली जाते.

अ) आंतरराष्ट्रीय बँक ब) जागतिक बँक

क) आशियाई विकास बँक ड) बँक ऑफ अमेरिका

प्रश्न 2) आंतरराष्ट्रीय बँकव्यवसाय कार्यालयाचे प्रकार स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 3) आंतरराष्ट्रीय कर्ज बाजारातील विविध साधने स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 4) विनिमय दराची व्याख्या करा. नवीन विनिमय दर प्रणालीचे वर्गीकरण स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 5) आंतरराष्ट्रीय पुनर्रचना व विकास बँकेची (IBRD) उद्दिष्टे आणि कार्ये स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) युरो नोट्स

ब) ए.डी.आर.

क) विशेष आहरण अधिकार (SDR)

ड) ब्रिक्स

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB3522

[Total No. of Pages : 4

[6228]-317
M.Com. (Part-II)
317(H) : INTERNATIONAL MARKETING
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from questions No. 2 to question No. 5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) Fill in the blank selecting suitable choice (any six): **[6]**

i) _____ is the performance of business activities that direct the flow of a company's goods and services to consumers or users in more than one nation for a profit.

a) Domestic Marketing b) International Marketing

c) Multinational Marketing d) Universal Marketing

ii) _____ factors affects international marketing decisions.

a) Political b) Economical

c) Social d) All of the above

iii) Internal Marketing means _____.

a) Marketing outside the country

b) Marketing inside the company

c) Marketing with Family members

d) Marketing inside the country

iv) _____ corporation produces in the home country or in a single country and focuses on marketing these products globally or vice a versa.

a) Global b) International

c) Transnational d) None of the above

P.T.O.

v) Market segmentation means _____.

a) Dividing the selling staff in small size

b) Dividing the territory in small size

c) To divide the target Group in small size

d) All of the above

vi) Which of the following is not an important document in foreign trade.

a) A check for the value of goods

b) A Draft

c) Bills of leading

d) A letter of credit

vii) _____ is not a part of External international marketing environment.

a) Political b) Legal

c) Product development d) Social

viii) _____ Export of goods help in

a) Production in large scale

b) Facilitates economic growth

c) Scope up with adverse balance of payment position

d) All of the above

Q2) What is the International Marketing? Explain the Reason of entry in international marketing. **[14]**

Q3) Explain the overview of the World Economy and Current Environment of Global Marketing. **[14]**

Q4) Explain in detail concepts of International Promotion, Advertising Policies and Planning Mix. **[14]**

Q5) Describe the Recent Import and Export Policies and Procedures. **[14]**

Q6) Write short Notes (Any Two) **[12]**

a) Indian Presence in the international Market

b) Product Policy

c) Stages of International Marketing Development

d) Export Documentation

Total No. of Questions : 6]

PB3522

[6228]-317

M.Com. (Part-II)

317(H) : INTERNATIONAL MARKETING

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास*]* **[एकूण गुण : *60***

सूचना :– ***1)*** प्रश्न क्रमांक 1 व प्रश्न क्रमांक 6 हे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्रमांक 2 ते प्रश्न क्रमांक 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) प्रश्नपत्रिकेतील उजवीकडील संख्या पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालीलपैकी एक पर्याय निवडा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) ..... ही व्यावसायिक कृती आहे, जी कंपनीच्या वस्तू आणि सेवांचा प्रवाह ग्राहकांना किंवा वापरकर्त्यांना एका पेक्षा जास्त देशांमधील नफ्यासाठी निर्देशित करतात.

अ) प्रादेशिक विपणन ब) आंतरराष्ट्रीय विपणन

क) बहुराष्ट्रीय विपणन ड) युनिव्हर्सल मार्केटिंग

ii) ..... घटक आंतरराष्ट्रीय विपणन निर्णयांवर परिणाम करतात.

अ) राजकीय ब) आर्थिक

क) सामाजिक ड) वरील सर्व

iii) अंतर्गत विपणन म्हणजे .....

अ) देशाबाहेर विपणन ब) कंपनीच्या आत विपणन

क) कुटुंबातील सदस्यांसह विपणन ड) देशात विपणन

iv) ..... कॉर्पोरेशन आपल्या देशात किंवा एकाच देशात उत्पादन करते आणि या उत्पादनांचे जागतिक स्तरावर किंवा त्याउलट विपणन करण्यावर लक्ष केंद्रित करते.

अ) जागतिक ब) आंतरराष्ट्रीय

क) ट्रान्सनॅशनल ड) वरीलपैकी काहीही नाही

v) बाजाराचे विभाजन म्हणजे .....

अ) विक्री कर्मचाऱ्यांना लहान आकारात विभागणे

ब) प्रदेश लहान आकारात विभागणे

क) लक्ष्य गट लहान आकारात विभागणे

ड) वरील सर्व

vi) खालीलपैकी कोणता दस्तऐवज परदेशी व्यापारातील महत्त्वाचा दस्तऐवज नाही.

अ) वस्तूंच्या मूल्याची तपासणी ब) मसुदा

क) अग्रगण्य विधेयके ड) क्रेडिटचे पत्र

vii) ..... हा बाह्य आंतरराष्ट्रीय विपणन पर्यावरणाचा भाग नाही.

अ) राजकीय ब) कायदेशीर

क) उत्पादन विकास ड) सामाजिक

viii) ..... वस्तूंच्या निर्यातीला मदत होते.

अ) मोठ्या प्रमाणावर उत्पादन

ब) आर्थिक वाढ सुलभ करते

क) व्यापारतोल प्रतिकूल परिस्थितीचा सामना करणे

ड) वरील सर्व

प्र.2) आंतरराष्ट्रीय विपणन म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय विपणनामध्ये प्रवेश करण्याची कारणे सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) जागतिक अर्थव्यवस्थेचे विहंगावलोकन आणि ग्लोबल मार्केटिंगचे वर्तमान पर्यावरण सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) आंतरराष्ट्रीय जाहिरात, जाहिरात धोरणे आणि नियोजन मिश्र ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) अलीकडील आयात व निर्यात धोरणे आणि प्रक्रियेचे वर्णन सविस्तर करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठेमध्ये भारताची सद्यस्थिती

ब) उत्पादन धोरण

क) आंतरराष्ट्रीय विपणनातील विकासाचे टप्पे

ड) निर्यात दस्तऐवजीकरण

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB-3528

[Total No. of Pages : 6

[6228]-318
M.Com. (Part - II)
ADVANCED MARKETING
318 : Marketing Research
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (Special Paper - VI)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any 3 (three) questions from Question No. 2 to Question No 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any 6) :** **[6]**

i) In the _____ analysis method the future factors are taken.

a) Forecast

b) Directive

c) Descriptive

ii) _____ from of data can usually be obtained more quickly and at a lower cost then the others.

a) Survey research

b) Secondary data

c) Online research

iii) The wrong questionnaire is an example of _____.

a) Primary data collection problem

b) Secondary data collection problem

c) Online collection problem

iv) _____ is the process of determining the feasibility of a new service or product through research directly with potential customers.

a) Marketing research

b) Customer relation

c) Advertising

P.T.O.

v) In order to sell dairy products on a large scale _____ is used.

a) Mail dairy

b) Job dairy

c) Mother's dairy

vi) The major focus on social marketing concept is _____.

a) Profit

b) Welfare of society

c) Sales

vii) _____ is not method of measurement of online brand perception brand perception.

a) Brand perception survey

b) Social media

c) Descriptive analysis

viii) _____ are secondary data.

a) Existing data

b) Less important data

c) Ordinal data

Q2) What is Market Information? Explain in detail the standardised source of collecting data. **[14]**

Q3) What is mean Advertising Research? Explain the techniques of advertising research. **[14]**

Q4) What is Marketing Research? Explain the stages of the marketing research process. **[14]**

Q5) What is Online Target Advertising? Explain the types of target advertising and advantages as well as disadvantages of online target advertising. **[14]**

Q6) Write short notes (any 2) : **[12]**

a) Advertising Research.

b) Web based Marketing Research advantages.

c) Readership survey and Viewership survey

d) Primary Data Source.

Total No. of Questions : 6]

PB-3528

[6228]-318
M.Com. (Part - II)
ADVANCED MARKETING
318 : Marketing Research
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (Special Paper - VI)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना : *1)* *प्रश्न क्रमांक 1 आणि 6 अनिवार्य आहेत.*

2) *उर्वरित प्रश्न क्रमांक 2, 3, 4 आणि 5 यामधील कोणतेही 3 प्रश्न सोडवा.*

3) *उजवीकडे अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भार (कोणत्याही 6) **[6]**

i) ..... विश्लेषण पद्धतीमध्ये भविष्यातील घटकांची माहिती घेतली जाते.

अ) पूर्वअनुमान

ब) निर्देशनात्मक

क) वर्णनात्मक

ii) ..... माहिती ही अधिक तात्काळ आणि अन्य माहितीच्या तुलनेत कमी खर्चामध्ये प्राप्त केली जाते.

अ) सर्वेक्षण संशोधन

ब) दुय्यम माहिती

क) ऑनलाईन संशोधन

iii) चुकीची प्रश्नावली ही ..... याचे उदाहरण आहे.

अ) प्राथमिक माहिती संग्रहातील समस्या

ब) दुय्यम माहिती संग्रहातील समस्या

क) ऑनलाईन माहिती संग्रहातील समस्या

iv) ..... ही संभाव्य ग्राहकांशी थेट केलेल्या संशोधनाद्वारे नवीन सेवा किंवा उतपन्नाची व्यवहार्यता निश्चित करण्याची प्रक्रिया आहे.

अ) विपणन संशोधन

ब) ग्राहक संबंध

क) जाहिरात

v) दुग्धजन्य उत्पादनाची विक्री मोठ्या प्रमाणावर होण्यासाठी ..... वापर होतो.

अ) मेल डेअरी

ब) जॉब डेरी

क) मदर्स डेअरी

vi) सामाजिक विपणन संकल्पनेचा मुख्य लक्ष ..... आहे.

अ) नफा

ब) समाजाचे कल्याण

क) विक्री

vii) ..... ही ऑनलाइन ब्रँड धरणा करण्याची पद्धत नाही.

अ) ब्रँड धारण सर्वेक्षण

ब) सामाजिक निरीक्षण माध्यम

क) वर्णनात्मक विश्लेषण

viii) दुय्यम माहिती म्हणजे .....

अ) अस्तित्वात असलेली माहिती

ब) कमी महत्वाची माहिती

क) क्रमवाचक माहिती

प्रश्न 2) बाजार माहिती म्हणजे काय? माहिती संकलनाचे प्रमाणिक स्त्रोत सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 3) जाहिरात संशोधन म्हणजे काय? जाहिरात संशोधनाची तंत्रे स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 4) विपणन संशोधन म्हणजे काय? विपणन संशोधन प्रक्रियेमधील पायऱ्या स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 5) ऑनलाईन लक्ष जाहिरात म्हणजे काय? ऑनलाईन लक्ष जाहिरातीचे प्रकार आणि त्याचे फायदे तसेच तोटे स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 6) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) **[12]**

अ) जाहिरात संशोधन

ब) वेब आधारित विपणन संशोधन पद्धतीचे फायदे

क) वाचक सर्वेक्षण आणि दर्शक सर्वेक्षण

ड) प्राथमिक माहिती स्त्रोत

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB-3529

[Total No. of Pages : 4

[6228]-401
M.Com. (Part - II)
401 : CAPITAL MARKET AND FINANCIAL SERVICES
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - IV)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No. 2 to question No. 5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) **Fill in the Blanks by Selecting suitable choice (Any Six) :** **[6]**

i) _____ was established to control the Indian capital market.

(TRAI, SEBI, IRDA)

ii) Equity shares, preference shares, Bonds are credit Instruments used in the _____ market

(Money, Capital, Insurance)

iii) NIFTY is the leading Index of _____.

(Bombay Stock Exchange, National stock exchange, Mutual fund)

iv) Buying and selling of shares is done on the same day is called _____.

(Intra-day traiding, Delivery traiding, future and option traiding)

v) Primary market is the market where _____ is sold.

(New shares, second Hand securities, short term securities)

vi) Statutory status was granted Securities and Exchange Board of India (SEBI) on _____.

(31 March 1992, 30 January 1992, 30 January 1991)

vii) An organization set up to enable the savings of people from low income groups to get the benefits of investing in the stock market is a _____.

(SEBI, Mutual fund, Lease financing)

viii) A person who buys shares in the option of shares has _____ to the extent of holding the shares of the company.

(Owner, Borrower, Lender)

P.T.O.

Q2) Explain in detail the credit instruments used in the capital market. **[14]**

Q3) Explain the functioning of SEBI by giving its background. **[14]**

Q4) Explain the meaning, objectives and function of secondary market. **[14]**

Q5) What is mutual fund? Explain and write in detail the working of mutual fund. **[14]**

Q6) **Write Short Notes (Any Two) :** **[12]**

a) Bonds

b) Credit Rating

c) Secondary market

d) Power of SEBI

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 6]

PB-3529

[6228]-401

M.Com. (Part - II)

401 : CAPITAL MARKET AND FINANCIAL SERVICES

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना : *1) प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.*

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) योग्य पर्यायाची निवड करुन रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) भारतीय भांडवल बाजारावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी ..... ची स्थापना करण्यात आली.
(TRAI, SEBI, IRDA)

ii) सामान्य भाग, अग्रहक्क भाग, बंधपत्रे ही पतसाधने ..... बाजारात वापरली जातात.
(नाणे, भांडवल, विमा)

iii) निफ्टी (NIFTY) हा ..... चा प्रमुख निर्देशांक आहे.
(मुंबई रोखे बाजार, राष्ट्रीय रोखेबजार, म्यूच्यूअल फंड)

iv) शेअर्सची खरेदी विक्री त्याच दिवशी केली जाते त्यास ..... म्हणतात.
(इंट्रा–डे ट्रेडिंग, डिलीव्हरी ट्रेडिंग, फ्यूचर आणि औप्शन ट्रेडिंग)

v) प्राथमिक बाजारपेठ अशी बाजारपेठ आहे जिथे ..... विक्री केली जाते.
(नविन भागांची, भागांची दुसऱ्यांदा, अल्पमुदती व्यवहार)

vi) सिक्यूरिटिज ॲण्ड एक्सचेंज बोर्ड ऑफ इंडिया (सेबी) ला ..... रोजी वैधानिक दर्जा देण्यात आला.
(31 मार्च 1992, 30 जानेवारी 1992, 30 जानेवारी 1991)

vii) अल्प उत्पन्न गटातील लोकांच्या बचतीला रोखेबाजारात गुंतवणूकीचे लाभ प्राप्त करून देण्यासाठी उभारण्यात आलेले संघटन म्हणजे ..... होय.
(सेबी, म्यूच्यूअल फंड, भाडेपट्टा वित्त पुरवठा)

viii) शेअर खरेदी करणारे व्यक्ति शेअर्सचा पर्यायाने कंपनीचा शेअर्स धारणेच्या प्रमाणात ..... असतो.
(मालक, कर्जदार, सावकार)

प्रश्न 2) भांडवल बाजारात वापरली जाणारी पतसाधने सविस्तर स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 3) सेबीची पार्श्वभूमि सांगून सेबीचे कार्य स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 4) दुय्यम बाजारपेठेचा अर्थ सांगून उद्दिष्टे आणि कार्य स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 5) म्यूच्यूअल फंड म्हणजे काय? सांगून म्यूच्यूअल फंडाचे कार्य सविस्तर लिहा. **[14]**

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) बंधपत्रे

ब) क्रेडिट रेटिंग

क) दुय्यम बाजारपेठ

ड) सेबिचे अधिकार

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB3530

[Total No. of Pages : 4

[6228]-402
M.Com. (Part - II)
ECONOMICS
402A : Industrial Economic Environment
(2019 Credit Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***Question 1 and 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from Q.2 to Q.5.***
3) ***Numbers to the right indicates full marks.***

Q1) Fill in the blanks by suitable choice (any-5) **[5]**

i) Enterprises in _____ are given more tax concession.

a) Service sector b) Automobile

c) SEZ d) IT

ii) The efforts to unite nations of the world comes from _____

a) Privatization b) Liberalization

c) Globalization d) Modernization

iii) _____ is a situation in which a large number of business firm sell the homogeneous products

a) Monopolistic Competition b) Duopoly

c) Perfect Competition d) Monopoly

iv) _____ is a political factor affecting the economic environment.

a) Type of Economy b) Infrastructure

c) The role of bureaucracy d) Banking facility

v) _____ is the major problem of small and collage industry.

a) More skill labour b) More selling

c) Raw material d) More Finance

P.T.O.

vi) _____ industry laid the foundation of India's industrial economy.

a) The Automobile b) Process

c) The textile d) Cement

vii) Multinational companies have their headquarters in _____

a) America b) Every country

c) Their own country d) Other country

Q2) Explain the role of Economic Environment in Industrial Development. **[15]**

Q3) Discuss the role of Public Sector Industries in economic development with present situation. **[15]**

Q4) What is Privatization? Explain the arguments for and againts of Privatization. **[15]**

Q5) Write a defination of Information Technology Industry. Explain problem of IT industry in India. **[15]**

Q6) Write a short Notes (Any four) **[20]**

a) Industrial policy 1980

b) Problem of public sector industries

c) Causes of Industrial imbalance

d) Impact of Globalization on Indian Industry

e) Future of IT industry

f) Problem of tourism industries in India

Total No. of Questions : 6]

PB3530

[6228]-402

M.Com. (Part - II)

ECONOMICS

402A : Industrial Economic Environment

(2019 Credit Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्र. 1 आणि 6 सक्तीचे आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 ते 5 कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच) **[5]**

i) ..... मधील उद्योगांना अधिक कर सवलती दिल्या जातात.

अ) सेवा क्षेत्र ब) वाहन उद्योग

क) सेझ ड) आय.टी.

ii) जगातील राष्ट्रांना एकत्र आणण्याचा प्रयत्न ..... मधून होतो.

अ) खाजगीकरण ब) उदारीकरण

क) जागतिकीकरण ड) आधुनिकीकरण

iii) ..... म्हणजे अशी स्थिती कि ज्यामध्ये मोठ्या संख्येने व्यवसाय संस्था एकजिनशी वस्तूंची विक्री करतात.

अ) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा ब) द्विविक्रेताधिकार

क) पूर्ण स्पर्धा ड) मक्तेदारी

iv) ..... हा आर्थिक पर्यावरणावर परिणाम करणारा राजकीय घटक आहे.

अ) अर्थव्यवस्थेचा प्रकार ब) पायाभूत सुविधा

क) नोकरशाहीची भूमिका ड) बँक सुविधा

v) ..... ही लघु व कुटीर उद्योगाची प्रमुख समस्या आहे.

अ) अधिक कुशल कामगार ब) जास्त विक्री

क) कच्चा माल ड) अधिक कर्ज पुरवठा

vi) ..... उद्योगाने भारतातील औद्योगिक अर्थव्यवस्थेचा पाया घातला.

अ) ऑटोमोबाईल ब) प्रक्रिया

क) कापड ड) सिमेंट

vii) बहुराष्ट्रीय कंपन्याचे मुख्यालय ..... असते.

अ) अमेरिकेमध्ये ब) प्रत्येक देशात

क) स्वताच्या देशात ड) दुसऱ्या देशात

प्र.2) आर्थिक विकासातील आर्थिक पर्यावरणाची भूमिका स्पष्ट करा. **[15]**

प्र.3) आर्थिक विकासात सार्वजनिक औद्योगिक क्षेत्राची सध्य स्थितीतील भूमिकेची चर्चा करा. **[15]**

प्र.4) खाजगीकरण म्हणजे काय? खाजगीकरणाच्या बाजूने आणि विरोधी बाजूने युक्तिवाद करा. **[15]**

प्र.5) आय.टी. उद्योगाची व्याख्या लिहा. भारतातील आय.टी. उद्योगाच्या समस्या स्पष्ट करा. **[15]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) औद्योगिक धोरण 1980

ब) सार्वजनिक औद्योगिक क्षेत्राच्या समस्या

क) औद्योगिक असमतोलनाची कारणे

ड) जागतिकीकरणाचे भारतीय उद्योगावरील परिणाम

इ) आय.टी. उद्योगाचे भविष्य

फ) भारतातील पर्यटन उद्योगाच्या समस्या

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB3531

[Total No. of Pages :5

[6228]-403

M.Com.-II

MATHEMATICS

402B : Operations Research

(2019 Credit Pattern) (Semester- IV)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No. 2 to question No. 5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (any 6): **[6]**

a) A mixed strategy game can be solved by _____.

i) Simplex method ii) Hungarian method

iii) Graphical method iv) Degeneracy

b) The outcome of a game is known as _____.

i) Pay off ii) Profit

iii) Loss iv) Winner

c) A set of feasible solution to a Linear Programming Problem is _____.

i) Polygon ii) Triangle

iii) Bold iv) Convex

d) Operations research is the application of _____ method to arrive at the optimal solutions to the problems.

i) Econimical ii) Scientific

iii) Social iv) Artistic

e) If primal linear programming problem has a finite solution, then dual linear programming problem should have_____.

i) Optimal solution ii) Degenerate solution

iii) To satisfy Rim condition iv) Non-degenerate solution

P.T.O.

f) In a transportation problem, the method of penalties is called _____.

i) Least cost ii) Vogel's approximation

iii) South east corner iv) North west corner

g) _____ is an event oriented network diagram.

i) PERT ii) Histogram

iii) CPM iv) Ogive

h) Activities that cannot be started until one or more of the other activities are completed, are called _____.

i) Dummy activities ii) Initial activities

iii) Predecessor activities iv) Successor activities

Q2) Attempt any two of the following: **[14]**

a) Solve the following game by dominance principle

		Player B				
		I	II	III	IV	V
Player A	I	1	3	2	7	4
	II	3	4	1	5	6
	III	6	5	7	6	5
	IV	2	2	6	3	1

b) Explain the following terms with reference to transportation problem.

i) Balanced Transportation Problem

ii) Degenerate Basic Feasible Solution

iii) Dummy destination

c) Write the standard form of the following transportation problem

Minimize $Z = 2x_1 - 3x_2 + 5x_3$

Subject to, $x_1 - 2x_2 + 4x_3 \leq 9$

$-3x_1 + 5x_2 \leq 13$

$-5x_1 + 3x_2 + 8x_3 \geq -11$

$x_1, x_2, x_3 \geq 0$

Q3) Attempt any two of the following: **[14]**

a) Show that the following L.P.P. has unbounded solution.

Maximize $Z = 3x_1 + 2x_2 - x_3 + 7x_4$

Subject to, $x_1 + 3x_2 - x_4 \geq -10$

$5x_1 - 2x_2 + x_3 + 5x_4 \leq 4$

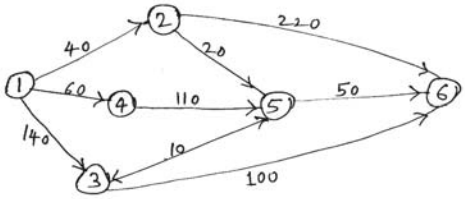
$2x_1 - 5x_2 - 3x_3 + 8x_4 \leq 9$

$x_1, x_2, x_3, x_4 \geq 0$

b) Solve the following assignment problem for minimization.

	A	B	C	D	E
I	1	2	3	0	1
II	2	1	2	5	7
III	8	9	10	1	2
IV	3	4	5	1	2

c) Determine the shortest route from node 1 to node 6 in the following network, where the distances are shown in kilometers.

Q4) Attempt any two of the following: **[14]**

a) Solve the following game using maximin-minimax principle.

		Player B				
		I	II	III	IV	V
Player A	I	10	4	2	9	1
	II	7	6	5	7	8
	III	3	5	4	4	9
	IV	6	7	3	3	2

b) Find the initial basic feasible solution of the following transportation problem using North-West corner method.

Destination→ / Origin↓	D_1	D_2	D_3	Supply
O_1	13	15	16	17
O_2	7	11	2	12
O_3	19	20	9	16
Demand	14	8	23	

Also find the transportation cost.

c) Give model definition of Max-Min Network. Also explain maximum flow in the network.

Q5) Attempt any two of the following: **[14]**

a) Solve the following LPP by big M method

Minimize $Z = 60x_1 + 96x_2$

Subject to, $2x_1 + 4x_2 \geq 40$

$3x_1 + 3x_2 \geq 35$

$x_1, x_2 \geq 0$

b) Solve the following assignment problem for maximization.

	A	B	C	D
I	12	15	17	14
II	20	18	21	20
III	15	16	22	18
IV	19	18	19	16

c) Write notes on.

i) Initial activities

ii) Predecessor activities

iii) Successor activities

Q6) Attempt any two of the following: **[12]**

a) Draw the graph and highlight the feasible region for the given constraints.

$x_1 + x_2 \leq 2$

$2x_1 + x_2 \geq 3$

$x_1, x_2 \geq 0$

b) Define the following.

i) Pure strategy

ii) Two-person zero-sum game

c) Write the dual of the following L.P.P.

Maximize $Z = 3x_1 - 4x_2$

Subject to, $-4x_1 + x_2 \leq -5$

$2x_1 + 5x_2 \leq 3$

$x_1, x_2 \geq 0$

d) Explain the following terms.

i) Critical Path

ii) Float

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB3532

[Total No. of Pages : 2

[6228]-404
M.Com. (Part - II)
403 : RECENT ADVANCES IN ACCOUNTING, TAXATION AND AUDITING
(2019 Credit Pattern) (Semester - IV) (Paper - VII)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 60*

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any Three Questions from Question No.2 to Question No.5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) Fill in the Blanks by Selecting suitable choice. (any 6 out of 8) **[6]**

a) _____ means storing and accessing data and programs over the internet instead of computer's hard drive.

i) Cloud Computing ii) Manual Accounting

iii) Branch Accounting iv) Book-keeping

b) GST is levied on the supply of goods and services based on_____

i) Development ii) Dividend

iii) Return iv) Destination

c) Blockchain is a type of _____ database.

i) Limited ii) Practical

iii) Shared iv) Fixed

d) _____ is the process of identifying and reporting investments made in the human resources of an organisation.

i) Human resource accounting ii) Cost accounting

iii) Management accounting iv) Inflation accounting

e) _____ is the objective of creative accounting.

i) To increase the accuracy of financial statements.

ii) To manipulate financial statements to show a more favourable financial position.

iii) To ensure compliance with accounting standards.

iv) To verify the financial position of the organization.

P.T.O.

f) _____ is a method of accounting that takes into account the effects of inflation on a company's financial statements.

i) Inflation accounting ii) Forensic accounting

iii) Forensic accounting iv) Management accounting

g) Employees Stock Option cannot be issued to _____

i) Managing Director ii) Permanent Employee

iii) Regular Employee iv) Independent Director

h) Which of the following is a component of Artificial Intelligence?

i) Learning ii) Training

iii) Designing iv) Puzzling

Q2) What is Cloud Accounting? Explain in brief the importance and uses of Cloud Accounting Software. **[14]**

Q3) What is Corporate Tax? Explain in detail advantages and disadvantages of corporate tax. **[14]**

Q4) What do you understand by 'Human Resource Accounting'? Explain in detail the major advantages and limitations of human resource accounting. **[14]**

Q5) Define Inflation Accounting. Explain in detail the various methods of Inflation Accounting. **[14]**

Q6) Write short note. (Any 2) **[12]**

a) IPR Accounting

b) Creative Accounting

c) Lean Accounting

d) Role of Artificial Intelligence in Accounting

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB3533

[Total No. of Pages : 6

[6228]-405

M.Com. (Part-II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

405 : Recent Advances in Commercial Laws and Practices

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV) (Group B)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from questions No. 2 to question No. 5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice. (any 6 out of 8): **[6]**

i) As per the Competition Act, 2002 _____ includes any agreement to limit, restrict or withhold the output or supply of any goods or allocate any area or market for the disposal or sale of the goods.

a) Exclusive distribution agreement b) Refusal to deal

c) Tie-in arrangement d) Resale price maintenance

ii) As per the Competition Act, 2002 "goods" means goods as defined in the _____.

a) Sale of Goods Act, 1930

b) Indian Contract Act, 1872

c) Consumer Protection Act, 1986

d) GST Act, 2017

iii) As per the Special Economic Zones Act, 2005, "manufacture" includes processes such as _____, cutting, polishing, blending, repair, remaking, re-engineering.

a) Refrigeration b) Evaporation

c) Decomposition d) Composition

P.T.O.

iv) As per the Special Economic Zones Act, 2005, _____ means every Unit which has been set up on or before the commencement of this Act in an existing Special Economic Zone.

a) Domestic Tariff area
b) Existing Unit
c) Authorized operations
d) Offshore banking unit

v) As per the provisions of the Securitization and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interesst Act, 2002, if any person contravenes or attempts to contravene or abets the contravention of the provisions of this Act or of any rules made there under, he shall be punishable with _____.

a) Imprisonment for a term which may extend to one year
b) Fine only
c) Imprisonment for a term which may extend to one year, or with fine
d) Imprisonment for a term which may extend to one year, or with fine, or with both

vi) As per the provisions of the Securitization and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act, 2002, The _____ may, by notification, define the territorial limits within which an office of the Central Registry may exercise its functions.

a) Supreme Court
b) Central Government
c) RBI
d) Every state government

vii) As per the provisions of the Recovery of Debts Due to Banks and Financial Institutions Act, 1993, the Appellate Tribunals are established by _____.

a) RBI
b) Central Govt.
c) SBI
d) SEBI

viii) As per the provisions of the Recovery of Debts Due to Banks and Financial Institutions Act, 1993, A person shall not be qualified for appointment as the Presiding Officer of a Tribunal unless he is, or has been, or is qualified to be, a _____.

a) District Judge
b) Judge of High Court
c) Judge of Supreme Court
d) RBI Governor

Q2) State the provisons of the Competition Act, 2002 relating to duties, powers and functions of The Competition Commission of India. **[14]**

Q3) Explain in detail the provisions under the Special Economic Zones Act, 2005 regarding the Special Fiscal Provisions for SEZs. **[14]**

Q4) Explain the Power of Reserve Bank to determine policy and issue directions under the Securitization and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act, 2002. **[14]**

Q5) Explain the provisions relating to Jurisdiction, Powers and Authority of Tribunals under the Recovery of Debts due to Banks and Financial Institutions Act, 1993. **[14]**

Q6) Write short Notes (Any Two out of Four) **[12]**

a) The Provisions of the Competition Act, 2002 relating to establishment and composition of Competition Commission of India and its chairperson.

b) The provisions for setting up of a unit under the Special Economics Zones Act, 2005.

c) Measures for assets reconstruction under the Securitization and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act, 2002.

d) Explain various modes of recovery of debts under the Recovery of Debts due to Banks and Financial Institutions Act, 1993.

Total No. of Questions : 6]

PB3533

[6228]-405

M.Com. (Part-II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

405 : Recent Advances in Commercial Laws and Practices

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV) (Group B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास*]* *[*एकूण गुण : *60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 हे अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्रमांक 2 ते प्रश्न क्रमांक 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* योग्य पर्याय निवडून रिक्त जागा भरा. (8 पैकी 6) **[6]**

i) कॉम्पिटिशन ऍक्ट, 2002 नुसार ..... मध्ये कोणत्याही मालाचे उत्पादन किंवा पुरवठा मर्यादित करणे, प्रतिबंधित करणे किंवा रोखणे किंवा वस्तूंच्या विल्हेवाट किंवा विक्रीसाठी कोणतेही क्षेत्र किंवा बाजार वाटप करणे समाविष्ट आहे.

अ) विशेष वितरण करार ब) व्यवहार करण्यास नकार

क) टाय–इन व्यवस्था ड) पुनर्विक्री किंमत देखभाल

ii) कॉम्पिटिशन ऍक्ट, 2002 नुसार ''वस्तू'' म्हणजे ..... मध्ये परिभाषित केल्याप्रमाणे वस्तू.

अ) वस्तू विक्री कायदा, 1930 ब) भारतीय करार कायदा, 1872

क) ग्राहक संरक्षण कायदा, 1986 ड) GST कायदा, 2017

iii) विशेष आर्थिक क्षेत्र (SEZ) कायदा, 2005 नुसार, ''उत्पादन'' मध्ये ....., कापणे, पॉलिशिंग, एकत्रित करणे, दुरुस्ती, पुनर्निर्मिती, री–इंजिनिअरिंग यासारख्या प्रक्रियांचा समावेश होतो.

अ) शीतकरण ब) बाष्पीभवन

क) विघटन ड) रचना

iv) विशेष आर्थिक क्षेत्र (SEZ) कायदा, 2005 नुसार, ... म्हणजे सध्याच्या विशेष आर्थिक क्षेत्रामध्ये हा कायदा सुरू होण्यापूर्वी किंवा त्यापूर्वी स्थापन करण्यात आलेले प्रत्येक युनिट.

अ) देशांतर्गत टॅरीफ क्षेत्र ब) विद्यमान युनिट

क) अधिकृत ऑपरेशन्स ड) परदेशी बँकिंग युनिट

v) दि सिक्युरिटायझेशन अँड रिकन्स्ट्रक्शन ऑफ फायनान्शिअल ॲसेट्स अँड इनफोर्समेंट ऑफ सिक्युरिटी इंटरेस्ट ॲक्ट, 2002 च्या तरतुदींनुसार, जर कोणी व्यक्ती या कायद्याच्या तरतुदींचे किंवा त्याखाली केलेल्या कोणत्याही नियमांचे उल्लंघन करत असेल किंवा त्याचे उल्लंघन करण्याचा प्रयत्न करत असेल किंवा त्याला प्रोत्साहन देत असेल तर त्यास ..... सह शिक्षा होऊ शकते.

अ) एक वर्षापर्यंत वाढू शकेल अशा मुदतीसाठी कारावास

ब) फक्त दंड

क) एक वर्षापर्यंत वाढू शकेल अशा मुदतीसाठी कारावास किंवा दंड

ड) एक वर्षापर्यंत वाढू शकेल अशा मुदतीसाठी कारावास, किंवा दंड, किंवा दोन्ही

vi) दि सिक्युरिटायझेशन अँड रिकन्स्ट्रक्शन ऑफ फायनान्शिअल ॲसेट्स अँड इनफोर्समेंट ऑफ सिक्युरिटी इंटरेस्ट ॲक्ट, 2002 च्या तरतुदींनुसार, ..., अधिसूचनेद्वारे, प्रादेशिक मर्यादा परिभाषित करू शकतात ज्यामध्ये केंद्रीय नोंदणीचे कार्यालय त्याचे कार्य करू शकते.

अ) सर्वोच्च न्यायालय ब) केंद्र सरकार

क) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया ड) प्रत्येक राज्य सरकार

vii) द रिकव्हरी ऑफ डेट्स ड्यू टू बँक्स अँड फायनान्सियल इन्स्टिट्यूशन्स ऍक्ट, 1993 मधील तरतुदीनुसार, अपीलीय न्यायाधिकरणांची स्थापना ..... द्वारे केली जाते.

अ) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया ब) केंद्र सरकार

क) स्टेट बँक ऑफ इंडिया ड) सीक्युरिटीस अँड एक्सचेन्ज बोर्ड ऑफ इंडिया

viii) द रिकव्हरी ऑफ डेट्स ड्यू टू बँक्स अँड फायनान्सियल इन्स्टिट्यूशन्स ऍक्ट, 1993 मधील तरतुदीनुसार, एखादी व्यक्ती न्यायाधिकरणाचा पीठासीन अधिकारी म्हणून नियुक्तीसाठी पात्र ठरणार नाही, जोपर्यंत तो ..... म्हणून नियुक्तीसाठी पात्र आहे.

अ) जिल्हा न्यायाधीश ब) उच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश

क) सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश ड) RBI गव्हर्नर

प्र.2) कॉम्पिटिशन ऍक्ट, 2002 मधील तरतुदीनुसार भारतीय स्पर्धा आयोगाची कर्तव्ये, अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) विशेष आर्थिक क्षेत्र (SEZ) कायदा, 2005 अंतर्गत विशेष आर्थिक क्षेत्रांसाठीच्या विशेष आर्थिक तरतुदींचे तपशीलवार वर्णन करा. **[14]**

प्र.4) द सिक्युरिटायझेशन अँड रिकन्स्ट्रक्शन ऑफ फायनान्शियल ॲसेट्स अँड इनफोर्समेंट ऑफ सिक्युरिटी इंटरेस्ट ॲक्ट, 2002 मधील तरतुदीनुसार, धोरण ठरविणे आणि निर्देश जारी करण्यासंदर्भात रिझर्व्ह बँकेचे अधिकार स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) द रिकव्हरी ऑफ डेट्स ड्यू टू बँक्स अँड फायनान्सियल इन्स्टिट्यूशन्स ॲक्ट, 1993 मधील तरतुदीनुसार, न्यायाधिकरणाचे अधिकार क्षेत्र आणि अधिकार संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) भारतीय स्पर्धा आयोग आणि त्याचे अध्यक्ष यांची स्थापना आणि रचना यासंबंधी कॉम्पिटिशन ॲक्ट, 2002 मधील तरतुदी

ब) विशेष आर्थिक क्षेत्र (SEZ) कायदा, 2005 अंतर्गत युनिट स्थापन करण्याच्या तरतुदी.

क) सिक्युरिटायझेशन अँड रिकन्स्ट्रक्शन ऑफ फायनान्सियल ऍसेट्स अँड एन्फोर्समेंट ऑफ सिक्युरिटी इंटरेस्ट ॲक्ट, 2002 मधील तरतुदीनुसार मालमत्ता पुनर्बांधणीसाठी उपाययोजना.

ड) द रिकव्हरी ऑफ डेट्स ड्यू टू बँक्स अँड फायनान्सियल इन्स्टिट्यूशन्स ॲक्ट, 1993 मधील तरतुदीनुसार कर्जाच्या वसुलीच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB-4523

[Total No. of Pages : 2

[6228]-406

M.Com. (Part - II)

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEM

407 : Recent Advances in Cost Auditing & Cost System

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - IV) (Group - C)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No. 1 and Question No. 6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No. 2 to question No. 5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) **Fill in the blanks by selecting a suitable choice. (any 6) :** **[6]**

a) Who is considered to be the father or six sigma.

i) Bill smith

ii) Walter shewhart

iii) Jack Welch

b) Cost Accounting standard 8 is a cost Accounting standard on _____

i) Employee Cost

ii) Utilities cost

iii) Pollution control cost

c) GST was implemented in India from _____

i) 1st January, 2017

ii) 1st April, 2017

iii) 1st July, 2017

d) Registration certificate granted to non-resident taxable person is valid for _____ days.

i) 30 days

ii) 60 days

iii) 90 days

P.T.O.

e) Cost Records are maintained on _____ basis.
   i) Accrual
   ii) Cash
   iii) Actual

f) What must a system do to qualify as a true ERP solution?
   i) Be flexible
   ii) Be modular & open-closed
   iii) Beyond the company

g) Cost Accounting standard issued by _____.
   i) ICAI
   ii) ICA
   iii) ICMA

h) Cost Accounting standard on "Packing material cost" is dealt in.
   i) CAS-5
   ii) CAS-8
   iii) CAS-09

Q2) Explain in brief the nature and scope of CAS of "Cost of Utilities" (10) "Administrative overheads" (11) and "Repairs & maintenance of cost" (12) **[14]**

Q3) What is the meaning of productivity Audit? How to overcome these problems? **[14]**

Q4) Define the term. "Enterprise Resource Planning"? Explain the features and benefits of Enterprise Resources Planning? **[14]**

Q5) What do you mean by "Six Sigma"? Explain the Total Quality Management (TQM) of six Sigma? **[14]**

Q6) **Write short Notes (any 2 out of 4) :** **[12]**

a) CAS 2: "Cost of Production for captive consumption"
b) Meaning of GST Audit
c) Concept of ERP
d) Artificial Intelligence

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB3534

[Total No. of Pages : 4

[6228]-407

M.Com. (Part - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

409 : Recent Advances in Co-operation and Rural Development

(2019 Credit Pattern) (Semester - IV) (Group - D)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

1) ***Question No.1 & Question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from Question No.2 to Question No.5***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice. (any 6) **[6]**

i) _____ state in India has maximum farmers suicide.

a) Kerala b) Maharashtra

c) Karnataka d) Bihar

ii) _____ is social responsibility of cooperative institute.

a) Profit Maximization b) Social welfare

c) Social Development d) Community Development

iii) Due to globalization production cost of cooperative institutes _____

a) Increased b) Decreased

c) Constant d) Not Changed

iv) Cooperatives in India follow this type of organisation structures_____

a) Centralized structure b) Decentralized structure

c) Unitary structure d) Federal structure

v) _____ committee suggested the formation of National Level Cooperative Bank.

a) Khushro committee b) Saraiya committee

c) Planning commission d) None of the above

P.T.O.

vi) The principal followed in a Cooperative society is _____

a) No vote
b) One man One vote
c) Multiple votes
d) One share One vote

vii) Self Help Group bank linkage programme was first launch by _____

a) RRB
b) NABARD
c) RBI
d) SBI

viii) _____ was the chairman of All India rural fund supply survey committee.

a) Gadgil
b) Sureiyya
c) Gorwala
d) Thakurdas

Q2) Explain the Social responsibility of Cooperative Institutions. **[14]**

Q3) Explain the Challenges of Global Competition. **[14]**

Q4) Explain the Development of banking habits among rural people. **[14]**

Q5) State the Short and long term Governmental measures for redressing rural distress. **[14]**

Q6) Write Short Notes (any 2): **[12]**

a) Causes of Farmers Suicides.
b) Marketing of SHG Products.
c) New Management Techniques.
d) Issues of economic Viability of Cooperative Institutions.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 6]

PB3534

[6228]-407

M.Com. (Part - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

409 : Recent Advances in Co-operation and Rural Development

(2019 Credit Pattern) (Semester - IV) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास*]* *[*एकूण गुण : *60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्रमांक 2 ते प्रश्न क्रमांक 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजव्या बाजूचे आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.*1)* योग्य पर्याय निवडून रिक्त जागा भरा. (कोणतेही 6) **[6]**

i) भारतात सर्वाधिक शेतकरी आत्महत्या …… राज्यात आहेत.

अ) केरळ ब) महाराष्ट्र

क) कर्नाटक ड) बिहार

ii) …… ही सहकारी संस्थेची सामाजिक जबाबदारी आहे.

अ) नफा वाढवणे ब) समाजकल्याण

क) सामाजिक विकास ड) समुदाय विकास

iii) जागतिकीकरणामुळे सहकारी संस्थांचा उत्पादन खर्च ……

अ) वाढतो ब) घटतो

क) स्थिर राहतो ड) बदललेले नाही

iv) भारतातील सहकारी संस्था …… प्रकारच्या संस्था संरचनांचे पालन करतात.

अ) केंद्रीकृत रचना ब) विकेंद्रीकृत रचना

क) एकात्मक रचना ड) संघराज्य संरचना

v) …… समितीने राष्ट्रीय स्तरावरील सहकारी बँकेच्या स्थापनेची सूचना केली.

अ) खुशरो समिती ब) सरैय्या समिती

क) नियोजन आयोग ड) वरीलपैकी काहीही नाही

vi) सहकारी संस्थेमध्ये पाळले जाणारे तत्त्व .....

अ) मत नाही ब) एक व्यक्ती एक मत

क) अनेक मते ड) एक वाटा एक मत

vii) सेल्फ हेल्प ग्रुप बँक लिंकेज प्रोग्राम प्रथम .....

अ) आरआरबी ब) नाबार्ड

क) RBI ड) SBI

viii) ..... अखिल भारतीय ग्रामीण निधी पुरवठा सर्वेक्षण समितीचे अध्यक्ष होते.

अ) गाडगीळ ब) सुरेय्या

क) गोरवाला ड) ठाकूरदास

प्र.*2)* सहकारी संस्थांची सामाजिक जबाबदारी स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*3)* जागतिक स्पर्धेतील आव्हाने स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*4)* ग्रामीण भागातील लोकांमध्ये बँकिंग सवयींचा विकास स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*5)* ग्रामीण भागातील समस्या दूर करण्यासाठी अल्प आणि दीर्घकालीन सरकारी उपाययोजना सांगा. **[14]**

प्र.*6)* थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही 2) **[12]**

अ) शेतकरी आत्महत्येची कारणे

ब) SHG उत्पादनांचे विपणन

क) नवीन व्यवस्थापन तंत्र

ड) सहकारी संस्थांच्या आर्थिक व्यवहार्यतेचे मुद्दे

* * *

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB3535

[Total No. of Pages : 4

[6228]-408

M.Com. (Part - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

411 : Recent Advances in Business Practices and Environment

(2019 Credit Pattern) (Semester - IV) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from Question No.2 to Question No.5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks. **[6]**

i) Shareholder is_____of a company.

a) Partner b) Employee
c) Owner d) Creditor

ii) Tourists are major component of_____.

a) Tourism b) Environment
c) Economy d) None of these

iii) Agriculture is the major occupation in_____.

a) Rural b) Remote
c) Urban d) None of these

iv) _____important problem of Small Scale Industry.

a) Additional Fund b) International support
c) Absence of capital d) Tax policy

v) _____year, Government of India adopt New Economic Policy.

a) 1970 b) 1980
c) 1985 d) 1991

vi) The entrepreneur, Who utilised advance technology is called_____ Entrepreneur.

a) Organisational b) Businessman
c) Agriculture d) Technical

P.T.O.

Q2) Describe target of new policy. **[14]**

Q3) Explain fiscal incentive for Micro, Small and Medium Enterprises and Small Industries. **[14]**

Q4) State H.R. Initiatives regarding to Labour Market, Information Cell, Service Training Institute. **[14]**

Q5) Explain Goal, necessities and importance of Environmental Audit. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any Two). **[12]**

a) Rajiv Gandhi Udyami Mitra Scheme

b) Retail Policy

c) Marketing Assistant

d) Single Point Registration

* * *

Total No. of Questions : 6]

PB3535

[6228]-408

M.Com. (Part - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

411 : Recent Advances in Business Practices and Environment

(2019 Credit Pattern) (Semester - IV) (Special Paper - VII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास*]* *[* एकूण गुण : *60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्रमांक 2 ते प्रश्न क्रमांक 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. **[6]**

i) भागधारक हा कंपनीचा ..... असतो.

अ) भागीदार ब) कर्मचारी

क) मालक ड) कर्जदार

ii) पर्यटक हे ..... चे प्रमुख घटक आहेत.

अ) पर्यटन ब) पर्यावरण

क) अर्थव्यवस्था ड) यापैकी काहीही नाही

iii) ..... मध्ये शेती हा प्रमुख व्यवसाय आहे.

अ) ग्रामीण ब) रिमोट

क) शहरी ड) यापैकी काहीही नाही

iv) ..... लघुउद्योगाची महत्त्वाची समस्या आहे.

अ) अतिरिक्त निधी ब) आंतरराष्ट्रीय समर्थन

क) भांडवलाची अनुपस्थिती ड) कर धोरण

v) ..... या वर्षी, भारत सरकारने नवीन आर्थिक धोरण स्वीकारले.

अ) 1970 ब) 1980

क) 1985 ड) 1991

vi) प्रगत तंत्रज्ञानाचा वापर करणाऱ्या उद्योजकाला ..... उद्योजक म्हणतात.

अ) संघटनात्मक ब) व्यापारी

क) शेती ड) तांत्रिक

प्र.*2)* नवीन धोरणाच्या लक्ष्याचे वर्णन करा. **[14]**

प्र.*3)* सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग आणि लघु उद्योगांसाठी वित्तीय प्रोत्साहन स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*4)* श्रमिक बाजार, माहिती कक्ष, सेवा प्रशिक्षण संस्था या संबंधी राज्य मानव संसाधन उपक्रम स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*5)* पर्यावरणीय लेखापरीक्षणाचे ध्येय, आवश्यकता आणि महत्त्व स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*6)* टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) राजीव गांधी उद्योग मित्र योजना

ब) किरकोळ धोरण

क) विपणन सहाय्यक

ड) सिंगल पॉइंट नोंदणी

* * *

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB3536

[Total No. of Pages : 4

[6228]-409

M.Com. (Part - II)

BUSINESS ADMINISTRATION

413 : Recent Advances in Business Administration

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from Question No.2 to Question No.5***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks (Attempt any six) **[6]**

i) What is the first step in the Change Management Process?

a) Implementing the Change

b) Communicating the Change

c) Assessing the need for Change

d) Evaluating the Change

ii) Which of the following best describes the customer-centric approach in change management?

a) A focus on maximizing profits and reducing costs

b) Prioritizing the needs and preferences of customers throughout the change process

c) Implementing changes without considering customer feedback

d) Minimizing customer involvement in change initiatives

iii) _____is a notable challenge in cross-border acquisition

a) Language Barriers b) Cultural Differences

c) Legal Regulations d) Currency Exchange Rates

iv) Which of the following is a form of restructuring?

a) Downsizing b) Outsourcing

c) Mergers and Acquisition d) All of the above

P.T.O.

v) Which dimension involves assessing the organization's goals, resources, and competitive environment?

a) Strategic Dimension b) Structural Dimension
c) Political Dimension d) Cultural Dimension

vi) Why is the 360º view important in change management?

a) It ensures that all stakeholders are involved and their concerns and addressed
b) It speeds up the change management process
c) It eliminates the need for communication and stakeholder engagement
d) It focuses only on the perspectives of senior management

vii) _____is the main driver behind the recent surge in mergers and acquisitions.

a) Global Economic Stability b) Decreased Competition
c) Technological Advancement d) Government Regulations

viii) _____is a key characteristic of reengineering.

a) Incremental Changes
b) Focus on Individual Tasks
c) Top-Down Approach
d) Fundamental redesign of processes

Q2) What is Change Management? Explain in detail the Principles of Change Management. **[14]**

Q3) What is Customer-Centric Approach? Explain in detail the challenges of becoming a customer-centric company. **[14]**

Q4) What is the meaning of Cross-Cultural Management? Explain in detail the Issues in Cross-Cultural Management. **[14]**

Q5) Define Innovation. Explain in detail Advantages of the Innovation. **[14]**

Q6) Write short notes on: (Any Two) **[12]**

a) Futuristic Approach Towards Changing Business Environment
b) Strategies of Customer-Centric Approach.
c) Global Management System.
d) Turn Around Management.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 6]

PB3536

[6228]-409

M.Com. (Part - II)

BUSINESS ADMINISTRATION

413 : Recent Advances in Business Administration

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास*]* *[*एकूण गुण : *60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्रमांक 2 पासून प्रश्न क्रमांक 5 पर्यंत कोणते ही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच) **[6]**

i) बदल व्यवस्थापन प्रक्रियेची पहिली पायरी कोणती आहे?

अ) बदलाची अंमल बजावणी करणे ब) बदल संप्रेषण

क) बदलाच्या गरजेचे मूल्यांकन करणे ड) बदलाचे मूल्यांकन

ii) खालीलपैकी कोणते बदल व्यवस्थापनातील ग्राहक – केंद्रित दृष्टिकोनाचे उत्तम वर्णन करते?

अ) नफा वाढवणे आणि खर्च कमी करणे यावर लक्ष केंद्रित करणे

ब) संपूर्ण बदल प्रक्रियेत ग्राहकांच्या गरजा आणि प्राधान्यांना प्राधान्य देणे

क) ग्राहकांच्या अभिप्रायाचा विचार न करता बदलांची अंमलबजावणी करणे

ड) बदलाच्या उपक्रमांमध्ये ग्राहकांचा सहभाग कमी करणे

iii) ..... हे क्रॉस–बॉर्डर अधिग्रहणातील एक लक्षणीय आव्हान आहे.

अ) भाषेतील अडथळे ब) सांस्कृतिक फरक

क) कायदेशीर नियम ड) चलन विनिमय दर

iv) खालीलपैकी कोणता प्रकार पुनर्रचनेचा आहे?

अ) कामगार कमी करणे ब) आउटसोर्सिंग

क) विलीनीकरण आणि अधिग्रहण ड) वरील सर्व

v) संस्थेची उद्दिष्टे, संसाधने आणि स्पर्धात्मक वातावरणाचे मूल्यांकन करणे कोणत्या परिमाणात समाविष्ट आहे?

अ) धोरणात्मक परिमाण ब) स्ट्क्चरल परिमाण

क) राजकीय परिमाण ड) सांस्कृतिक परिमाण

vi) बदल व्यवस्थापनामध्ये 360° दृश्य महत्त्वाचे का आहे?

अ) हे सुनिश्चित करते की सर्व स्टेकहोल्डर्स गुंतलेले आहेत आणि त्यांच्या चिंता संबोधित करतात

ब) हे बदल व्यवस्थापन प्रक्रियेला गती देते

क) हे संप्रेषण आणि भागधारकांच्या सहभागाची गरज काढून टाकते

ड) हे केवळ वरिष्ठ व्यवस्थापनाच्या दृष्टिकोनांवर लक्ष केंद्रित करते

vii) ..... विलीनीकरण आणि अधिग्रहणांमध्ये अलीकडील वाढीमागील मुख्य चालक आहे.

अ) जागतिक आर्थिक स्थिरता ब) स्पर्धा कमी झाली

क) तांत्रिक प्रगती ड) सरकारी नियम

viii) ..... हे पुनर्र – अभियांत्रिकेचे प्रमुख वैशिष्ट्य आहे.

अ) वाढीव बदल ब) वैयक्तिक कार्यांवर लक्ष केंद्रित करणे

क) टॉप–डाउन दृष्टिकोन ड) प्रक्रियांची मूलभूत पुर्नरचना

प्र.2) बदल व्यवस्थापन म्हणजे काय? बदल व्यवस्थापनाची तत्त्वे सविस्तरपणे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.3) ग्राहक – केंद्रित दृष्टिकोन काय आहे? ग्राहक – केंद्रित कंपनी बनण्याच्या आव्हानांचे तपशीलवार स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.4) क्रॉस – कल्चरल मॅनेजमेंटचा अर्थ काय आहे? क्रॉस – कल्चरल मॅनेजमेंट मधील समस्यांचे तपशीलवार स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.5) नावीन्यतेची व्याख्या करा. नावीन्यतेचे फायदे तपशीलवार स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) बदलत्या व्यावसायिक वातावरणाबद्दल भविष्यवादी दृष्टिकोन

ब) ग्राहक – केंद्रित दृष्टिकोनाची धोरणे

क) जागतिक व्यवस्थापन प्रणाली

ड) पुनर्जीवन व्यवस्थापन

* * *

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB3537

[Total No. of Pages : 4

[6228]-410

M.Com. (Part - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

415 : Recent Advances in Banking and Finance

(Credit 2019 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 and Question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any Three Questions from Question No.2 to Question No.5.***
3) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (Any Six) **[6]**

i) The Banking Ombudsman Scheme was introduced under_____

a) Banking Regulation Act, 1935
b) Banking Regulation Act, 1949
c) Banking Regulation Act, 1985
d) None of the above

ii) Basel norms are_____for banks in India.

a) Not required b) Mandatory
c) Optional d) Flexible

iii) CORE is the short form of_____

a) Centralized online real-time Exchange
b) Central offline real-time Exchange
c) Central online real-time Exchange
d) Centralized offline real-time Exchange

iv) CBLOs are operated by_____

a) SEBI b) BSE
c) CCIL d) NSE

v) The_____is a useful tool for trading of securities

a) Finance ministry b) Stock market
c) State Government d) Establishment of company

P.T.O.

vi) _____is not a stock exchange.

a) BSE b) NSE

c) SEBI d) OTCEI

vii) _____is the most popular index of BSE

a) Nifty b) Sensex

c) Market development Index d) Securities

viii) What is the full form of 'NPA' in banking terminology?

a) Non-Performing Asset b) Net Performing Account

c) Non Performing Account d) Net Performing Asset

Q2) What is meant by financial inclusion? Explain the objectives of financial inclusion. **[14]**

Q3) Discuss the concept of Internet Banking. Describe the advantages and limitations of Internet Banking. **[14]**

Q4) Define Money Market. Explain functions of Money Market. **[14]**

Q5) What is meant by Book Building. Explain the process of Book Building. **[14]**

Q6) Write Short Notes (Any Two) **[12]**

a) Banking Ombudsman Scheme 2006

b) Core Banking

c) Money Market Mutual Fund

d) Bombay Stock Exchange

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 6]

PB3537

[6228]-410

M.Com. (Part - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

415 : Recent Advances in Banking and Finance

(Credit 2019 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3* तास*]* *[*एकूण गुण : *60*

सूचना :– *1)* प्रश्न क्रमांक 1 आणि प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहेत.

2) प्रश्न क्र. 2 पासून प्रश्न क्र. 5 पर्यंत कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

3) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.1) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही सहा) **[6]**

i) बँकिंग लोकपाल योजना खालील अंतर्गत सुरू करण्यात आली.

अ) बँकिंग नियमन कायदा, 1935 ब) बँकिंग नियमन कायदा, 1949

क) बँकिंग नियमन कायदा, 1985 ड) वरीलपैकी काहीही नाही

ii) भारतातील बँकासाठी बेसल निकष ..... आहेत.

अ) आवश्यक नाहीत ब) अनिवार्य

क) ऐच्छिक ड) लवचिक

iii) CORE हे चे लघु रूप आहे.

अ) सेंट्रलाईज्ड ऑनलाइन रिअल – टाइम एक्सचेंज

ब) सेंट्रल ऑफलाइन रिअल – टाइम एक्सचेंज

क) सेंट्रल ऑनलाइन रिअल – टाइम एक्सचेंज

ड) सेंट्रलाईज्ड ऑफलाइन रिअल – टाइम एक्सचेंज

iv) सी.बी.एल. ओ. ..... द्वारे चालवले जातात.

अ) सेबी ब) बी. एस. ई.

क) सी. सी. आय. एल. ड) एन. एस. ई.

v) प्रतिभुतींचा व्यापार करण्यासाठी ..... हे उपयुक्त साधन आहे.

अ) वित्त मंत्रालय ब) रोखे बाजार

क) राज्य सरकार ड) कंपनीची स्थापना

vi) खालील ..... स्टॉक एक्सचेंज नाही.

अ) BSE ब) NSE

क) SEBI ड) OTCI

vii) हा मुंबई शेअर बाजाराचा सर्वात लोकप्रिय निर्देशांक आहे.

अ) निफ्टी ब) सेन्सेक्स

क) बाजार विकास निर्देशांक ड) प्रतिभुती

viii) बँकिंग परिभाषेत 'NPA' चे पूर्ण रूप काय आहे?

अ) नॉन – परफॉर्मिंग असेट ब) नेट परफॉर्मिंग अकाउंट

क) नॉन परफॉर्मिंग अकाउंट ड) नेट परफॉर्मिंग ॲसेट

प्र.*2)* वित्तीय समावेशन म्हणजे काय? वित्तीय समावेशनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*3)* इंटरनेट बँकिंगची संकल्पना सांगा. इंटरनेट बँकिंगचे फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*4)* नाणे बाजाराची व्याख्या द्या. नाणे बाजाराची कार्ये स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*5)* बुक बिल्डिंग म्हणजे काय? बुक बिल्डिंगची प्रक्रिया स्पष्ट करा. **[14]**

प्र.*6)* थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

अ) बँकींग लोकपाल योजना 2006

ब) कोअर बँकींग

क) नाणेबाजार परस्पर निधी

ड) मुंबई शेअर बाजार

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. : ____

PB-3538

[Total No. of Pages : 4

[6228]-411

M.Com. (Part - II)

RECENT ADVANCES IN MARKETING

417 : Advance Marketing - VII

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - IV)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 60***

Instructions to the candidates:

1) ***Question No.1 & Question No.6 are compulsory.***
2) ***Solve any three questions from question No.2 to question No.5.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Fill in the blanks by selecting suitable choice (any 6) : **[6]**

i) The term sustainable was first used in which?

a) 1972 b) 1971

c) 1970 d) 1969

ii) _____ strategy has the goal of increasing sales.

a) Purchasing b) Promoting

c) Marketing d) Advertising

iii) _____ this is not an e-marketing web side.

a) Alibaba b) Flipkart

c) Wikipedia d) Ebay

iv) WWW.Flipkart.com is example of _____.

a) C2C E - Commerce, E - Business Model

b) B2C E - Commerce, E- Business Model

c) C2B E - Commerce, E - Business Model

d) B2G E - Commerce, E - Business Model

v) Poverty has an _____ effect on the environment and sustainable development.

a) Adverse b) Directionless

c) Variable d) Friendly

P.T.O.

vi) The father of digital marketing is _____.

a) Philip Kotler b) Justin Holl
c) Peter Drucker d) Bruce Clay

vii) The term digital marketing was first used in which?

a) 1990 b) 1920
c) 1991 d) 1910

viii) Marketing is a process which aims at _____.

a) Production
b) Profit making
c) The satisfication of customer needs
d) Selling product

Q2) What is Marketing strategy? Explain the process of creating a marketing strategy. **[14]**

Q3) What is Sustainable Marketing? Describe the principles of sustainable marketing. **[14]**

Q4) What is digital marketing? Explain its Advantages. **[14]**

Q5) What is E-Retailing? Discuss the problems faced by consumer in E-Retailing. **[14]**

Q6) **Write short notes (any 2) :** **[12]**

a) Global Marketing Strategy
b) Role of customer in service delivery
c) WWW.Flipkart
d) Types of customer

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 6]

PB-3538

[6228]-411

M.Com. (Part - II)

RECENT ADVANCES IN MARKETING

417 : Advance Marketing - VII

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 60*

सूचना : *1) प्रश्न क्र. 1 व प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहे.*

2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 या प्रश्नांपैकी कोणतेही 3 प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे एकूण गुण दर्शवितात.

4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकेचा वापर करावा.

प्रश्न 1) खालील पर्यायापैकी एक पर्याय निवडा (कोणतेही 6) **[6]**

i) शाश्वत ही संज्ञा सर्वप्रथम कोणत्या वर्षी वापरण्यात आली.

अ) 1972 ब) 1971

क) 1970 ड) 1969

ii) ..... धोरणात विक्री वाढविण्याचे उद्दीष्ट आहे.

अ) खरेदी ब) प्रचार

क) विपणन ड) जाहीरात

iii) ..... हे ई–विपणन संकेतस्थल नाही.

अ) अलिबाबा ब) फ्लिपकार्ट

क) विकीपीडिया ड) ईबे

iv) WWW.Flipkart.com हे कशाचे उदाहरण आहे.

अ) सी टू सी ई – कॉमर्स, ई – बिझनेस मॉडेल

ब) बी टू सी ई – कॉमर्स, ई – बिझनेस मॉडेल

क) सी टू बी ई – कॉमर्स, ई – बिझनेस मॉडेल

ड) बी टू जी ई – कॉमर्स, ई – बिझनेस मॉडेल

v) गरीबीचा पर्यावरणावर आणि शाश्वत विकासावर ..... परिणाम होतो.

अ) प्रतिकूल ब) दिशाहिन

क) परिवर्तनशील ड) मैत्रीपूर्ण

vi) डिजीटल विपणनाचे जनक ..... आहेत.

अ) फिलिप कोटलर ब) जस्टिन हॉल

क) पीटर ड्रकर ड) ब्रुस कले

vii) डिजीटल मार्केटिंग हि संज्ञा सर्वप्रथम कोणत्या वर्षी वापरण्यात आली.

अ) 1990 ब) 1920

क) 1991 ड) 1910

viii) विपणन ही एक प्रक्रिया आहे. ज्याचे उद्दीष्ट ..... आहे.

अ) उत्पादन ब) नफा मिळविणे

क) ग्राहकांच्या गरजांचे समाधान ड) उत्पादन विक्री

प्रश्न 2) विपणन व्यूहरचना म्हणजे काय? विपणन व्यूहरचना निर्मितीची प्रक्रिया विशद करा. **[14]**

प्रश्न 3) शाश्वत विपणन म्हणजे काय? शाश्वत विपणनाच्या तत्वांचे वर्णन करा. **[14]**

प्रश्न 4) डिजीटल विपणन म्हणजे काय? डिजीटल विपणनाचे फायदे स्पष्ट करा. **[14]**

प्रश्न 5) ई–रिटेलिंग म्हणजे काय? ई–रिटेलिंग मधील ग्राहकांना सामना कराव्या लागणाऱ्या समस्यांची चर्चा करा. **[14]**

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही 2) **[12]**

अ) जागतिक विपणन धोरण

ब) सेवा वितरणात ग्राहकांची भूमिका

क) WWW.Flipkart डब्ल्यु.डब्ल्यु.डब्ल्यु. फ्लिपकार्ट

ड) ग्राहकांचे प्रकार

▽▽▽▽